

Hanne Tokola

KIRKON YMPÄRISTÖDIPLOMI RAAHEN SEURAKUNNASSA

KIRKON YMPÄRISTÖDIPLOMI RAAHEN SEURAKUNNASSA

Hanne Tokola
Opinnäytetyö
Syksy 2010
Liiketalouden koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma

Tekijä: Hanne Tokola

Opinnäytetyön nimi: Kirkon ympäristödiplomi Raahen seurakunnassa

Työn ohjaaja: Jarmo Uutela

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2010

Sivumäärä: 36+74

TIIVISTELMÄ

Ympäristöasioiden hallinta on nykyään tärkeä osa monien eri organisaatioiden toimintaa. Yhä useammilla yrityksillä, niin isoilla kuin pienilläkin, on omia ympäristöjärjestelmiä. Ympäristödiplomi on Suomen evankelisluterilaisen kirkon oma ympäristöjärjestelmä, joka muistuttaa kansainvälisten ympäristöjärjestelmien rakennetta, mutta on sovellettu seurakuntien olosuhteisiin. Kirkkohallitus perusti kirkon ympäristödiplomin vuonna 2001, ja se myönnetään kerrallaan neljäksi vuodeksi, minkä jälkeen diplomia on haettava uudelleen. Seurakunta voi hyödyntää tätä opinnäytetyötä myös hakiessaan diplomia uudelleen.

Opinnäytetyön tavoitteena on laatia Raahen seurakunnalle ympäristökatselmus ja ympäristöohjelma, joiden avulla seurakunta voi hakea kirkon ympäristödiplomia. Opinnäytetyön toimeksiantajana on Raahen seurakunta. Seurakunnalla on kymmenen henkilön muodostama ympäristötyöryhmä, joka muodostuu seurakunnan työntekijöistä. Työ toteutettiin haastattelemalla ympäristötyöryhmän jäseniä. Haastattelukysymykset laadittiin jokaiseen haastatteluun erikseen.

Opinnäytetyössä käydään ensin läpi kestävästä kehitystä yleisesti sekä ympäristöjärjestelmiä ja ympäristöjärjestelmän rakentamista yleisellä tasolla. Myöhemmin tarkastellaan Raahen seurakunnan ympäristöasioiden nykytilaa ja tulevaisuutta. Ympäristökatselmuksessa selvitetään seurakunnan toimintojen eri ympäristövaikutukset ja ympäristöhoidon nykytila. Ympäristöohjelmassa hahmotetaan konkreettiset tavoitteet ja kehittämistarpeet, jotka tulivat ilmi ympäristökatselmuksessa. Kehittämistarpeille laadittiin aikataulut.

Seurakunnan tulee täyttää ympäristödiplomin minimikriteerit ja niiden lisäksi kerätä vähintään sata lisäpistettä eri toiminnoilla. Ulkopuolinen auditoija arvioi seurakunnan ympäristöjärjestelmän ja antaa oman pisteytyksen seurakunnan toiminnoista. Seurakunta lähettää hakemuksen tuomiokapituliin ja tuomiokapitulista hakemus lähetetään kirkkohallitukselle. Kirkkohallitus myöntää seurakunnalle ympäristödiplomin.

Asiasanat: Kestävä kehitys, ympäristöjärjestelmä, kirkon ympäristödiplomi, Raahen seurakunta

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences

Degree Programme in Business Economics, Option of Broadly-based Business Studies

Author: Hanne Tokola

Title of thesis: The Church Environmental Diploma in Raahe Parish

Supervisor: Jarmo Uutela

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2010

Number of pages: 36+74

ABSTRACT

Today the management of environmental issues has a major role in many organizations. A growing number of companies, big and small, have their own environmental management system. The Evangelical Lutheran Church of Finland has its own environmental management system, the environmental diploma, which resembles the structure of the international environmental management systems, but it has been adapted to the conditions of parishes. The Church Council founded the Church Environmental Diploma in 2001 and it is granted for a four year period at a time, after which it has to be reapplied. Raahe Parish can utilize this thesis when reapplying.

The goal of the thesis is to make an environmental review and programme, which are used when reapplying the diploma. The thesis was commissioned by Raahe Parish. The parish has an environmental team of ten people, comprised of the employees. The study was carried out by interviewing the members of the team. The questions were made individually for each interview.

In the thesis I first go through the concept of sustainable development, environmental management systems and the construction of environmental management systems in general. And later I will discuss at the present state and future of the environmental issues in Raahe Parish. In the environmental review I examined the different environmental effects of the functions in the parish and the present state of environmental care. In the environmental programme I outlined the concrete goals and the needs for development, which emerged in the environmental review. A schedule had to be created for the development work.

The parish has to meet the minimum criteria of the environmental diploma and in addition to that, collect 100 extra points with different functions. A neutral assessor will evaluate the parish's environmental management system and give his/her own score for the functions. The parish will send the application to the chapter and from the chapter it will be sent to the Church Council, which will grant the environmental diploma to the parish.

Keywords: sustainable development, environmental management system, the Church Environmental Diploma, Raahe Parish

Sisällys

1 JOHDANTO	7
2 KESTÄVÄ KEHITYS	9
2.1 Ekologinen kestävyys	10
2.2 Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys	10
2.3 Taloudellinen kestävyys	11
3 YMPÄRISTÖJÄRJESTELMÄT	13
3.1. ISO 14001 -standardi	14
3.2 EMAS-asetus	15
3.3 Ympäristölainsäädännön vaatimusten täyttäminen ja ympäristövaikutusten arviointi	15
3.4 Ympäristöjärjestelmän rakentaminen	16
3.4.1 Alustava ympäristökatselmus	17
3.4.2 Ympäristöpolitiikka	17
3.4.3 Ympäristöpäämäärät ja -tavoitteet	18
3.4.4 Ympäristöohjelmat	18
3.4.5 Ympäristöasioiden organisointi, koulutus ja viestintä	19
3.4.6 Ympäristöjärjestelmän dokumentointi ja asiakirjojen hallinta	20
3.4.7 Ympäristöjärjestelmän sisäinen auditointi	20
3.4.8 Johdon katselmus	21
3.5 Ympäristöjärjestelmän ulkopuolinen tarkastus	21
3.6 Ympäristöjärjestelmän ylläpito ja jatkuva parantaminen	22
4 KIRKON YMPÄRISTÖDIPLOMI	23
4.1 Ympäristödiplomin hakeminen	23
4.2 Raahen seurakunta	24
5 AINEISTO JA MENETELMÄT	26
6 YMPÄRISTÖKATSELMUS	27
6.1 Ympäristöjärjestelmän laadintaprosessi	27
6.2 Jätehuolto	27
6.3 Siivous ja keittiöt	27
6.4 Kiinteistönhoito	28
6.5 Toimistotyö	28
6.6 Metsänhoito	29

6.7 Liikenneselvitys	29
7 YMPÄRISTÖOHJELMA	30
8 POHDINTA	34
LÄHTEET	36
LIITTEET	37

1 JOHDANTO

Ympäristöasioista huolehtiminen on nykyään tärkeä osa arkipäivää monilla eri toimialoilla. Ympäristöjärjestelmät eivät ole vain suurten yritysten asia, vaan ne ovat myös osa pienten yritysten arkea. Ympäristömerkittyjen tuotteiden ja palvelujen valikoima on laaja, ja niiden valikoima kasvaa koko ajan. Ympäristöjärjestelmiä sovelletaan monille eri toimialoille, myös seurakunnille on räätälöity oma ympäristöjärjestelmä. Kirkon ympäristödiplomi on Suomen evankelisluterilaisen kirkon laatima, kirkon tarpeet huomioon ottava, ympäristöjärjestelmä. Diplomi muistuttaa kansainvälisten ympäristöjärjestelmien rakennetta, mutta on sovellettu seurakuntien olosuhteisiin. Kirkon ympäristödiplomin kanssa työskentelee, tai sen on jo saanut, yli 100 seurakuntaa.

Raahen seurakunta on päättänyt lähteä mukaan ympäristödiplomihankkeeseen ja näin vaikuttaa osaltaan ympäristöasioiden hoidon tulevaisuuteen. Seurakunnan tulee käydä kaikki toimintonsa läpi ja laatia ympäristöasioiden nykytilasta ympäristökatselmus. Katselmuksen jälkeen laaditaan seurakunnalle ympäristöohjelma, jossa asetetaan konkreettiset tavoitteet ja aikataulut ympäristöhoidon parantamiseksi. Seurakunnan tulee täyttää kaikki ympäristödiplomissa mainitut minimikriteerit, ja näiden lisäksi täytyy kerätä vähintään 100 lisäpistettä (liite 12) eri toiminnoilla.

Opinnäytetyön tarkoituksena on tehdä Raahen seurakunnan toiminnoista ympäristökatselmus ja laatia ympäristöohjelma ympäristökatselmuksessa ilmenneiden ongelmien ratkaisemiseksi. Seurakunta tarvitsee ympäristökatselmuksen ja -ohjelman ympäristödiplomia hakiessaan. Kirkon ympäristödiplomi -hakemukset käsitellään vain kerran vuodessa. Seurakunta toimittaa hakemuksen tuomiokapitulille, ja tuomiokapituli toimittaa hakemuksen edelleen kirkkohallitukselle.

Ympäristödiplomi on voimassa kerrallaan neljä vuotta, jonka jälkeen diplomia on haettava uudelleen taas neljäksi vuodeksi eteenpäin. Seurakunta voi hyödyntää tätä opinnäytetyötä myös sitten, kun hakee diplomia uudestaan. Diplomin uudelleenhakuprosessi ei ole niin suuritöinen tehtävä kuin diplomia ensi kertaa haettaessa. Diplomia uudelleen haettaessa täytyy seurakunnan tehdä uusi ympäristökatselmus ja ympäristöohjelma, pohjana voidaan käyttää aikaisempaa katselmusta ja ohjelmaa. Siinä tulee käydä ilmi, ovatko aikaisemmin asetetut ympäristötavoitteet toteutuneet.

Ympäristökatselmus ja ympäristöohjelma on laadittu ympäristötyöryhmän jäsenten haastattelujen pohjalta. Haastattelut suoritettiin työntekijöiden työpaikoilla, joten samalla tuli seurakunnan eri toimipaikkoja tutuksi. Haastattelukysymykset laadittiin jokaiselle haastateltavalle erikseen, Kirkon ympäristödiplomin käsikirja 2005 -teoksen mukaan. Ympäristökatselmuksen ja -ohjelman laadinnan aikana ympäristötyöryhmä kokoontui muutaman kerran.

2 KESTÄVÄ KEHITYS

”Kestävä kehitys on kehitystä, joka tyydyttää nykyhetken tarpeet viemättä tulevilta sukupolvilta mahdollisuutta tyydyttää omat tarpeensa. Sen kolmeksi peruselementiksi ovat muodostuneet ekologinen, taloudellinen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys. Kestävän kehityksen tavoitteet tähtäävät siihen, että ihmiset oppivat elämään sopusoinnussa luonnon ja toistensa kanssa.” (Kärppä, Laurila & Lundgren 2009, 8.)

Kestävän kehityksen käsite on otettu kansainvälisesti käyttöön 1980-luvun lopussa, jolloin ympäristön ja kehityksen maailmankomission eli ns. Brundtlandin komissio julkaisi raportin ”Yhteinen tulevaisuutemme”. Ekologinen, sosiaalinen ja taloudellinen ulottuvuus ovat toisiinsa kietoutuneita siten, että yhden huomioimatta jättäminen vaikuttaa kestävä kehityksen toteutumisen mahdollisuuksiin muiden ulottuvuuksien osalta. Kestävän kehityksen kannalta olennaista on taloudellisten, ympäristöön liittyvien ja sosiaalisten asioiden tasapainoinen kehittäminen. Lisäksi kestävä kehityksen määritelmään sisältyvät paikallinen, alueellinen ja globaali kestävä kehitys. Tämän mukaan kestävä kehitys tarkoittaa sellaista paikallista toimintaa, joka huomioi myös toiminnan alueelliset ja globaalit vaikutukset. (Rohweder 2004, 15-16.)

Kestävä kehitys voi toteutua vain, jos yhteiskunnan eri osapuolet sitoutuvat yhteisiin tavoitteisiin. Vasta kun kestävä kehitykseen liittyvä ajatusmaailma saadaan osaksi julkisen ja yksityisen sektorin päätöksentekoa sekä ihmisten arkipäivän toimintaa, voidaan sanoa, että yhteiskunta on matkalla kohti kestävä kehitystä. Kestävällä kehityksellä ei ole päätepistettä, vaan kyse on jatkuvasta kehittämisestä. Kestävä kehitys perustuukin pohjimmiltaan maailmanlaajuisesti yhteisiksi koettujen eettisten arvojen tunnistamiseen ja haluun edistää niitä käytännössä. (Rohweder 2004, 25.)

Kestävää kehitystä edistävä yritys on aktiivisessa, avoimessa ja kehittävässä vuorovaikutuksessa toimintaympäristönsä kanssa. Toimintaympäristö ja siinä jatkuvasti tapahtumassa olevat muutokset antavat yritykselle haasteita osallistua omalta osaltaan kestävä kehityksen prosessiin niin paikallisesti, alueellisesti kuin maailmanlaajuisestikin. Yrityksen ja sen toimintaympäristön vuorovaikutus on kaksisuuntaista. Yritys muokkaa toimintaympäristöä omilla päätöksillään, ja toisaalta toimintaympäristö voi muokata yrityksen toimintaa. (Rohweder 2004, 31.)

2.1 Ekologinen kestävyys

Ekologinen ulottuvuus liittyy luontopääomaan. Se tarkoittaa luonnon monimuotoisuuden turvaamista siten, että ekosysteemit ja niiden lajit voivat kehittyä siten, että ne ylläpitävät maapallon mahdollisimman hyvänä ympäristönä nykyisille ja tuleville sukupolville. Tämä liittyy luonnonvarojen kestäväan käyttöön, nykyisten ympäristöongelmien ratkaisemiseen ja tulevien ongelmien ehkäisemiseen. (Rohweder 2004, 15.)

Yrityksen ympäristövastuuta voidaan tarkastella välittömän ja välillisen vastuun näkökulmasta. Välitön vastuu tarkoittaa yrityksen itsensä aiheuttamien välittömien ympäristöongelmien ja -riskien hallintaa sekä luonnonvarojen kestäväan käyttöä. Tarkoituksena on suunnitella ja toteuttaa yrityksen toimintaa siten, että raaka-aineita ja energiaa käytetään tarkoituksenmukaisesti ja että toiminnasta syntyvien jätteiden ja päästöjen määrä pyritään minimoimaan. Tavoitteet koskevat koko toimintaketjua. (Rohweder 2004, 99.)

Yritysten toimintojen ulkoistamisen lisääntyminen on lisännyt välillisen ympäristövastuun merkitystä. Tästä johtuen yritysten tulisi määritellä, millaisia ympäristönsuojeluun liittyviä toimia ne vaativat yhteistyökumppaneiltaan. Välillinen vastuu voi liittyä myös yrityksen välittömän vaikutuspiiriin ulkopuolella oleviin luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja luonnonsuojeluun liittyviin hankkeisiin osallistumiseen. Ekologisen välittömän ja välillisen vastuun määrittelyssä voidaan käyttää elinkaariajattelua. Sen avulla voidaan huomioida kaikki ne välilliset ja välittömät ympäristöä koskevat vaikutukset, joita yritys aiheuttaa. (Rohweder 2004, 99-100.)

2.2 Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys

Sosiaalisessa ja kulttuurisessa kestävyudessa keskeistä on hyvinvoinnin edellytyksien siirtyminen sukupolvelta toiselle. Jatkuva väestönkasvu, köyhyys, koulutuksen puute ja ongelmat ruoka- ja terveydenhuollossa sekä sukupuolten välisessä tasa-arvossa uhkaavat sosiaalista kestävyyttä. Kulttuuriseen kestävyYTEEN kuuluu vahvistaa erilaisten kulttuuristen ryhmien identiteettiä ja elinvoimaisuutta. Tähän voidaan vaikuttaa vaalimalla alueellisia ominaispiirteitä, kuten kansanperinnettä, maisemaa ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia ja elinympäristöjä. (Cantell (toim.) 2004, 25.)

Kestävää kehitystä edistävään sosiaaliseen vastuuseen kuuluu organisaation työntekijöiden hyvinvointiin ja osaamiseen liittyviä asioita sekä työntekijöiden kulttuurin ja arvojen kunnioittaminen. Tällaisia asioita ovat mm. työhönotto, työturvallisuus ja työskentelyolosuhteet, työterveyshuolto ja muu työkyvyn ylläpitäminen, henkilöstön tyytyväisyys ja työmotivaatio, henkilöstön koulutus ja muu työssä kehittyminen, palkitseminen, syrjimisen kieltäminen, kulttuurisen erilaisuuden hyväksyminen ja työsuhteen päättämiseen liittyvät asiat. Työntekijöitä koskevien asioiden lisäksi välittömän sosiaalisen vastuun piiriin kuuluu vastuu palveluista ja tuotteista. Tästä ovat esimerkkejä tuotteiden terveys- ja turvallisuusvaikutusten tunteminen, haitallisten aineiden välttäminen, asianmukaiset tuotemerkinnät ja muu tuotetiedon jakaminen, markkinoinnin ja mainonnan todenmukaisuus, kuluttajien valitusten järjestelmällinen käsittely sekä kuluttajansuojasta huolehtiminen sähköisessä kaupankäynnissä. (Rohweder 2004, 103.)

Sosiaalista kestävää kehitystä voidaan tarkastella hyvinvoinnin käsitteen avulla. Yleiseen hyvinvointiin vaikuttavat ensinnäkin ns. yhteiskunnan rakenneseikat, joita ovat mm. väestörakenne, elinkeinorakenne sekä aluerakenne. Hyvinvoinnin toisena ulottuvuutena ovat elintasoa osoittavat sosiaaliset ja taloudelliset seikat, kuten maan tulotaso ja sen jakautuminen, työllisyys, lapsikuolleisuus sekä terveydenhoidon ja koulutuksen laatu. Kolmas hyvinvoinnin ulottuvuus kuvaa ihmisten elämänlaatua eli viihtyvyyttä, henkistä ja aineellista hyvinvointia sekä mahdollisuutta toteuttaa itseään. (Rohweder 2004, 62.)

2.3 Taloudellinen kestävyys

Taloudellinen kestävyys on sisällöltään ja laadultaan tasapainoista kasvua, joka ei perustu pitkällä aikavälillä velkaantumisen tai luonnonvarojen hävittämiseen. Taloudellisesti kestävä kehitys edellyttää, että tavaroita ja palveluja tuotetaan niin, että ympäristöä rasitetaan nykyistä vähemmän. Kestävässä taloudessa investoidaan inhimilliseen pääomaan, kuten koulutukseen, tutkimus- ja kehitystyöhön. (Cantell (toim.) 2004, 24)

Yrityksen taloudellinen vastuu liittyy kannattavaan taloudelliseen toimintaan, riskienhallintaan ja hallintokäytäntöihin. Taloudellinen vastuu näyttäytyy sidosryhmittäin eri tavalla. Se voi olla välitöntä tai välillistä. Välitön vastuu liittyy suoriin rahavirtoja koskeviin vaikutuksiin, joista esimerkkinä ovat palkkojen maksaminen työntekijöille ja verojen maksaminen yhteiskunnalle tai osinkojen maksaminen omistajille. Välillinen vastuu liittyy puolestaan oman toiminnan

kansantaloudelliseen merkitykseen, omien innovaatioiden laajempaan yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen tai toimintojen sijoittamispäätöksiin liittyviin taloudellisiin vaikutuksiin maailman ydin- tai perifeerisillä alueilla. Välillisiä vaikutuksia ovat myös alihankintojen vaikutus työllisyyteen ja siitä aiheutuvat kerrannaisvaikutukset kyseisten alueiden hyvinvointiin. Yritysten taloudellisesti vastuullisen toiminnan tarkastelun perustana on muodollinen tilinteko- ja raportointivelvollisuus, joka on määritelty osakeyhtiö-, kirjanpito-, vero- ja arvopaperimarkkinalainsäädännössä. (Rohweder 2004, 97-98.)

3 YMPÄRISTÖJÄRJESTELMÄT

Ympäristöjärjestelmässä selvitetään, minkälaisia ympäristövaikutuksia yrityksen toiminnot ja sen käyttämät tai valmistamat tuotteet aiheuttavat tai voivat aiheuttaa. Kun ympäristövaikutukset on selvitetty, organisaation toimintatavat suunnitellaan sellaisiksi, että ne aiheuttavat mahdollisimman vähän ympäristöhaittoja. Ympäristöjärjestelmään sisällytetään yrityksen ympäristöpäämäärät. Päämäärien saavuttamiseksi yritykselle laaditaan yksityiskohtaiset ympäristötavoitteet. Ympäristöjärjestelmä ei aseta saavutettavalle ympäristönsuojelun tasolle vaatimuksia, vaan jokainen yritys määrittää tavoittelemansa ympäristönsuojelun tason. Ympäristöjärjestelmä voidaan ottaa käyttöön koko yrityksessä tai sen itsenäisessä toimintayksikössä. Ympäristöjärjestelmää ei voi toteuttaa samanlaisena kaikissa yrityksissä, vaan järjestelmän yksityiskohtaisuus ja laajuus on sovellettava kunkin yrityksen omien tarpeiden mukaan. (Pesonen, Hämäläinen & Teittinen 2005, 11-12.)

Taloudellista hyötyä järjestelmästä yritykselle kertyy siitä, että sellaiset päästöt ja ympäristöhaitat, joiden syntymisestä yritys joutuu taloudelliseen vastuuseen, ehkäistään jo ennakolta. Ympäristövahinkojen korjaaminen jälkikäteen on paljon kalliimpaa kuin vahinkoihin varautuminen ja niiden ehkäiseminen. Kaikkia ympäristöhaittoja ei voida ehkäistä ennalta, mutta jo niiden minimointi säästää yrityksen kustannuksia. Ympäristöjärjestelmä voi toimia erillään yrityksen muista johtamisjärjestelmistä. Ympäristöasioiden yhdistäminen esimerkiksi laatu-, työterveys- ja turvallisuusjärjestelmiin edistää laajemmin koko yrityksen toiminnan tehokkuutta ja selkeyttä. (Pesonen ym. 2005, 13-14.)

Yleisimmin käytössä olevat ympäristöjohtamisen työkalut ovat EMAS-asetus ja ISO 14001 -standardi. Järjestelmien peruseriaatteena on tunnistaa yrityksen merkittävät ympäristönäkökohdat ja -vaikutukset, niiden hallinta, toiminnan dokumentointi sekä säännöllinen arviointi. EMAS:n ja ISO 14001:n perustana on viidestä pääelementistä koostuva ympäristönhallintajärjestelmä. Nämä järjestelmän pääelementit ovat ympäristöpolitiikka, suunnittelu, järjestelmän toteuttaminen ja toiminnot, tarkastus ja korjaavat toimenpiteet sekä johdon katselmus. Keskeistä molemmissa järjestelmissä on sitoutuminen ”jatkuvaan parantamiseen”. (Ketola (toim.) 2004, 101-103.)

EMAS ja ISO 14001 ovat pääperiaatteiltaan hyvin samanlaiset ympäristönhallintajärjestelmät. Sen lisäksi, että EMAS on EU:n sisäinen järjestelmä ja ISO 14001 kansainvälinen, niitä erottaa

toisistaan lähinnä kaksi tekijää. EMAS-rekisteröidyn toimipaikan tulee tehdä vuosittain julkinen ympäristöselonteko. ISO 14001:n mukaan julkinen ympäristöraportti on vapaaehtoinen ja standardin saamiseksi yrityksen tulee julkaista ainoastaan ympäristöpolitiikka. Toinen keskeinen ero järjestelmien välillä on se, että EMAS-asetus edellyttää, että organisaatio tuntee ja se myös noudattaa ympäristölainsäädäntöä. ISO 14001 -standardin mukaan riittää, että organisaatiolla on menettelytavat, joiden avulla se pääsee lainmukaisuuden tilaan tietyn ajan kuluttua. (Ketola (toim.) 2004, 103-104.)

3.1. ISO 14001 -standardi

Kansainvälinen standardisoimisjärjestö ISO (International Organization for Standardization) kehittää kansainvälisiä standardeja useille eri aloille. Organisaatioiden ympäristöasioiden hoitamiseksi järjestö on valmistellut ISO 14000 -sarjan. Tähän sisältyy kaksi ympäristöjärjestelmästandardia, ISO 14001- ja ISO 14004- ympäristöjärjestelmät. Nämä standardit antavat ohjeet ja vaatimukset ympäristöasioiden hallintajärjestelmän rakentamiselle ja ylläpidolle. ISO 14001 -standardi ei aseta vaatimuksia organisaation ympäristönsuojelun tasolle. (Pesonen ym. 2005, 15.)

Yrityksen on mahdollista saada ISO 14001 -standardin mukaisesta ympäristöjärjestelmästä sertifikaatti eli todistus. Sertifiointi edellyttää, että yrityksellä on ISO 14001 -standardin mukainen ympäristöjärjestelmä ja erillisessä sertifiointiauditoinnissa on todettu yrityksen toimivan tämän järjestelmän mukaisesti. (Pesonen ym. 2005, 79.)

Kun yritys on saanut ISO 14001 -standardin mukaisen sertifikaatin, on sen ylläpidettävä ympäristöjärjestelmäänsä standardin vaatimusten mukaisesti. Lisäksi sen on varmistettava, että yrityksen kaikki toiminnot suoritetaan siten, kuin ne on kirjattu ympäristöjärjestelmän dokumentteihin. Jos sertifioitu yritys ei täytä kaikkia ISO 14001 -standardin mukaisia velvollisuuksiaan, voi sertifioija peruuttaa sertifikaatin joko kokonaan tai määräajaksi. (Pesonen ym. 2005, 80-81.)

3.2 EMAS-asetus

EMAS (The European Community Eco-Management and Audit Scheme) eli Euroopan yhteisön ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmä on yhteisön jäsenmaiden yrityksille tarkoitettu ympäristöasioiden hoitoa parantava järjestelmä. EMAS-järjestelmään voivat liittyä kaikki organisaatiot toimialasta riippumatta. EMAS:n mukaan ympäristöasioiden hallintajärjestelmä toteutetaan ISO 14001 -standardin mukaisesti. Mikäli yrityksellä on ISO 14001 -standardin mukainen sertifioitu ympäristöjärjestelmä, sen tarvitsee laatia tämän lisäksi julkinen ympäristölausunto saadakseen järjestelmälleen EMAS-rekisteröinnin. Merkittävin ero ISO 14001 -standardin vaatimusten ja EMAS-asetuksen välillä on julkisen ympäristöselonteon laatiminen. (Pesonen ym. 2005, 17-18.)

Jotta organisaatio voidaan rekisteröidä EMAS-järjestelmään, sen on suoritettava toimintansa, tuotteidensa ja palvelujensa ympäristökatselmus ja otettava käyttöön ympäristöjärjestelmä, tehtävä sisäinen ympäristöauditointi, laadittava ympäristöselonteko, tarkastutettava ympäristöjärjestelmä ja hankittava vahvistus ympäristöselonteolle sekä toimitettava vahvistettu ympäristölausunto Suomen ympäristökeskukselle. (Pesonen ym. 2005, 82.)

Yrityksen on laadittava vuosittain ympäristöselonteko. Vaikka ympäristöjärjestelmää ei auditoitaisi joka vuosi, on edellisen ympäristöselonteon tiedot päivitettävä vuosittain. Jos yritys ei toimita vuosittain vahvistettua ympäristöselontekoa tai muutostietoja, yritys voidaan poistaa rekisteröityjen yritysten luettelosta. Ympäristöselonteko on tarkoitettu yleisölle ja yrityksen sidosryhmille. Sen tavoitteena on antaa tietoa yrityksen toiminnan, tuotteiden ja palvelujen aiheuttamista ympäristövaikutuksista sekä yrityksen ympäristönsuojelutoimien tehokkuudesta. Selonteko kohdennetaan suurelle yleisölle, siksi se kirjoitetaan mahdollisimman ymmärrettävästi ja lyhyesti. (Pesonen ym. 2005, 86, 88.)

3.3 Ympäristölainsäädännön vaatimusten täyttäminen ja ympäristövaikutusten arviointi

Jokaisen yrityksen tulee tunnistaa omasta toiminnastaan aiheutuvat ympäristövaikutukset. Ympäristöasioita voidaan kehittää järjestelmällisesti ja ympäristövaikutuksia vähentää vasta sitten, kun yrityksen nykytilanne tunnetaan ja tiedetään, mistä toimista ympäristövaikutuksia syntyy. (Pesonen ym. 2005, 20.)

Merkittävät ympäristönäkökohdat ovat koko ympäristöjärjestelmän perusta. Yrityksen ympäristöpolitiikan, -päämäärien ja -tavoitteiden tulisi perustua sen toiminnan, tuotteiden ja palveluiden ympäristönäkökohtia ja merkittäviä ympäristövaikutuksia koskevaan tietoon. Ympäristönäkökohtien tunnistaminen on jatkuva prosessi. Ei riitä, että merkittävät ympäristönäkökohdat on kerran selvitetty, vaan aina kun toiminnassa tapahtuu muutoksia, tulee pohtia muutoksen aiheuttamia uusia tai muuttuneita ympäristönäkökohtia. (Pesonen ym. 2005, 25.)

Omaa toimintaa koskevan ympäristölainsäädännön tunteminen ja sen noudattaminen ovat yrityksen ympäristönhallinnan perusasioita. Lainsäädäntö asettaa yritysten ympäristötoiminnalle vähimmäistason. Huolimatta siitä, halutaanko yrityksen ympäristöasioita kehittää erillisen ympäristöjärjestelmän avulla vai ei, jokaisen yrityksen tulee tietää ne vaatimukset ja rajoitukset, joita lainsäädäntö sen toiminnalle asettaa. Lainsäädäntö antaa lähtötason, jonka jokaisen yrityksen tulee ehdottomasti täyttää, ja sen vuoksi ympäristöjärjestelmissä myös lähdetään liikkeelle lainsäädännön vaatimuksista. Ympäristöjärjestelmää ylläpitävälle yritykselle lakien vaatimusten täyttäminen ei pelkästään riitä. Yrityksen tulee jatkuvan parantamisen periaatteen mukaisesti pyrkiä koko ajan parempaan ympäristönsuojelun tasoon. Lainsäädännön lisäksi yrityksen toimintaa velvoittavat myös muut tahot, esimerkiksi yrityksen toimintaa koskevat erilaiset luvat (rakennuslupa, ympäristölupa jne.). (Pesonen ym. 2005, 27-28.)

Selvitettäessä lainsäädäntöä ei pidä rajoittua pelkästään Suomen lainsäädäntöön. Ympäristöongelmat eivät tunne maantieteellisiä rajoja ja siksi niiden hallitsemiseksi on luotu paljon kansainvälisiä sopimuksia. (Pesonen ym. 2005, 28.)

3.4 Ympäristöjärjestelmän rakentaminen

Jatkuva parantaminen ja ympäristönsuojelun tason parantaminen ovat ympäristöjärjestelmän rakentamisen keskeisiä tavoitteita. Ympäristöjärjestelmän rakentaminen vaatii yrityksen toimintojen yksityiskohtaista läpikäyntiä. Se lisää yrityksen omien toimintaprosessien tuntemusta ja auttaa tunnistamaan prosessien puutteita ja vahvuuksia. Ympäristöjärjestelmän rakentaminen vaatii yrityksen työntekijöiltä aikaa ja työtä, mutta oikein rakennettu järjestelmä parantaa työilmapiiriä ja työssä viihtymistä. (Pesonen ym. 2005, 13.)

3.4.1 Alustava ympäristökatselmus

Yrityksen ympäristöjärjestelmän rakentaminen kannattaa aloittaa alustavalla ympäristökatselmuksella. Ympäristökatselmuksessa käydään läpi kaikki yrityksen ympäristönäkökohdat, jotka toimivat ympäristöjärjestelmän rakentamisen perustana. Sopivia katselmuksen toteutuskeinoja ovat esimerkiksi tarkastuslistat, haastattelut, paikan päällä tehtävät tarkastukset ja mittaukset sekä edellisten auditointien tai muiden katselmusten tulosten tarkastelu. (Pesonen ym. 2005, 41-42.)

Ympäristökatselmuksessa tulee perehtyä yrityksen ympäristönäkökohtiin ja lakisääteisiin vaatimuksiin. Näiden lisäksi tulee perehtyä ympäristöasioiden olemassa oleviin hallintamenettelyihin sekä yrityksen aiempiin riskitilanteisiin. Nykyisten ympäristöasioiden hallintamenettelyiden tarkastelu on viimeinen osa alustavaa ympäristökatselmusta. (Pesonen ym. 2005, 42-43.)

Ympäristökatselmuksen voi suorittaa yritys itse tai ulkopuolinen asiantuntija. Ulkopuolinen henkilö voi yritystä paremmin säilyttää objektiivisen ja puolueettoman asenteen, kun hän tarkastelee yrityksen ympäristö vaikutuksia ja ympäristöhallintaan liittyviä toimintoja. (Pesonen ym. 2005, 43-44.)

3.4.2 Ympäristöpolitiikka

Ympäristöpolitiikka kertoo, mitä yritys haluaa ympäristöhallinnallaan saavuttaa ja antaa kuvan yrityksen arvoista ja asenteista ympäristöasioissa. Siinä asetetaan yrityksen ympäristötoiminnan periaatteet. Yrityksen ylimmän johdon täytyy laatia ympäristöpolitiikka ja sitoutua siihen. Ympäristöpolitiikan toteuttaminen vaatii yritykseltä aikaa, rahaa ja tietotaitoa. (Pesonen ym. 2005, 45.)

Ympäristöpolitiikka kannattaa aloittaa lyhyellä yritysesityksellä, jotta se olisi yrityksen näköinen. Ympäristöpolitiikkaa laadittaessa tulisi aina lähteä liikkeelle omista merkittävistä ympäristönäkökohdista ja kertoa, mitä ympäristönäkökohdille voidaan ja aiotaan tehdä. Ympäristöpolitiikka muodostaa perustan, jonka mukaisesti yritys asettaa ympäristöpäämääränsä ja -tavoitteensa. (Pesonen ym. 2005, 46.)

Ympäristöpolitiikka julkaistaan usein yrityksen vuosikertomuksessa tai ympäristöraportissa, tai se voi olla saatavilla yrityksen kotisivuilla. Pääasia on, että ympäristöpolitiikka on kaikkien halukkaiden saatavilla. Ympäristöpolitiikasta tulee tiedottaa yrityksen työntekijöille. Ympäristöpolitiikka on pitkäaikainen peruskirja yrityksen ympäristöperiaatteista, mutta sitä on ajoittain tarkasteltava ja tarvittaessa muutettava, jotta se heijastaisi yrityksen muuttuvia toimintoja ja ympäröiviä olosuhteita. (Pesonen ym. 2005, 46-47.)

3.4.3 Ympäristöpäämäärät ja -tavoitteet

Ympäristöpäämäärät ja -tavoitteet perustuvat yrityksen merkittäviin ympäristönäkökohtiin ja -politiikkaan. Niiden tulee myös sisältää sitoutuminen ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseen, lakisääteisten ja muiden vaatimusten noudattamiseen sekä jatkuvaan parantamiseen. Tärkeimpien ympäristönäkökohtien ympäristövaikutusten ehkäisemiseksi tai vähentämiseksi tulisi yrityksessä määritellä päämäärät, mihin kunkin ympäristönäkökohdan osalta pyritään. Ympäristöpäämäärien ja -tavoitteiden avulla ryhdytään konkreettisesti parantamaan yrityksen ympäristönsuojelun tasoa. (Pesonen ym. 2005, 48-49.)

Päämäärät ovat koko yrityksen tasolla määriteltäviä, usein pitkällä aikavälillä asetettuja pyrkimyksiä, joihin yritys ympäristöasioissaan pyrkii. Tavoitteet ovat päämääristä johdettuja yksityiskohtaisempia vaatimuksia. Niissä kerrotaan tarkasti, kuinka päämääriin päästään. Ympäristöpäämääriä ja -tavoitteita pitäisi tarkastella ja päivittää tarvittaessa. (Pesonen ym. 2005, 49-50.)

3.4.4 Ympäristöohjelmat

Ympäristöohjelmien luominen ja niiden toteuttaminen ovat ympäristöjärjestelmän avainsanoja. Jokaiselle yrityksen ympäristötavoitteelle tulee laatia toteutussuunnitelma eli ympäristöohjelma. Ympäristöohjelmat ovat sellaisten toimenpiteiden suunnittelua, joilla varmistetaan ympäristötavoitteiden ja -päämäärien saavuttaminen. Ympäristöohjelmaan on määritettävä ympäristötavoitteen saavuttamiseksi tarvittavat vastuuhenkilöt, keinot ja aikataulut. (Pesonen ym. 2005, 51-52.)

3.4.5 Ympäristöasioiden organisointi, koulutus ja viestintä

Jokaiseen ohjelmaan nimetään vastuuhenkilöt ja heidän vastuunsa määritellään selvästi. Vastuuhenkilöinä voi toimia henkilöitä eri puolilta yritystä. Tärkeintä on varmistaa, että joku henkilö ottaa vastuun ympäristöohjelman toteuttamisesta ja sen edistymisen seuraamisesta. Yhdessä vastuujalon kanssa täytyy varmistaa, että ympäristöohjelmien toteuttamiseen on tarvittavat resurssit. Ympäristöohjelmien vastuuhenkilöiden lisäksi yrityksessä tulee nimittää johdon edustaja, joka vastaa ympäristöjärjestelmän toimivuudesta ja toteutuksesta ja joka pitää ylimmän johdon ajan tasalla ympäristöasioissa. (Pesonen ym. 2005, 53-54.)

Yksittäisten henkilöiden sitouttaminen yhteisiin ympäristöarvoihin on tekijä, jonka avulla ympäristöpolitiikan pyrkimykset muutetaan todelliseksi toiminnaksi. Henkilökunnan sitouttamiseksi ympäristöasioihin hyödynnetään koulutusta ja tiedotusta. Koulutus ja tiedotus voi kattaa koko henkilökunnan, jonkin tietyn ryhmän tai yksittäisiä henkilöitä. (Pesonen ym. 2005, 55-56.)

Sisäisen tiedonkulun lisäksi ympäristöasioista täytyy tiedottaa myös yrityksen ulkopuolisille tahoille. Yrityksen omille työntekijöille ja muille sidosryhmille tarjottu avoin ja asianmukainen ympäristöasioista tiedottaminen edistää henkilöstön motivoitumista ympäristönsuojelutyöhön ja ympäristöjärjestelmään sekä lisää näiden sidosryhmien ympäristönsuojelun tasoon liittyvää tietoisuutta. Hyviä sisäisiä tiedotuskanavia ovat yrityksen ilmoitustaulut, sisäiset tiedotteet sekä henkilöstölehdet. Myös yrityksen sisäinen tietoverkko intranet on käyttökelpoinen tiedotusväline. Ulkoinen viestintä ympäristöjärjestelmässä tarkoittaa yrityksen ympäristöasioista tiedottamista yrityksen eri sidosryhmille. Ulkoisen viestinnän välineitä voivat olla yrityksen vuosikertomukset, ympäristöraportit, mainokset, asiakaslehdet ja muut julkaisut, messut ja näyttelyt, avoimien ovien päivät, henkilökohtaiset kontaktit suoraan asiakkaiden kanssa ja yrityksen tiedotuspuhelinnumerot. (Pesonen ym. 2005, 58-59.)

3.4.6 Ympäristöjärjestelmän dokumentointi ja asiakirjojen hallinta

Ympäristöjärjestelmä dokumentoidaan kirjallisesti. Dokumentoinnilla on tärkeä rooli ympäristöjärjestelmän tavoitteiden saavuttamisessa. Se toimii ympäristöasioiden käsikirjana yrityksen omille työntekijöille ja todistusaineistona yrityksen ympäristötoimista. Käsikirjasta tulisi löytää apu kaikkiin yrityksen ympäristöasioihin liittyviin kysymyksiin. (Pesonen ym. 2005, 63.)

Dokumentoinnin tulee sisältää ympäristöpolitiikan, ympäristöpäämäärät ja -tavoitteet, ympäristöjärjestelmän laajuuden kuvaus, ympäristöjärjestelmän pääosien ja niiden vuorovaikutuksen kuvaus sekä viittaukset asiaan liittyviin asiakirjoihin. Näiden lisäksi dokumentoinnin tulee sisältää ISO 14001 -standardin edellyttämät asiakirjat sekä tallenteet. (Pesonen ym. 2005, 62.)

Tallenteet muodostavat toimintaohjeiden ohella merkittävimmän osan ympäristöjärjestelmän dokumentoinnista. Organisaation tulee luoda ja ylläpitää tarvittavia tallenteita, joilla se osoittaa saavutetut tulokset ja sen, että se noudattaa ympäristöjärjestelmänsä vaatimuksia. (Pesonen ym. 2005, 63-64.)

Ympäristökäsikirja voidaan laatia joko paperiversiona tai sähköisessä muodossa. Käsikirjan on oltava käyttökelpoinen, helposti ymmärrettävä ja kaikkien työntekijöiden saatavilla. Dokumentoinnin tulee aina olla varsinaisen ympäristönhallinnan apuväline. (Pesonen ym. 2005, 65-66.)

3.4.7 Ympäristöjärjestelmän sisäinen auditointi

Suunnitelmallisen toiminnan tärkeä osa ympäristöasioiden hallinnassa ja parantamisessa on omien toimintojen säännöllinen tarkastelu ja arviointi. Säännöllisellä arvioinnilla voidaan todeta, ollaanko menossa haluttuun suuntaan ja saavutetaanko omalle toiminnalle asetetut tavoitteet. Ympäristöjärjestelmässä puhutaan oman toiminnan arvioinnissa sisäisestä ympäristöauditoinnista. Siinä tarkastellaan, toimitaanko yrityksessä ympäristöpolitiikan mukaisesti, onko ympäristöohjelmat toteutettu ja saavutetaanko asetetut ympäristöpäämäärät ja -tavoitteet. Sisäisen auditoinnin toinen tärkeä tehtävä on löytää ympäristöjärjestelmän kehittämis- ja parannuskohteet. Sisäisillä auditoinneilla kootaan tietoa yrityksen ylimmän johdon suorittamaan

ns. johdon katselmukseen. Sisäisen auditoinnin tulee kattaa koko toiminta. Ympäristöauditoijien tulee aina olla tarkastuskohteesta riippumattomia ja objektiivisiä. (Pesonen ym. 2005, 67-68.)

Auditointi tapahtuu paikan päällä auditoitavassa kohteessa. Auditoinnin aikana pyritään saamaan vastaukset etukäteen laadittuihin kysymyksiin haastatteleamalla työntekijöitä sekä tarkkailemalla ja seuraamalla yrityksen toimintaa. Auditoinnin lopuksi laaditaan kirjallinen raportti auditoinnista. (Pesonen ym. 2005, 70-72.)

3.4.8 Johdon katselmus

Johdon tulee suunnitelluin aikavälein katselmoida organisaation ympäristöjärjestelmä varmistaakseen sen jatkuvan soveltuvuuden, riittävyyden ja tehokkuuden. Katselmuksessa käsitellään yrityksen toteutuneet ympäristöohjelmat ja tarkastetaan edistyminen ympäristöpäämäärissä. Katselmuksessa tarkastellaan myös ympäristöpolitiikkaa, -päämääriä ja -tavoitteita sekä niiden soveltuvuutta nykyiseen tilanteeseen. Yrityksen ylin johto suorittaa johdon katselmuksen. Johdon katselmuksen tulokset täytyy dokumentoida. (Pesonen ym. 2005, 73-74.)

3.5 Ympäristöjärjestelmän ulkopuolinen tarkastus

Yrityksen ympäristöjärjestelmän voi tarkastaa myös yrityksen ulkopuolinen asiantuntija. Jos yritys haluaa todistuksen siitä, että sen ympäristöjärjestelmä vastaa ISO 14001 -standardia tai EMAS-asetusta, tarkastuksen tekee ulkopuolinen ja riippumaton tarkastusorganisaatio, jolla on valtuudet tarvittavan todistuksen myöntämiseen. (Pesonen ym. 2005, 75.)

Ulkoiset auditoijat eivät voi käyttää niin paljon aikaa kuin sisäiset auditoijat. Siksi ulkoisissa auditoinneissa joudutaan tekemään otanta tarkistettavista kohteista. Ulkopuolinen auditoija ei siis tarkasta yrityksen jokaista yksityiskohtaa, vaan hän muodostaa kuvan ympäristöjärjestelmän toiminnasta ja jatkuvan parantamisen toteutumisesta valittujen tarkastuskohteiden perusteella. (Pesonen ym. 2005, 75-76.)

3.6 Ympäristöjärjestelmän ylläpito ja jatkuva parantaminen

Sertifioinnin ja rekisteröinnin jälkeen järjestelmää on ylläpidettävä ja parannettava. Järjestelmän ylläpitämisellä ja kehittämisellä pyritään parantamaan yrityksen ympäristönsuojelun tasoa. Järjestelmää ja ympäristönsuojelun tasoa voidaan parantaa järjestelmää syventämällä ja laajentamalla. Aina kun yrityksen toiminta muuttuu tai laajenee, kaikki uusiin toimintoihin, tuotteisiin ja palveluihin liittyvät ympäristönäkökohdat on tunnistettava. Jos uudet näkökohdat ovat merkittäviä, ne on sisällytettävä yrityksen ympäristöpolitiikkaan. (Pesonen ym. 2005, 92.)

Ympäristöhallintajärjestelmässä määritellyjä ympäristöpäämääriä ja -tavoitteita on tarkennettava myös järjestelmän rakentamisen jälkeen. Ympäristöpäämäärien ja -tavoitteiden saavuttamistoimenpiteiden toteutumista pitää seurata säännöllisesti. Yrityksen ympäristöjärjestelmän toiminnasta ja tehokkuudesta on raportoitava sisäisesti ja ulkoisesti. (Pesonen ym. 2005, 94.)

Tärkein ympäristöjärjestelmän ylläpidon ja jatkuvan parantamisen varmistava tehtävä on järjestelmän toimivuuden säännöllinen arviointi. Järjestelmän toimivuutta arvioidaan ympäristöjärjestelmän rakentamisvaiheessa suunnitellun auditointiohjelman mukaisesti. Arvioinnin avulla varmistetaan myös järjestelmän jatkuva parantaminen. Arviointien tuloksia samoin kuin muitakin järjestelmän toimimisesta kertovaa aineistoa käsitellään säännöllisesti pidetyissä johdon katselmuksissa. Niissä arvioidaan, onko järjestelmä edelleenkin yrityksen toiminnan luonteeseen soveltuva, riittävä ja tehokas. (Pesonen ym. 2005, 95-96.)

4 KIRKON YMPÄRISTÖDIPLOMI

Kirkon ympäristödiplomi on Suomen evankelisluterilaisen kirkon oma ympäristöjärjestelmä, joka muistuttaa kansainvälisten ympäristöjärjestelmien rakennetta, mutta on sovellettu seurakuntiemme olosuhteisiin. Ympäristödiplomi syntyi keväällä 2001 kirkkohallituksen perustamana. Diplomi antaa seurakunnille toimivaksi osoittautuneen välineen laittaa omat ympäristöasiansa kuntoon. (Kirkon ympäristödiplomin käsikirja 2005, 7-8.)

Kirkon ympäristödiplomi on seurakunnille vapaaehtoinen järjestelmä, jonka avulla seurakunta voi parantaa ympäristöasioiden hoidon tasoa, mutta myös muutoin tehostaa toimintaansa. Ympäristöjärjestelmä sitoo ympäristöasiat osaksi seurakunnan normaalia hallintoa ja toimintaa. Kirkon ympäristödiplomi on kirkkohallituksen myöntämä todistus seurakunnalle, joka on sitoutunut kehittämään toimintaansa ympäristön kannalta jatkuvasti paremmaksi. (Kirkon ympäristödiplomin käsikirja 2005, 10-11.)

Ympäristödiplomi tarjoaa seurakunnalle työkalun ympäristöajattelun huomioon ottamiseksi kaikessa toiminnassa. Ympäristödiplomin avulla seurakunta tunnistaa oman toimintansa ympäristövaikutukset, asettaa tavoitteet ympäristöhaittojen vähentämiseksi sekä organisoi tehtävät ja seurannan tavoitteiden saavuttamiseksi. (Kirkon ympäristödiplomin käsikirja 2005, 12.)

4.1 Ympäristödiplomin hakeminen

Kirkkoneuvosto päättää ympäristödiplomin hakemisesta. Seurakuntaan asetetaan ympäristötyöryhmä tai -vastaava. Työryhmä tai vastaava tekee ympäristökatselmuksen seurakunnan toiminnoista ja laatii mukanaolevia tahoja kuullen ympäristöohjelman. Ympäristöohjelma toteutetaan diplomin vaatimusten mukaisesti siten, että seurakunta täyttää kaikki minimikriteerit ja koossa on vähintään 100 pistettä (liite 12). Minimikriteerit ovat kaikille seurakunnille samat. Kun ne on täytetty, on seurakunnan vielä hankittava vähintään 100 vapaavalintaista pistettä. Pisteitä on yhteensä 500. (Kirkon ympäristödiplomin käsikirja 2005, 13-14.)

Seurakunta pyytää hiippakunnalta ympäristöjärjestelmän auditointia. Tuomiokapitulin valtuuttama auditoija arvioi seurakunnan ympäristöjärjestelmän. Seurakunnan ympäristötyöryhmä tai -vastaava laskee pisteet. Auditoija käy pisteet läpi ja antaa oman pisteytyksensä, minkä pohjalta diplomi myönnetään. Seurakunta toimittaa ympäristödiplomihakemuksen tuomiokapitulille. Tuomiokapituli esittää kirkkohallitukselle ympäristödiplomin myöntämistä seurakunnalle. Kirkkohallitus myöntää diplomin seurakunnalle. (Kirkon ympäristödiplomin käsikirja 2005, 13-15.)

Kirkon ympäristödiplomi on kerrallaan voimassa neljä vuotta. Sen jälkeen sitä on haettava uudelleen sen hetkisten vaatimusten mukaan. Hakuprosessi etenee pääpiirteissään samalla tavoin kuin diplomia ensimmäisen kerran haettaessa. Olennaista diplomia uudistettaessa on selvittää, miten ympäristöohjelman tavoitteet on toteutettu. Jatkuvan parantamisen idean mukaisesti ympäristöohjelmassa asetetaan uudet tavoitteet. Tärkeää on myös selvittää, miten ympäristölainsäädäntö ja -määräykset ovat muuttuneet ja miten seurakunnan toiminta on muuttunut. Tältä pohjalta laaditaan uusi ympäristöohjelma. Ympäristödiplomin uusiminen tarjoaa hyvän mahdollisuuden päivittää seurakunnan ympäristöohjelma. Lähtökohtana on ympäristökatselmus ja -ohjelma, jolla diplomia on ensimmäisen kerran haettu. Sen päivitys ei ole yhtä iso työ kuin ohjelman tekeminen ensimmäisen kerran. (Kirkon ympäristödiplomin käsikirja 2005, 16-17.)

4.2 Raahen seurakunta

Pehr Brahe perusti Raahen vuonna 1649. Raahen on perinteikäs satama-, koulu- ja teollisuuskaupunki Perämeren rannalla. Vuoden 2003 alussa Raahen kaupunki ja Pattijoen kunta lakkautettiin ja tilalle perustettiin uusi Raahen kaupunki. Raahen kaupungissa asukkaita on vajaat 23 000 henkilöä. (Raahen kaupunki. Hakupäivä 29.5.2010.)

Seurakunnan toiminta tapahtuu Pattijoella, Raahessa ja Saloisissa. Sillä on vahvat historialliset juuret alueella ja kaikki kolme kirkkoa seurakuntakoteineen ovat edelleen symbolisesti keskellä näitä taajamia. Seurakuntaan kuuluu 20 000 jäsentä. Työntekijöitä on lähes 80 henkilöä. (Raahen seurakunta. Hakupäivä 29.5.2010.)

Seurakunnan yhtenä erikoispiirteenä on vahva pienryhmien toiminta keski-ikäisten seurakuntalaisten parissa. Myös vireä lapsi- ja nuorisotyö ovat antavat leimansa Raahen seurakunnalle. Seurakunnasta löytyy runsaasti erilaista toimintaa ja monenlaisia palveluja.

Raahessa työskentelevät esim. perheneuvoja sekä sairaalasielunhoitaja. (Raahen seurakunta.
Hakupäivä 29.5.2010.)

5 AINEISTO JA MENETELMÄT

Opinnäytetyö eteni Kirkon ympäristödiplomin käsikirjan mukaisesti. Käsikirjaa käytettiin koko ympäristöjärjestelmän laadintaprosessin aikana apuna. Tärkein aineisto oli ympäristötyöryhmän jäsenten haastattelut ja ympäristötyöryhmän kokoukset. Haastattelukysymykset laadittiin jokaiselle haastateltavalle erikseen. Kysymykset laadittiin käsikirjan mukaan. Ympäristötyöryhmän yhteisellä päätöksellä jätettiin Pattijoen partiokämppä (liite 8) pois ympäristödiplomin leiri- ja kurssikeskukset osiosta, koska se ei varsinaisesti kuulu seurakunnan toimintaan. Partiokämppä sijaitsee seurakunnan maalla.

Ympäristöjärjestelmän rakentaminen aloitettiin ympäristökatselmuksen teolla eli toimintojen ympäristönäkökohtien ja -vaikutusten nykytilan selvittämisellä. Seurakuntien eri toiminnot ja niiden ympäristövaikutukset olivat koottuna Kirkon ympäristödiplomin käsikirjaan. Ympäristökatselmuksen teon aikana työryhmä kokoontui muutaman kerran, jolloin käytiin yhdessä katselmusta ja ohjelmaa läpi.

Ympäristöohjelman tekoon käytettiin ympäristökatselmusta ja ympäristötyöryhmän haastatteluja. Tavoitteissa asetettiin etusijalle ympäristökatselmuksessa esille nousseet heikkoudet ja ongelmat sekä diplomin minimikriteerien täyttäminen. Ympäristöohjelmaan tuli laatia selvät tavoitteet ja aikataulut ongelmien toteuttamiseksi. Työtä tehtiin tiiviisti ympäristötyöryhmän kanssa. Kiinteistöpäällikkö Raimo Juntunen oli päävastuussa työn etenemisestä.

6 YMPÄRISTÖKATSELMUS

6.1 Ympäristöjärjestelmän laadintaprosessi

Raahen seurakunnalla on kymmenen henkilön muodostama ympäristötyöryhmä, jonka toimesta ympäristöjärjestelmä laaditaan. Työryhmässä on edustajia seurakunnan eri vastuualueilta, ja jokaisella työryhmän jäsenellä on oma vastuualueensa seurakunnan toiminnoista. Ympäristökatselmuksessa käydään läpi kaikki seurakunnan toiminnoista syntyvät ympäristövaikutukset ja selvitetään, mikä on ympäristöhoidon nykytila. Ympäristökatselmuksen pohjalta laaditaan ympäristöohjelma, jossa asetetaan konkreettiset tavoitteet ja aikataulut katselmuksessa ilmenneiden ongelmien ratkaisemiseksi.

6.2 Jätehuolto

Seurakunnalla on sopimuksia eri jäteyhtiöiden kanssa, jotka ovat Lassila&Tikanoja Oyj ja M Rusko Ky ja näiden lisäksi siirtolavat saadaan Kuljetus Haikara Oy:ltä. Seurakunnassa ei jätemääriä varsinaisesti seurata, mutta kustannukset on pyritty pitämään enintään samalla tasolla kuin aikaisempina vuosina.

Ongelmajätteiden käsittely on järjestetty lain ja kunnan jätehuoltomääräysten mukaisesti. Ne kerätään ja kuljetetaan isommissa erissä asianmukaiseen kaupungin järjestämään keräyspisteeseen. Biojätteen erilliskeräys ja kompostointi on järjestetty lain ja kunnan jätehuoltomääräysten mukaisesti. Biojätettä kerätään siellä, missä on keittiötoimintaa. Hyötyjätteen keräys on järjestetty kunnan jätehuoltomääräysten mukaisesti.

6.3 Siivous ja keittiöt

Siivouksessa käytettäviä aineita on mahdollisimman vähän. Pesuaineet tilataan viiden litran kanistereissa, joista aineita siirretään pienempiin litran pulloihin. Tämä vähentää pakkausjätteen määrää. Litran pesuainepulloissa on annostelukorkit, jolloin pesuainetta tulee annosteltua oikea

määrä. Siivouspyykki pestään itse pyykkikoneessa. Siivouksessa käytetään mikrokuituliinoja ja moppeja. Siivousaineet ja -välineet säilytetään lukkojen takana. Kaikilla siivoojilla on laitoshuoltajakoulutus ja hygieniapassi. Pesuaineista osa on ympäristömerkittyjä tuotteita.

Seurakunnan keittiöistä kerätään biojäte erikseen. Pakkausjätettä tulee keittiöltä vähän. Raahen seurakunta käyttää Reilun kaupan kahvia kaikissa omissa tilaisuuksissaan. Lähituotteista seurakunta käyttää perunaa. Leipä tilataan Pullapirtin leipomosta. Luomutuotteita seurakunta ei käytä. Kasvisruokavalio otetaan huomioon tarvittaessa. Ravintosuosituksia pyritään ottamaan huomioon. Seurakuntakodeilla asiakas määrää ruuasta. Kertakäyttöastioita seurakunnalla ei ole käytössä.

6.4 Kiinteistöhoito

Raahen seurakunnassa on seurattu usean vuoden ajan kiinteistöjen lämmön, veden ja sähkön kulutusta. Kaukolämpöä seurataan kuukausittain, sähkön ja veden kulutusta vuosittain. Seurakunnan kaikista kiinteistöistä ei ole tehty energiakatselmusta. Rakennusteknisiä tarkastuksia on tehty kiinteistöihin niiden peruskorjausten yhteydessä. Raahen kirkkoon on tehty perusteellinen kartoitus. Energiavastuuhenkilönä toimii seurakunnan kiinteistöpäällikkö Raimo Juntunen.

Seurakunnan kiinteistöjä ovat kirkot, joita ovat Raahen kirkko, Saloisten kirkko ja Pattijoen kirkko. Kirkkojen lisäksi Raahen seurakuntakoti, Saloisten seurakuntakoti ja Pattijoen seurakuntatalo sekä Ollinsaaren seurakuntakoti. Hautausmaita ovat Haaralan hautausmaa, Saloisten hautausmaa ja Pattijoen hautausmaat. Piehinggissä sijaitsee seurakunnan leirikeskus Kultala, kaupungissa sijaitsee Kesäkotina eli Kesälä. Muita seurakunnan kiinteistöjä ovat Kanttorila (Lukkarila), Saloisten pappilat ja Pattijoen pappila.

6.5 Toimistotyö

Työhuoneissa on erilliset laatikot, joihin kierrätyskelpoinen paperi kerätään. Toimistotiloissa on jätehuolto-ohjeet työntekijöille. Tulostaminen on keskitetty yhdelle koneelle, joka sijaitsee keskeisellä paikalla toimistorakennuksessa. Kopiokoneen värikasetti on uudelleen täytettävä.

Kopiokoneessa ja tietokoneissa on virransäästötoiminnot. Energiaa säästetään sammuttamalla tietokoneet ja valot töistä lähdettäessä.

Paperin kulutusta on vähennetty sähköisen laskutuksen avulla huomattavasti. Sähköinen kalenteri, sähköpostin tehokas käyttö ja yhteinen verkko ovat myös osaltaan vähentäneet paperin kulutusta. Osa kopioista ja tulosteista pyritään ottamaan kaksipuolisina. ”Hukkakopiot” käytetään muistilappuina.

6.6 Metsänhoito

Raahen seurakunnalla on metsää 846,8 hehtaaria Raahen, Pattijoen ja Saloisten alueella. Seurakunnalla on voimassa oleva metsänhoitosuunnitelma ja metsiä hoidetaan sen mukaisesti. Metsät ovat hyvin monimuotoisia: metsämaata, kitumaata ja joutomaata. Saloinen on suurin metsän omistaja. Seurakunnan metsät on sertifioitu. Raahen seurakunta on itse perustanut luonnonsuojelualueen Salosiin. Rytilammen alue on noin 16 hehtaaria.

6.7 Liikenneselvitys

Osa seurakunnan työntekijöistä kulkee työmatkat omalla autolla, osa pyörällä. Seurakunnalla ei ole omia autoja käytössä. Kimppakyydit puuttuvat lähes kokonaan ja julkinen liikenne ei sovellu kulkemiseen, koska joukkoliikenneyhteydet puuttuvat lähes kokonaan Raahesta. Joihinkin seurakunnan tilaisuuksiin sekä leireille ja retkille on järjestetty kuljetus linja-autolla.

Kevyen liikenteen väylät ovat hyvät Raahessa. Seurakunnalla on varattu kevyen liikenteen liikkujille hyvät puku- ja peseytymistilat sekä pyörätelineet lähes joka toimipaikassa. Paikoitusalueita seurakunnalla on riittävästi ja niillä on mahdollisuus auton lämmitykseen talvella. Liikuntarajoitteisten kulkemisessa on puutteita joillakin kiinteistöillä. Seurakunnan käytössä olevat työkoneet ja traktorit ovat diesel-käyttöisiä. Muissa koneissa käytetään tavallista bensiiniä. Työkoneiden huollot pyritään suorittamaan aina tarvittaessa. Koneissa käytetään täyssyntetistä moottoriöljyä.

7 YMPÄRISTÖOHJELMA

Ympäristökasvatus

Koska kirkon perustehtävä on noudattaa Jumalan sanaa ja muistuttaa ihmisiä siitä, on myös Raahan seurakunta velvollinen sitoutumaan tähän tehtävään. Kasvatustyössä halutaan rohkaista, muistuttaa, vaalia ja kasvattaa lapsia ja nuoria muistamaan tätä Jumalan luomisessa antamaa ohjetta. Seurakunta toteuttaa kasvatustyötä niin lasten kuin nuortenkin parissa, esiintuoden Jumalan luomakunnan kauneutta, arvoa sekä vastuuta siitä.

Ympäristökasvatus on osa normaalia seurakunnan lapsi ja nuorisotyön viikkotoimintaa. Työntekijöiden käytännön ympäristötietämystä lisätään sekä jaetaan eritavoin kasvatustyössä nuorille ja lapsille. Ympäristökasvatukseen kuuluu myös ulkona toimiminen ja luontoon tutustuminen. Lapsityössä voidaan käyttää askartelussa käytöstä poistuneita materiaaleja, esimerkiksi vessapaperinhylsyjä sekä tyhjiä maito- ja mehutölkkejä.

Rippikoulu on osa seurakunnan ympäristökasvatusta. Rippikoulutyössä pidetään esillä 1. uskonkappaletta sekä sen merkitystä kristityille. Rippikoulussa voidaan toteuttaa erilaisia oppimistilanteita sekä hartauksia luonnossa sekä huomioidaan luonto rukouksissa. Tuetaan positiivisten tunnesiteiden, yhteenkuuluvuuden, kunnioituksen ja rakkauden syntymistä maapallon elämää ja sen kaikkia muotoja kohtaan. Tuetaan käsitystä omasta itsestä osana ympäröivää ihmisyhteisöä ja yhteiskuntaa. Opitaan näkemään ympäristöongelmien taustoja ja oman toiminnan kytkeytymistä niihin. Opitaan ympäristövastuullisempia, kestävämpiä toimintamalleja.

Ympäristökasvatuksen näkökulman ja myös sen arvioinnin tulisi kulkea mukana kaikessa kasvatustyön toimintasuunnittelussa. Ympäristökasvatus tulisi huomioida myös toimintasuunnitelmassa sekä toimintakertomuksessa. Samalla halutaan kannustaa henkilökuntaa positiivisessa hengessä tapahtuvaan kulutustottumusten, toimintatapojen sekä ajattelumallien uudelleen arviointiin.

Jätehuolto

Jätehuolto on järjestetty seurakunnan eri toimipisteissä tällä hetkellä eri tavoin. Seurakunnan toiminnoista tehdään jätehuoltoselvitys ja -suunnitelma vuoden 2010 aikana sekä muutetaan jätteiden lajittelua toimipisteiden tarpeita vastaaviksi. Jätepisteille rakennetaan katokset vuosien 2010-2011 aikana. Tämä mahdollistaa tehokkaamman tiedottamisen jätehuollosta, mikä taas vähentää kaatopaikkajätteen määrää.

Ongelmajätteiden käsittely, biojätteen erilliskeräys ja kompostointi sekä hyötyjätteen keräys on järjestetty kunnan jätehuoltomääräysten mukaisesti. Hautakynntiläjätteen määrän vähentämiseen on ryhdytty.

Kiinteistönhoito

Veden, sähkön ja polttoöljyn kulutusta on seurattu vuositasolla jo vuodesta 1985. Kulutuksien seurannassa tarkennetaan seurantaa, joko neljännesvuosittain tai mahdollisesti kuukausittain. Kaukolämmön kulutusta on seurattu vuodesta 1982 kuukausittain, sitä mukaan kun kiinteistöjä on liitetty kaukolämpöön. Tällä hetkellä kaikki seurakunnan suurimmat kiinteistöt ovat kaukolämmössä, poikkeuksena Kultalan leirikeskus, Kanttorila ja Raahen kesäkot.

Raahen kirkkoon on tehty vuosien 2008-2009 aikana kattava kuntotarkastus vuonna 2010 alkavaa perusremonttia varten. Muihin kiinteistöihin tehdään energiakatselmus tai kuntokartoitus vuoden 2011 aikana. Kartoituksen aloitetaan vanhimmasta kiinteistöstä. Kiinteistöille hankitaan huoltokirjat vuosien 2011-2012 aikana.

Seurakunta vähentää tietoisesti veden, sähkön ja lämmön kulutusta. Turhat valot ja tarpeettomat koneet sammutetaan sekä havaitut viat ilmoitetaan välittömästi kiinteistöpäällikölle. Järjestetään henkilökunnalle koulutusta ekologiseen ajatteluun ja energiansäästämiseen.

Hautausmaat ja viheralueet

Hautausmaiden ja viheralueiden ympäristövaikutuksista tehdään selvitys vuoden 2012 aikana. Jätehuolto on järjestetty kunnan jätehuoltomääräysten mukaisesti. Seurakunnan kulttuurihistorialliset arvot ovat inventoitu kirjassa ”Siellä he uinuvat untaan”.

Luonnontilassa olevia alueita siistitään, ja tehdään niistä esimerkiksi kesäkukkaniittyjä. Perennojen käyttöä lisätään. Alueiden hoidossa myrkyllisten aineiden käyttöä vähennetään. Seurakuntakotien pihalla on perennaistutuksia ja lannoitteena käytetään kanankakkaa. Saloisissa kasvatetaan kesäisin kylvökukkia kirkon ja seurakuntakodin tarpeisiin. Myös luonnonkukkia käytetään silloin, kun se on mahdollista.

Kastelussa hyödynnetään sadevettä. Kasteluveden vähentämiseksi on jo ryhdytty toimiin, sillä Pattijoen pappilan pihalla käytetään kastelussa kaivovettä. Seurakunta hankkii sadeveden keräysastioita vuoden 2010 aikana.

Metsänhoito

Seurakunnan metsien hoidossa huomioidaan metsä- ja luonnonsuojelulain vaatimukset. Seurakunnan metsät on sertifioitu PEFC- ja FFCS-metsäsertifointijärjestelmien mukaan. Seurakunnalla on voimassa oleva metsäsuunnitelma vuosille 2001-2010. Uusi metsänhoitosuunnitelma tehdään vuoden 2010 aikana ja tulee voimaan valtuuston hyväksyttyä suunnitelman. Uusi suunnitelma tulee kattamaan vuodet 2011-2020.

Kesähakkuita metsissä ei suoriteta ja Rytilammen luonnonsuojelualueella sekä muiden muinaisjäännöskohteiden (Pikku Jakenahon jätinkirkko sekä lukuisia esihistoriallisia asuinsijoja painanteina sekä kiviroykkiöinä) alueita varjellaan laajemmalla alueella, mitä lait edellyttävät. Seurakunnan henkilökunnalle ja luottamushenkilöille järjestetään metsäretkiä vuosina 2011-2014 tarpeen ja kiinnostuksen mukaan.

Liikenne

Seurakunnalla ei ole omia ajoneuvoja käytössä. Seurakunnan työkoneiden hankinnoissa otetaan huomioon koneiden ympäristöominaisuudet sekä kaikissa työkoneissa käytetään mahdollisimman puhtaita polttoaineita ja öljyjä. Pienennetään pakokaasu- ja muiden haitallisten päästöjen määrää ja lisätään kevyen liikenteen käyttöä. Kimppakyytejä, yhteiskuljetuksia ja julkista liikennettä käytetään aina, kun se on mahdollista. Toimintojen logistiikkaa on kehitetty vähemmän liikennettä vaativaksi, sillä lähes kaikkien atk-laitteiden saanti samaan verkkoon vähentää tarvetta siirtyä paikasta toiseen.

8 POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Raahen seurakunnan ympäristöasioiden hoidon nykytila ja laatia seurakunnalle ympäristöohjelma. Työssä käsitellään kestävästä kehitystä ja ympäristöjärjestelmiä myös yleisellä tasolla, ei vain seurakunnan näkökulmasta. Aiheesta löytyi aineistoa ja kirjallisuutta todella paljon, varsinkin kestävästä kehitystä oli käsitelty monissa eri teoksissa.

Opinnäytetyö toteutettiin haastattelemalla seurakunnan ympäristötyöryhmän jäseniä. Haastattelut onnistuivat hyvin ja olivat oikea menetelmä tätä työtä ajatellen. Haastattelukysymykset räätälöitiin jokaiselle haastateltavalle erikseen Kirkon ympäristödiplomin käsikirja 2005 -kirjan mukaan. Kirja oli tärkeä apuväline koko opinnäytetyöprosessin aikana. Haastattelujen pohjalta laadittiin ympäristökatselmus seurakunnan ympäristönhoidon nykytilasta. Ympäristöohjelma laadittiin katselmuksessa ilmenneiden ongelmien ratkaisemiseksi. Ympäristöohjelmassa tuli esittää konkreettiset tavoitteet ja aikataulut havaittujen ongelmien ja puutteiden ratkaisemiseksi. Ympäristökatselmus ja -ohjelma löytyvät tämän työn liitteistä.

Opinnäytetyön aihe oli hyvin ajankohtainen, sillä ympäristöasiat koskettavat meitä kaikkia päivittäin. Aihe oli mielenkiintoinen ja työ oli mielekäs toteuttaa. Opinnäytetyön ympäristökatselmus ja -ohjelma tehtiin tiiviissä yhteistyössä seurakunnan kanssa. Opinnäytetyön aihe oli laaja, sillä seurakunnalla on paljon erilaista toimintaa, jotka kaikki tuli ottaa huomioon katselmusta ja ohjelmaa tehtäessä. Tästä johtuen opinnäytetyö vei paljon aikaa.

Kirkon ympäristödiplomin käsikirja 2005 -kirjaan oli koottu kaikki minimikriteerit ja muut toimenpiteet, joista seurakunta saattoi kerätä vaadittavat 100 pistettä (liite 12). Seurakunnan ympäristötyöryhmän jäsenten tuli huolehtia, että minimikriteerit täyttyivät heidän omalla vastuualueellaan, sekä laskivat oman vastuualueensa muista toimenpiteistä saatavat lisäpisteet. Pisteitä seurakunnalle kertyi yhteensä 199, ennen auditointia. Tämä pistemäärä ylitti reilusti seurakunnan oman tavoitteen, joka oli vähintään 120 pistettä. Auditointi suoritetaan seurakunnassa syksyllä 2010. Auditoinnista seurakunnalle annetaan pisteytyksen, jonka perusteella diplomi voidaan myöntää. Auditoinnista on mahdollista laskea pistemäärää ja siksi tavoitteena oli kerätä enemmän pisteitä kuin vaadittavat 100. Kirkkoneuvosto hyväksyi ympäristöohjelman 1.6.2010.

Kokonaisuudessaan tunnen opinnäytetyön onnistuneen. Ympäristönsuojelun tason ja ympäristöhoidon parantaminen on kiinni työntekijöiden tahdosta ja aktiivisuudesta. Jokaisen seurakunnan työntekijän tulisi huomioida ympäristöasiat omassa työssään. Ympäristöasiat tulisi saada sujuvaksi osaksi jokapäiväistä toimintaa. Tämä vaatii lisää ympäristöaiheista koulutusta ja ohjeistusta henkilöstölle.

LÄHTEET

Cantell, H. (toim.) 2004. Ympäristökasvatuksen käsikirja. Juva: WS Bookwell Oy.

Ketola, T. (toim.) 2004. Yritysten ympäristöjohtaminen Päämäärät, käytännöt ja arviointi. Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja. Tampere: Esa Print Tampere.

Kärppä, J., Laurila, T. & Lundgren, K. 2009. Kestävää ammatillista koulutusta -näkökulmia ekologiseen, sosiaaliseen, kulttuuriseen ja taloudelliseen kestävään kehitykseen. Helsinki: Edita Prima Oy.

Pesonen, H-L., Hämäläinen, K. & Teittinen, O. 2005. Ympäristöjärjestelmän rakentaminen Suunnittelu, toteutus ja seuranta. Helsinki: Talentum.

Rohweder, L. 2004. Yritysvastuu – kestävä kehitys organisaatiossa. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2005:5. Kirkon ympäristödiplomin käsikirja 2005. Helsinki: Edita Prima Oy.

Raahen kaupunki. Hakupäivä 29.5.2010 klo 12:15. <<http://www.raahe.fi>>

Raahen seurakunta. Hakupäivä 29.5.2010 klo 12:22.

<<http://www.raahenseurakunta.fi/seurakunta/katsaus-seurakuntaan>>

LIITTEET

LIITE 1 Haastattelu 1 Seurakuntamestari Tarja Kerttula

LIITE 2 Haastattelu 2 Seurakuntamestari Tarja Kerttula

LIITE 3 Haastattelu 3 Keittiömestari Alpo Järvelä

LIITE 4 Haastattelu 4 Siivooja Anne Tuomikoski

LIITE 5 Haastattelu 5 Talousjohtaja Heikki Ilkko

LIITE 6 Haastattelu 6 Talousjohtaja Heikki Ilkko

LIITE 7 Haastattelu 7 Talousjohtaja Heikki Ilkko

LIITE 8 Haastattelu 8 Lähetyssihteeri Juhani Pyhtilä

LIITE 9 Haastattelu 9 Siivooja Anne Tuomikoski

LIITE 10 Ympäristökatselmus

LIITE 11 Ympäristöohjelma

LIITE 12 Ympäristödiplomin minimikriteerit ja pisteet

Haastattelu 1. Jätehuolto.

Haastateltava: Seurakuntamestari Tarja Kerttula

Haastattelu tehty haastateltavan työpaikalla Saloisten seurakuntakodilla 13.8.2009.

Haastattelun kesto: 8 minuuttia

K: Onko seurakunnan toiminnoista tehty jätehuoltoselvitystä?

V: Jätehuoltoselvitystä ei ole vielä tehty. Eikä vielä ole tavoiteaikataulua.

K: Entä onko seurakunnan toiminnoista tehty jätehuoltosuunnitelmaa?

V: Jätehuoltosuunnitelmassa esitetään tavoitteet ja keinot jätteen määrän vähentämiseksi ja hyötyjätteen keräyksen tehostamiseksi. Elikkä tuota jätehuoltosuunnitelmaa ei nyt ole, mutta tähänhän me ollaan pyritty. Nimenomaan tämän kevään aikana. Jätteen määrää vähennetään ja sitten hyötyjätteen keräys tehostetaan. Elikkä me nyt ollaan siis ihan kerta kaikkiaan tänä kesänä konkreettisesti pyritty tähän lajitteluun. Varsinkin täällä Saloisten puolella musta tää on lähteny ihan kiitettävästi käyntiin. Vielä tässä tietenki seurataan... Esimerkiksi hautausmaalla meidän ollaan radikaalisti vähennetty jätepisteitä. Ku ennenhän oli vaan, että oli sekajätepönttöjä joka puolella, niin nyt siellä ei oikeestaan oo ku kaks pistettä. Mistä tullaan sisään ja ulos niin siellä on sit ne, mistä löytyy sitten se sekajäte, ja sitten energijäte, lasi, metalli ja sitten kompostoitava jäte. Ja sitten tässä yläparkkipaikalla on sitten vielä sen lisäksi niin paperi ja kartonki ja biojäte, mitä tulee keittiöltä.

K: Miten ongelmajätteiden käsittely on hoidettu?

V: Ongelmajätteen käsittely on järjestetty lain ja kunnan jätehuoltomääräysten mukaisesti. Elikkä ongelmajätteitähän ovat patterit, erilaiset lamput, öljyt, maalit... Ne toimitetaan isommissa erissä sinne minne pitääkin, esimerkiksi Rannikon Serolle. Sinne viedään myös elektroniikkajäte ja vanhat kodinkoneet.

K: Miten biojätteen käsittely on hoidettu?

V: Biojätteen erilliskeräys ja kompostointi on järjestetty lain ja kunnan jätehuoltomääräysten mukaisesti. Biojätteen erilliskeräys... Hoituu sillain, että kerätään biojätettä, ruuantähteitä ja näitä kerätään kerran viikossa. Mutta se, mitä meiltä tulee hautausmaalta kasvijätettä ja muuta, niin ne viiään sitten tuonne meidän omaan semmoseen roskaläjään. Ruuan tähteitä sinne ei voi viiä, ettei tuu sitten mitään elukoita sinne.

K: Miten hyötyjätteen keräys on hoidettu?

V: Hyötyjätteen keräys on järjestetty kunnan jätehuoltomääräysten mukaisesti. Kyllä, näinhän se on.

K: Onko seurakunnassa ruvettu toimiin hautakynntiläjätteen vähentämiseksi?

V: No... Sitähän voi nyt olla montaa mieltä tästä asiasta. Mutta hirveestihän sitä kynntiläjätettä tulee. Mutta sekin on musta jo askel eteenpäin, että ne muovikynntiläthän voi laittaa steariineineen energiajätteeseen. Että menee ne sitte ainakin poltettavaksi. Että ne eivät oo enää siellä sekajätteessä vaan energiajätteessä.

K: Onko ryhdytty toimiin kertakäyttötutteen vähentämiseksi?

V: Kertakäyttötutteen on vaihdettu kestäviin... Tähän en oikeen osaa sanoa mittää, sitä pitää kysyä muualta.

K: Onko kaatopaikkajätteen määrä vähentynyt?

V: No sehän on totta kai vähentynyt, koska on tullut kierrätyspisteitä. Kaatopaikkajätteen määriä ja kustannuksia ei varmaan ole liiemmin seurattu. Raimo Juntunen voi tietää asiasta paremmin.

K: Tuleeko mieleen mitään muita toimenpiteitä mitä ei vielä mainittu?

V: Ei.

Haastattelu 2. Hautausmaat ja viheralueet.

Haastateltava: Seurakuntamestari Tarja Kerttula

Haastattelu tehty haastateltavan työpaikalla Saloisten seurakuntakodilla 13.8.2009.

Haastattelun kesto: 20 minuuttia

K: Onko hautausmaiden ja viheralueiden ympäristövaikutuksista tehty ympäristöselvitystä?

V: No ainakin tämän lajittelun puolesta meillä on jätteiden lajittelu viety tosi pitkälle, verrattuna moniin muihin hautausmaihin. Totta kai meillekin on tullut aika paljon kritiikkiä siitä, että missä on kaikki roskapöntöt. Me on nyt yritetty laittaa niitä ohjelappusia pitkin hautausmaata ja välillä koittaa kirjoittaa uusiakin "El jätteitä tähän"

-lappuja. Vesipönttöjen äärelle tahtoo kertyä roskaa... Pitää vaan koittaa vedota ihmisten viitseliäisyyteen.

K: Onko hautausmailla ja viheralueilla hoito-ohjeita?

V: On. Käytössä olevat hautausmaat kuuluvat yleensä A1-hoitoluokkaan. No sehän pitää paikkansa. Tehokkaasti, viikoittain hoidettava alue ja sitten on totta kai semmosia kevyemmin hoidettavia alueita. Esimerkiksi meillä on toi vanhan pappilan alue tuolla. Kyllä siellä ruoho käydään leikkaamassa, mutta se on kakkosluokkaa. Ja sitten on tässäkin on mehtäalueita ja varastoalue sellain jota ei niin hoideta. Samoin on Raahen puolella. Sielläki on sellasia hoitamattomia alueita, joista ikävä kyllä tahtoo tulla sellasia jätteenkeräys paikkoja.

Toi on muuten! Täällä sanotaan, että ohjeiden avulla voidaan luonnon monimuotoisuutta pyrkiä lisäämään. Se voi tapahtua suosimalla esimerkiksi kotimaisia kasvilajeja ja luonnonvaraisia kasveja. Toi on sellainen asia, jota mää ite suosisin. Että se, mikä on luonnossa, se mitä täällä on luonnostaan, niin niitä käytettäs istutuksiin. Minä allekirjoitan sen ihan sata prosenttisesti, että pyrittäs säilyttämään alkuperäiset maisemat.

Luonnonmukaisiin hoitomenetelmiin kuuluu mm. eloperäisten jätteiden kompostointi ja luonnon lannoitteiden käyttö. Kompostointi on meillä hyvin tehokkaasti järjestetty. Luonnon lannoitteiden käyttö, siis kanankakka on ainut mitä käytetään. Tänä keväänä tuli sitten se ongelma, että lokit syöksy hautausmaalle syömään ne kanankakat. Se oli aivan järkyttävää! Aikaisemmin ei ole ollut samanlaista ongelmaa.

Meillä on täällä kesäkukkamaa, josta voidaan sitten kerätä kirkkoon luonnon omia kukkia. Justiinsa äskö teinki muuten kirkkoon alttarikimpun ihan meidän omista kukista. Perennapenkeistä myös voi ottaa kukkia. Minusta tää on hyvä asia, ettei osteta kaupasta kaikkia kukkia.

Kukkien lannoitukseen, täytyy myöntää, että siihen me käytetään ihan kemiallista lannoitetta, sellaista pitkävaikutteista.

K: Onko hautausmailla kulttuurihistoriallisia arvoja?

V: Kulttuurihistoriallinen arvo... Tuosta vois sen verran sanoa, että meillä ei oo mitään semmosta hirviää tarvetta semmoseen, että pitäis hävittää mitään vanhoja hautoja tai poistaa hautamuistomerkkejä, koska meillä on tilaa. Niinku joskus joissakin isommissa kaupungeissa, esimerkiksi Turussa, niin siellä oli just jämäpti se, että kun tulee tietty aika, vaikka 25 vuotta, niin laitetaan hirveet ukaasit että teiltä loppuu nytten aika, lunastakaa tää homma uuestaan tai jos on hoitamatta niin teidän pitää viiä kivi pois ja jos te ette vie kiviä pois niin se viiään pois. Että koko ajan kierrätetään hautoja. Ja hautakiviä hävitetään. Meillä ei ole siihen tarvetta. Esimerkiksi meillä Saloisissa on toi vanha alue tuolla, niin se on periaatteessa rauhoitettu. Sieltä ei anneta enää uusia paikkoja, ainoastaan nää sukuhaudat on käytössä. Ja sitten on tällöisiä hoitamattomia hautoja, vaikka niitä on kuinka hirveesti, niin meillä ei oo mitään tarvetta hävittää niitä, että otettas uudelleen käyttöön. Siinä mielessä pyritään säilyttämään tällasta kulttuurihistoriallista arvoa. Tännehän on haudattu 1600-luvun alkupuolelta asti, mutta niistä muistomerkkejä ei löydy. Että varhaisimmat muistomerkit on 1800-luvun loppupuolelta. Me ei mitenkään erityisemmin niitä hoijeta tai suojella, mutta rauhassa ne saa olla. Tavallaan luonto hoitaa puuristit. Että me ei niitä uusita eikä korjata, että se mikä häipyy niin se häipyy.

K: Onko olemassa luonnonvaraisia hoito alueita?

V: Oikeastaan jokaisen hautausmaan liepeiltä löytyy kevyemmin hoidettuja alueita. Ne on tietoisesti jätetty.

K: Onko luonnonmuistolehtoja?

V: Varsinaisia luonnonmuistolehtoja ei ole.

K: Onko hautausmaiden alueilla perennoja ja muita istutuksia?

V: Tuo on kiva, että seurakunnan omissa istutuksissa kannattaa suosia perennoja kesäkukkien sijaan. Onhan meillä toki perennapenkkejä ja kukkia täällä ja heti ensimmäisenä tulee mieleen,

että kun tuossa kirkon eessäki on pitkät kesäkukkapenkit, että ne vois muuttaa perennapenkeiksi. Mutta niissä on sitten se ongelma, että ne jyrätään talvella niin hyväksi, että se ei sitten onnistuisi.

Ainaishoitohaudoille on istutettu perennat, mutta niitä hautoja ei oo ku muutama.

K: Onko ryhdytty vähentämään haitallisia kemikaaleja?

V: Tää on nyt ensimmäinen kesä, ku minä en oo käyttäny rikkaruohomyrkkyjä. Ihan tietoisesti tämän takia. Monena aikaisempana vuonna on myrkytetty käytävät, mutta nyt se on tehty ihan käsipelillä. Ja sitten pahimmille paikoille ollaan levitetty uutta sepeliä sinne. Ainut torjunta-aine mitä nyt ollaan käytetty, on ollut homeentorjunta-aine. Siinäkin vois kokeilla, jos alkais viimesen päälle ajattelemaan, niin esimerkiksi puolukkamehua. Ja sitten mua on myös kiinnostais kokeilla näissä rikkaruohon torjunnassa tuota polttamista. Polttamistahan käytetään luomutiloilla.

K: Onko hautausmaille tuotu hyötyjäteläpisteitä?

V: On.

K: Onko kasteluveden vähentämiseen ryhdytty?

V: Hautausmaiden ja viheralueiden kastelu. Se on ihan vesijohtovettä mitä käytetään. Tässä ei oikeen oo ees mahdollisuutta, että ottais jotaki luonnon vettä kasteluun, koska merivettä ei voi käyttää. Sadevettä kerätään hieman.

K: Onko käytössä vähäpäästöisiä työkoneita ja polttoaineita?

V: Hautausmaiden ja viheralueiden hoitokaluston kunto ja laatu vaikuttavat myös suoraan ympäristöpäästöihin. No kunnossahan ne pidetään, esimerkiksi öljyt vaihdetaan ja niin edelleen... Ja öljyt viedään sitten asianmukaiseen keräyspisteeseen. Isommissa huolloissa käytetään ammattikoulun oppilastöitä hyödyksi.

Vähäpäästoiset työkoneet ja polttoaineet... Siihen me ei kyllä olla sen kummemmin perehdytty. No sähkökäyttöisistä meillä on ainakin trimmerit, sähkötrimmerit. Niillä kierretään hautakivet. Aurinkoenergiaa ei oo.

K: Tuleeko mieleen mitään muita toimenpiteitä mitä ei vielä mainittu?

V: Kulkuväylien liukkauden torjuntaan käytetään sepeliä, hiekkaa ja suolaa. Joo-o, hiekkaa käytetään. Portaille suolaa ja tämmöstä jäänsulatusainetta käytetään jonkun verran portaissa. Se on niinku sellane hätä, viimeinen keino. Esimerkiksi Raahessa sitä on pakko käyttää. Se, että kumpi on sitten parempi, se että on lämmitysjutut, niinku meillä on tässä seurakuntakodin

pääportaiden katossa lämmitykset. Niin tähän ei tuu sitten jäätä. Mutta onko se sitten energiataloudellisesti hyvä? Että käytetään sähköä tällaseen. Onhan se meille helppoa...

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaalla hautausmaalla voidaan järjestää kesäisin ohjattuja kävelykierroksia. No Raahessahan niitä on järjestetty. Minusta tää kirja (siellä he uinuvat untaan) on kans eräällä tavalla sellane kulttuuriteko.

Talkootyö on jäänyt kokonaan pois. En muista, ei varmaan Pattijoellakaan enää. Silloin kun minä aikoinani tulin tänne töihin -90-luvun alkupuoliskolla, yritettiin vielä järjestää niitä hautausmaatakoita, mutta ei niihin tullut porukkaa. Mutta kyllähän niinku muuten on hirviän paljon vapaaehtoisia, mitä on tämmösiä seurakunnan juttuja, lähetystyötä ja niin edelleen. Yks ekoteko on tää yhteisvastuukeräys. Sitten on tuo vanhojen pappiloiden kunnostaminen. Siitä on varmaan kohta kymmenen vuotta aikaa, ku sitä alettiin kunnostamaan, sehän oli ihan rappiolla ennen sitä. Että sitä on vähän kohennettu sen jälkeen. Sieltä on purettu pois yks semmonen peltinen halli, että on se nyt vähä fiksummassa kunnossa. Siellä on jopa järjestetty pappilan puolella muutamia seuroja, kesäaikaan. Mutta nyt se on taas päässy siihen tilaan, että ei pystyis pitämään. Että yhenlainen ekotekohan sekin on, että sitä on vähän kohennettu. Siellä on ollut paljon ilkivaltaa.

Sitten on toi steariinihomma... Se on sillain, että mitä kirkosta jää näitä kynttilänjämisiä, ja niitä kertyy aika paljon, niin niille on kyllä käyttöä. Monet yksityiset ihmiset on pyytäny niitä, että ne voi valaa itelleen kynttilöitä. Ja Pattijoella partiolaiset tekevät niitä. Että oikeastaan viime talvena mitä löyty, niin ne meni Pattijoelle sitten.

Luonnonmateriaaleja käytetään niin paljon ku mahdollista.

Haastattelu 3. Keittiöt ja ruokalait.

Haastateltava: Keittiömestari Alpo Järvelä

Haastattelu: tehty haastateltavan työpaikalla Raahen seurakuntakodilla 2.9.2009

Haastattelun kesto: 7 minuuttia

K: Onko jätehuoltoselvitystä tehty keittiöiden osalta?

V: Joo. Jätettä kertyy vaihtelevasti viikoittain. Ku yhtenä viikkona voi tulla vain muutama kahvipaketti, kun taas seuraavalla viikolla saattaa olla täys kaaos. Meillähän nuo jäteasiat tyhjennetään kerran viikossa täällä. Täällähän on tosiaan vielä aivan auki toi kierrätys. Meillä menee vielä kaikki muut sekajätteeseen, maitopurkit ja kaikki tämmöset, muovit ja kaikki. Juntusen pitäis saaha sovittua tänne ne viemiset ja kaikki, niin sitten me ruvetta keräämään ja lajitteleen. Raimo aiko kilpailuttaa nuo firmat.

K: Onko keittiöllä käytössä ympäristömerkittyjä tuotteita?

V: Tuohonkin voi heti sanoa, että konepesuaine ei varmaan oo mikään ympäristötuote. Onko meillä käsipyyhkeissä? On varmasti. Näissäkin niinku pitäis pyrkiä menemään siihen, että pesuaineissa olisi toi ympäristömerkki, mutta... Se on vaan jännä tuo ympäristömerkki, ku ainakin ennen se nosti tuotteen hintaa. En tiä ku en oo tänä päivänä seurannu, mutta sillon ku niitä rupesi tuleen niin se nosti sen tuotteen hintaa. Käsiastianpesuaineessa ainakin on se ympäristömerkki. Ja kahvin-suodattimet, niin meillä on laitoskeitin, niin siinä ei varmaan oo mitään merkkejä.

K: Käytetäänkö Reilun kaupan tuotteita?

V: Reilun kaupan kahvihan meillä on käytössä seurakunnan omissa tilaisuuksissa. Asiakkailla on sitten sitä kahvia, mitä ne tuo. Tee valikoima on hirveän suppea tällä Reilulla kaupalla. Mutta kahvi on tosiaan kokonaan meillä Reilun kaupan kahvia.

K: Noudatetaanko ravintosuosituksia?

V: Pyritään noudattamaan ja siinä onkin tavoitetta. Ravitsemus suositukset otetaan huomioon leirikeskuksissa, jossa on enempi pitempään olevia leiriläisiä. Seurakuntakodeilla asiakas määrää mitä syödään.

K: Käytetäänkö lähituotteita?

V: No perunat tulee Raahesta. Mutta muutahan täältä ei saa. Kaikki muut tulee Keskon kautta. No sitten leipomo Pullapirtti, sieltä tulee... Mutta Pullapirtilläkin se saattaa tulla, vaikka täältä

tilataan, niin se saattaa tulla pitkin Suomea, ku sillä on monta leipomoa. Että miten se katotaan, onko se enää lähituote? Että mitä ne enää täällä Raahessa paistaa. Mutta ne perunat. Ja no se leipomo on toinen.

K: Entä luomutuotteita?

V: Ei. Ei seurakunnan tilaisuuksissa ollenkaan.

K: Onko kasvisruokaa tarjolla?

V: On tarjolla jos on tarve. Meillä täällä ei oo yhtään kasvissyöjää, mutta jos on niin silloin meillä saa kasvisruokaa. Turhaan sitä ei tehdä.

K: Tuleeko mieleen mitään muita toimenpiteitä mitä ei vielä mainittu?

V: No ainakin kertakäyttötuthteiden käyttö on tosi vähäistä. Ainoastaan silloin niitä käytetään, kun joku ryhmä lähtee retkelle. Meillä on myös kierrätysohjeet olemassa, mutta niitä ei kannata vielä laittaa esille, koska kaikki menee vielä tuolla sammaan astiaan.

Haastattelu 4. Siivous.

Haastateltava: Siivooja Anne Tuomikoski.

Haastattelu tehty Raahen seurakuntakodilla 2.9.2009.

Haastattelun kesto: 7 minuuttia

K: Onko ympäristöselvitystä tehty?

V: Joo. Meillähän on tuolla pitkältä ajalta listat, että paljonko meillä menee pesuaineita. Niin, ja yleensä se aineitten määrä, niin se on laitettu minimiin, että ei oo kymmentä putelia vessan pesuun ja näin, vaan se on vain sitä yhtä ainetta, joka sitten vaihetaan, esimerkiksi seuraavalla kerralla kun tilataan pesuaineita. Niin, ja yleensä pesuaineissa, niin se on sitä yhtä, jota on käytetty ja sitten on vaihettu merkkiä välillä.

K: Onko käytössä ympäristömerkittyjä tuotteita?

V: Joo, kyllä niissä joissakin aineissa on se merkki.

K: Miten jätehuolto on järjestetty? Eli jos pesuaineita jää tai menee vanhaksi, miten ne hävitetään?

V: Se on lähinnä tuo vaha, mikä saattaa mennä vanhaksi. Että ei meillä muuta oo, mikä vois vanhentua. Ku vaha on sillain niin herkkä aine, että kun se korkataan, niin sieltä rupiaa haihtuun niitä liuotin aineita, niin se sitten ei kohta enää toimikkaan. Sitä ei voi montaa vuotta säilyttää korkattuna. Hävitetään asianmukaisella tavalla.

K: Miten siivousaineita ja -välineitä säilytetään?

V: Joka paikassa lukkojen takana.

K: Miten henkilökunta on koulutettu?

V: Meillähän on laitoshuoltajia melekeen kaikki työntekijät, että ne on saanu koulutusta siihen. Viimeinenkin taitaa olla opintojen loppusuoralla. Siis meidän vakituisista työntekijöistä. Ja kaikilla työntekijöillä on hygieniapassit.

K: Ympäristön kannalta haitallisimmista pesu- ja puhdistusaineista ja muista haitallisista kemikaaleista tulisi pyrkiä kokonaan eroon. Ja useammille on monia vaihtoehtoja olemassa. Tässä on lista nuista haitallisista aineista, niin onko nuita käytössä?

V: Klooria on välillä ollut, mutta se on tosi harvoin kun sitä on käytetty.

K: Onko käytössä mitään vaihtoehtoisia tuotteita?

V: Mikrokuitukiinat meillä on käytössä. Ja etanolia on joissakin pesuaineissa.

K: Tuleeko mieleen mitään muita toimenpiteitä mitä ei vielä mainittu?

V: Pesuaineita käytetään vaan se minimimäärä, ettei annostella liikaa. Se on rahan haaskausta! Meillä on näissä litran pulloissa semmoset annostelukorkit, että ei tuu annosteltua liikaa ainetta. Ne on kätevät. Ja justiinsa tää Teho A:ta käytetään perussiivouksessa, jos pitää siivota tarkemmin pintoja. Sitten jos käytetään ylläpitosiivouksessa eli päivittäisessä siivouksessa, niin silloin annostellaan minimi määrä pesuainetta.

Meillehän tulee kaikki viiden litran astioissa ja sitten niistä laitetaan ainetta nuihin litran pulloihin. Ihan joskus tulee litran pulloina, jos niillä ei oo varastossa näitä isoja pulloja. Mutta näin on harvoin. Tämä vähentää pakkausjätteen määrää. Siivouspyykki ja rätit me pestään ite pyykkikoneessa. Pulveri on allergialiiton suosittelemaa.

Haastattelu 5. Toiminta ja talous.

Haastateltava: Talousjohtaja Heikki Ilkko

Haastattelu tehty haastateltavan työpaikalla seurakunnan taloustoimistolla 3.9.2009.

Haastattelun kesto: 5 minuuttia

K: Onko ympäristöasioista mainintaa seurakunnan toiminta- ja taloussuunnitelmassa?

V: Sitä ei nyt vielä oo, mutta se täytyy nytten sitten ottaa siihen mukaan. Ainakin yks rivi kirjoittaa asiasta.

K: Rakentamisen ympäristövaikutukset on selvitettävä huolellisesti jo suunnittelu vaiheessa.

Selvitetäänkö ne?

V: Kyllä ja ei. Osaksi selvitetään. Tämän talon osalta ne on varmasti tehty hyvin, kun tää on niin uus rakennus, mutta vanhoissa rakennuksissa niitä ei oo. Tosin remontoinnin yhteydessä on voitu ottaa joitakin asioita huomioon.

K: Minkälaisia hankintoja yleensä seurakunnalla on? Onko hankinnoissa ympäristömerkkejä?

V: Ympäristömerkkejä varmasti löytyy enempi keittiö ja siivouspuolelta. No tietokoneissa ja kopiokoneessa on energiansäästötoiminnot. Ja kun me muutettiin tänne entisestä virastosta, niin ne tavarat meni muualle käyttöön, kun meille hankittiin uudet kalusteet. Huonekalut on sellaista materiaalia, joka kestää pitkään ja on helppo pitää puhtaana.

K: Sijoitatteko eettisiin sijoitusrahastoihin?

V: Ei.

K: Mikä on lähetystyön ja kansainvälisen diakonian osuus verotuloista?

V: Mää katoinkin tuota vähä aamulla... Elikä vuoden 2008 tilinpäätöksessä meillä oli merkattuna 121 145 euroa ja verotulot oli silloin 5 174 578 euroa. Silloin lähetystyön ja kansainvälisen diakonian osuus verotuloista tuollo 2008 oli 2,35 prosenttia. Sitten talousarvio vuodelle 2009 on 104 200 euroa ja verotulot olisi 4 800 000 euroa. Näiden mukaan sen osuus verotuloista olisi 2,17 prosenttia.

K: Otetaanko ekologinen näkökulma huomioon seurakunnan rakennus ja investointi hankkeissa?

V: No kyllähän nämä huomioon otetaan...

K: Onko käytössä mitään ympäristöindikaattoreita?

V: Joo, sähkön, veden ja lämmön kulutusta seurataan.

K: Tuleeko mieleen mitään muita toimenpiteitä mitä ei vielä ole mainittu?

V: Ei tuu.

Haastattelu 6. Toimistotyö.

Haastateltava: Talousjohtaja Heikki Ilkko

Haastattelu tehty haastateltavan työpaikalla seurakunnan taloustoimistolla 3.9.2009.

Haastattelun kesto: 6 minuuttia

K: Toimistotilojen jätehuoltoselvitys?

V: No paperi kerätään erikseen ja kierrätetään. Että meillä on työhuoneissa työpöytien alla pahvilaatikot keräyspaperia varten. Kierrätysohjeet on olemassa siivouskomerossa työntekijöiden saatavilla.

K: Kerätäänkö ongelmajätteet erikseen?

V: Joo, niitä jonkun verran tulee, lähinnä lamppeja ja pattereita. Ne viiään sinne vanhalle meijerille.

K: Onko tulostimien ja kopiokoneiden värikasetit uudelleenkäytettäviä?

V: Joo on. Meillähän on vaan yks kopiokone ja tulostin tuossa aulassa, ettei enää oo joka työhuoneessa omaa tulostinta. Ne on keskitetty tuohon yhdelle tulostimelle. Joutuuhan tässä päivän mittaan enempi juoksemaan sitten.

K: Onko laitteissa virransäästöohjelma?

V: On.

K: Sammutetaanko tietokoneet yöksi ja viikonlopuksi?

V: Yleensä sammutetaan, vaikka olisha se nopiampi jatkaa aamulla töitä kun olis kone valmiiksi jo päällä. Viikonlopuksi aina. Osa saattaa jättää tuon näytön päälle yön ajaksi.

K: Onko energiansäästölamput käytössä?

V: Joo. Joka paikassa ei vielä oo, mutta niitä vaihdetaan sitä mukaan kun lamppuja palaa. Mutta kyllä niitä on käytössä. Osassa työhuoneista pärjää melkeen pelkällä luonnonvalolla päivällä, mutta tää mun huone on sen verran pimiä, että täällä saa olla valot koko ajan päällä.

K: Onko hankintojen yhtenä valintakriteerinä ympäristöasiat?

V: Ei oo, vaikka hyvähän se tietenkin olisi. En sit tiä, kuinka suuri hintaero tuotteilla on.

K: Onko ryhdytty toimiin paperin kulutuksen vähentämiseksi?

V: On. Meillä on nyt sähköinen laskunkierrätys järjestelmä, että paperia säästetään aikailla

siinä. Ku ennen saatto olla kymmenen paperilaskua päivässä, niin nytten ei oo ku ihan muutama, jos sitäkään. Tämän lisäksi meillä on sähköinen kalenteri ja yhteinen verkko käytössä, jotka osaltaan myös vähentävät paperin kulutusta. Ja sitten tietenkin sähköpostin käyttö.

K: Otetaanko kopiot yksi vai kaksi puoleisena?

V: Osa otetaan kaks puoleisena, mutta osa yks puoleisena.

K: Onko kertakäyttötuotteita vähennetty?

V: No ainakin joissakin paikoissa on vessojen paperipyyhkeet vaihdettu pyyherulliin. Ja sitten me käytetään oikeita kuppeja. Hyvin harvoin enää käytetään kertakäyttökuppeja.

K: Tuleeko mieleen mitään muita toimenpiteitä mitä ei vielä mainittu?

V: No huonekasveja on jonkin verran ja luonnonvaloakin on. Toimistokalusteet tosiaan on kestäviä ja helppo pitää puhtaana. Kalusteissa on aateltu, että nää on ainakin sen 30 vuotta talossa, eikä laiteta 5 vuoden päästä jo vaihtoon.

Haastattelu 7. Metsänhoito.

Haastateltava: Talousjohtaja Heikki Ilkko.

Haastattelu tehty haastateltavan työpaikalla seurakunnan taloustoimistolla 3.9.2009.

Haastattelun kesto: 3 minuuttia.

K: Onko seurakunnalla metsää?

V: On.

K: Paljonko ja missä?

V: Noin 800 hehtaaria Pattijoki mukaan luettuna. Siinä on Raahe, Saloinen ja Pattijoki, joista Saloinen on suurin metsän omistaja.

K: Onko metsäsuunnitelmaa ja onko metsät sertifioitu?

V: Metsäsuunnitelma on, joka on tehty vuosille 2001-2010. Ensi vuonna pitäisi tehdä uusi suunnitelma kymmeneksi vuodeksi eteenpäin. Metsät on sertifioitu.

K: Onko luonnonsuojelu alueita?

V: Saloisissa meillä on itse tehty luonnonsuojelu alue. Siellä on lampi ja suota. Ja se on noin 15-16 hehtaaria.

K: Onko mitään toimenpiteitä metsien ennallistamiseksi?

V: Ei oo...

K: Onko kesähakkuita?

V: Ei, niitä ei ole ollut enää vuosiin. Kun kesällä ei pääse metsiin kunnolla.

K: Tuleeko mieleen mitään muita toimenpiteitä mitä ei vielä mainittu?

V: Lintujen pesiä ollaan säästetty jos ollaan tiedetty niiden olemassa olost. Laavuja on metsissä virkistyskäytössä. Partiolaiset on tehny niitä.

Haastattelu 8. Leiri- ja kurssikeskukset.

Haastateltava: Lähetys sihteeri Juhani Pyhtilä

Haastattelu tehty Pattijoen Partiokämpällä 10.9.2009

Haastattelun kesto: 24 minuuttia.

K: Kerro jotakin partiokämpästä.

V: Tätä kiinteistöähän ei seurakunta omista, vaikka tää on rakennettu seurakunnan maalle.

Partiolaiset on rakentanut ja omistavat tämän. Tätä ei myöskään oo rakennettu seurakunnan varoilla. Mutta sillä perusteella halusivat tämän tähän mukaan, kun partio on perinteisesti ollut Pattijoen seurakunnan yksi työmuoto. Vaikka partio toimii varmasti eri tavalla ku moni muu kiinteistö seurakunnassa.

Aluetta on keskimäärin rakennettu 30 vuoden aikana ja tää on pääosin rakennettu tämmöisestä hylkymateriaalista. Partiokämpä on alkujaan pappilan riihi ja kirkko on ollut kanttorilan riihi. Ne olis lahonnu sinne, jos niitä ei olis pelastettu. Ja sitten myöskin kaikki tää rakentaminen on pääosin tehty jätemateriaalista ja hylkytavarasta. Että hyvin vähän on ostettu uutta materiaalia, että jotakin paneelia... Aika hyvin on ollut saatavilla käytettyä tavaraa. Mutta sitten ihmiset on tottunut siihen, että me hyödynnetään kaikkia mahdollista, ja sitten kertookin, että meillä olis semmosta ja semmosta että tarvitteko. Aina ei sitten tietä mihin sitä vois käyttää, mutta yleensä käyttöä sitten löytyy. Sitten tämä on tehty pääosin talkootyönä, että ei oo käytetty seurakunnan, eikä myöskään kunnan varoja rakentamiseen, että tämä on tehty partiolaisten varoilla. Ja sitten niin meillä on täällä semmonen paja. Ja kun pajassa tarvitaan sysiä, niin me ollaan poltettu sysiä eli hiiliä. Ja sitten kun me on tarvittu tervaa, niin me on tehty tervaa. Ja sitten kun on tarvittu maalia, niin on sitten keitetty punamulta maalia. Tämmösiä vanhoja taitoja on pidetty yllä. Ja sitten tämmöstä kaikenlaista, esimerkiksi meidän kynttilät, niin se on sitä tavaraa mitä seurakunnan tiloista syyetään ros kiin. Sitten meillä on myöskin tämmösiä agentteja yritysmaailmassa, jotka sitten keräävät sopivaa tavaraa, jota voidaan jalostaa, esimerkiksi tällaset tossut on semmosta auton istuimen päällysmateriaalia. Ja sitten tuota puutavaraa tulee meille kaikenlaista, mitä meillä on kasoissa tuolla pihalla. Ja myöskin ylläällä olevat patjat on kierrätystavaraa, samoin astiat ja kalusteet mitä meillä täällä on.

K: Paljonko näillä rakennuksilla on käyttöä?

V: Kyllähän nää läpi vuoden on käytössä. Että tietenkin meidän omassa käytössä, mutta sitten on myös kasteita ja syntymäpäiviä, ja toki täällä on sitten järjestetty häitäkin. Tai sitten esimerkiksi

työpaikat vuokraavat alueen virkistyskäyttöön. Mutta tietysti niinku periaatteessa tää on meidän omassa käytössä. Mutta sitten tavallaan otetaan vuokraa senkin vuoksi, koska me joudutaan maksamaan kiinteistöveroä tästä ja tää luokitellaan vapaa-ajan asunnoksi, ja silloin se on kaikista korkeimman mukaan. Mutta jos tää olis poliittinen nuorisojärjestö, niin silloin meidän ei tarvitsisi maksaa veroä. Esimerkiksi kun meillä on tuolla pihalla tuo telttasauna, niin tota taistelua käytiin siitä, että pittääkö se panna verolle, kun siinä on vaan muutama hirsi. Mutta minusta se ei oo verotettava.

Meillehän tulee tänne puhdas vesi, ja normaalisti maksetaan vedestä. Sitten tähän liittyen me käytiin monta vuotta keskustelua tollasen kompostikäymälä systeemin laittamisesta. Meillä oli ennen semmonen säiliö, joka sitten aina tyhjennettiin. Mutta sitten mietittiin, että tämmönen kompostikäymälä olisi tänne hyvä.

K: Onko kiinteistö pohjavesialueella?

V: Tämä ei oo sillälaila pohjavesialuetta. Että me kerran kaivettiin tänne kaivo, mutta sinne ei tullu puhdasta vettä, se oli suolasta. Kun meri on noin lähellä. Sitä ei voitu sitten käyttää mihinkään.

K: Miten kiinteiden jätteen lajittelu ja käsittely on järjestetty?

V: Siis meillähän on säiliö tuolla pihalla, mutta me pyritään siihen, että mahdollisimman vähän tulisi ulos vietävää jätettä. Ja se, mikä pystytään hyödyntämään, niin se käytetään.

Kompostoijaan ja joitakin voidaan jalostaa eteenpäin. Että ulos vietävää jätettä tulee kohtuullisen vähän. Mutta sitten kuten sanoin, niin meillä on se kompostikäymälä ja sitten se jäte ja tästä ympäristöstä tulee valtavat määrät tätä lehtiroskaa, niin ne kompostoijaan.

K: Miten jätevedet käsitellään?

V: Jätevedet keittiöstä ja saunasta, niin ne menee kivipesien kautta luontoon. Että sellasta varsinaista jätevesijärjestelmää meillä ei toistaiseksi oo.

K: Mikä on vesistöjen tila ja pääseekö alueelta jätevesiä vesistöön?

V: Vesistöjen tila... Jätevesiä ei suoraan pääse vesistöihin. Ei pääse missään tapauksessa. Että se vesimäärä, mikä esimerkiksi saunasta imeytetään tuonne kenttään, niin kukapa sitä sieltä tutkii, mihin se vesi sieltä menee.

K: Onko matkustajaveneitä?

V: Ei. Kanootti on, mutta siitä nyt ei mitään päästöjä tuu...

K: Millaisia luontoarvoja alueella on?

V: No siis tähän on seurakunnan maata, että siltä osin tää on tietenkin tähän liittyvä. Meillä on 50 vuoden vuokrasopimus tähän. Ja tällä alueellahan on, niinku rannikolla yleensä on, monenlaisia luontotyypppejä. Ja sitten tämä ei oo mukana tämmösesä metsätaloudessa. Tää pyritään pitämään luonnontilassa. Ainakin mejän puolesta, että me ei sit maha sille mittään, jos seurakunta hakkaa metsää. Ja eläimiä meillä on täällä. Oravia ja lintuja on paljon, jäniksiä meillä on paljon, hirviäkin on, ja kaikkia tämmöstä. Että esimerkiksi oravia rapistelee tuolla katolla usein.

K: Ruokitaanko eläimiä?

V: Siis kyllä ruokitaan. Meillä on ollut sellane systeemi, että meillä on täsä monena vuotena ollu Tuomaan päivänä tämmönen joulurauhan julistus metsänväelle, ja silloin siinä tilanteessa ihmiset tuo eläimille ruokaa. Jota sitten pietään täällä.

K: Onko alueella harvinaisia lajeja?

V: No hartaasti toivoisin, että tällä alueella olisi harvinaisia lajeja, niinku joskus aikoinaan oli, mutta ei oo enää.

K: Miten luontoarvot on otettu huomioon metsänkäsittely- tai muissa hoito-ohjeissa?

V: No ei olla harvennettu mettää. Siis tuossahan rannanpuolella me on tehty tämmöstä risusavottaa ihan käsipelillä. Toisaalta, kun katsoo tässä ympärille, niin ei haittais, vaikka vähän karsiski, koska tää kasvaa tosi nopiasti. Ja sitten, kun tää on tämmönen suojanen paikka, niin sitten kesällä on paljon sääskiä.

K: Onko alueella luontopolkuja?

V: No sehän on aivan selvää, että tällasen partiokämpän alueella hyödynnetään ja käytetään maastoa. Me leiriidytään tänne ja kuletaan tuolla ja opetellaan erilaisia asioita. Ja tämmönen luonnonsuojeleminen, että kyllä se varmaan partiojärjestelmä on ensimmäisiä, jotka harjottaa luonnonsuojelua ja on partiolaisille luonnollinen asia. Me niinku opetetaan lapsia.

K: Miten kuljetukset alueelle on järjestetty?

V: Ei oo joukkoliikennettä. Kyllähän me jouvutaan tietysti autolla tuomaan tavaraa, ruokaa ja

semmosta. Mutta kyllä me sitten retkille ja leireille tullaan mahdollisimman paljon pyörillä ja jalkasin.

K: Mikä on rakennusten kulttuurihistoriallinen arvo?

V: Siis niinku sanoin, niin nää on vanhoja rakennuksia, jotka olisivat varmasti aivan muutamassa vuodessa maatuneet, jos niitä ei olis pelastettu. Siis täähän on pappilan riihi ja kirkko on kanttorilan riihi. Ja sitten tuo sauna on tuotu vihannista. Ja liiteri on vanha heinälato ja kota on rakennettu Rautaruukin tämmösestä jätetuusta. Ja sitten, ku me saahaan kaikkea tämmöstä hylkymateriaalia, niin saatiin kerran semmonen mahottoman suuri kuusi, ja sitten mietittiin, että mitä siitä tehtäisiin. Ja sitten yks meidän tyttö, joka opiskeli arkeologiaa, niin rupes tekemään siitä kivikauden menetelmällä ruuhia, toki siinä ulkopuolella käytettiin moottorisahaa, mutta se sisusta tehtiin kivikauden menetelmällä. Eka hakattiin sellasille säloille ja sitten poltettiin. Sen tekeminen kesti kaksi viikkoa.

K: Mikä on rakennusten toiminnallinen kunto?

V: No käyttökelposia.

K: Mikä on rakennusten energiankulutus?

V: Energiankulutus. Kyllä meillä kuluu vuoden aikana yksi liiterillinen puita. Pääosin käytetään puulämmitystä, että sitten nestekaasua keittiöllä ja sitten myöskin tämmösenä alkulämmityksenä kovilla pakkasilla. Kun nämähän ei oo jatkuvasti lämpimänä.

K: Onko alueella lintu- ja pesäpönttöjä?

V: Lintupönttöjä ja näitä meillä kyllä on...

K: Tuleeko mieleen mitään muita toimenpiteitä mitä ei vielä mainittu?

Puutahan me käytetään, ja nimenomaan jätetuuta, että ei oo tuota kestopuuta.

Haastattelu 9. Leiri- ja kurssikeskukset.

Haastateltava: Siivooja Anne Tuomikoski

Haastattelu tehty Pattijoen Partiokämpällä 10.9.2009.

Haastattelun kesto: 6 minuuttia

K: Paljonko näillä Kultalan leirikeskuksella on käyttöä?

V: Täällä on myös paljon toimintaa, lähes joka päivä, että se on kovassa käytössä. On erilaisia leirejä ja näitä lasten kerhoja ja joskus on ihan yksityisiä tilaisuuksia. Seurakunnan ja yhistyksien.

K: Onko kiinteistö pohjavesialueella?

V: Ei oo.

K: Miten kiinteiden jätteiden lajittelu ja käsittely on järjestetty?

V: Jätteiden lajittelu on vielä vaiheessa, niinku muillakin seurakunnan kiinteistöillä

K: Miten jätevedet käsitellään?

V: Kiinteistö ei kuulu kunnalliseen jätevesiverkostoon, vaan siellä on omat tyhjennettävät jätekaivot.

K: Mikä on vesistöjen tila ja pääseekö alueelta jätevesiä vesistöön?

V: Ei pääse.

K: Onko matkustajaveneitä?

V: Ei.

K: Millaisia luontoarvoja alueella on?

V: Tähän en kyllä osaa sanoa mittään.

K: Onko alueella harvinaisia lajeja?

V: Ei tietääkseni.

K: Miten luontoarvot on otettu huomioon metsänkäsittely- tai muissa hoito-ohjeissa?

V: No, ranta on luonnontilassa, jonkun verran on tehty seurakunnan toimesta semmosta risusavotaa, kun on semmosta pajukkoa.

K: Onko alueella luontopolkuja?

V: Opastettuja luontopolkuja ei oo. Mutta se lähialueen maasto on varmasti leikitty melko tasaseksi. Niin ja alueella on erittäin komeita vanhoja mäntyjä.

K: Miten kuljetukset alueelle on järjestetty?

V: Leireille järjestetään yhteiskuljetus kaikille halukkaille linja-autolla. Sekä Kultalaan että pois sieltä.

K: Mikä on rakennusten kulttuurihistoriallinen arvo?

V: Kulttuurihistoriallista arvoa ei taida olla...

K: Mikä on rakennusten toiminnallinen kunto?

V: Rakennusten kunto on hyvä. Vasta on tehty remonttia.

K: Tuleeko mieleen mitään muita toimenpiteitä mitä ei vielä mainittu?

V: Ympäristötalkoot... No, mehän ollaan seurakunnan työntekijät haravoitu siellä, että sellasia talkoita on pidetty.

YMPÄRISTÖKATSELMUS RAAHEN SEURAKUNNASSA

Hanne Tokola
Opinnäytetyö
Liiketalouden koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

SISÄLLYS

1 YLEISTÄ.....	61
2 YMPÄRISTÖDIPLOMIN TEOLOGIAA	61
3 YMPÄRISTÖJÄRJESTELMÄN LAADINTAPROSESSI.....	62
3.1 Ympäristötyöryhmä ja ympäristövastaava	62
3.2 Ympäristökatselmus ja ympäristöohjelma	62
3.3 Henkilöstön koulutus ja ulkoinen tiedotus	62
4 TOIMINTA JA TALOUS.....	63
4.1 Rakentaminen ja maankäyttö.....	63
4.2 Hankinnat ja ympäristömerkityt tuotteet.....	63
4.3 Lähetystyön ja kansainvälisen diakonian osuus verotuloista.....	64
4.4 Ympäristöindikaattorit.....	64
5 YMPÄRISTÖKASVATUS	64
6 JÄTEHUOLTO	65
6.1 Kunnan jätehuoltomääräykset	65
6.2 Ongelma-, bio- ja hyötyjäte	65
6.3 Muut jätteet	66
6.4 Kertakäyttötuotteet.....	66
7 SIIVOUS.....	67
8 KIIINTEISTÖNHOITO	68
8.1 Energian ja veden kulutuksen seuranta.....	68
8.2 Energiakatselmus ja energiavastuuhenkilö	68
7.3 Tiedot kiinteistöittäin.....	68
9 KEITTIÖT JA RUOKALAT	75
10 TOIMISTOTYÖ.....	75
11 HAUTAUSMAAT JA VIHERALUEET	76
12 LEIRI- JA KURSSIKESKUKSET	80
13 METSÄNHOITO	81
14 LIIKENNESELVITYS.....	82
LÄHTEET	84
LIITTEET	85

1 YLEISTÄ

Raahen seurakunta on lähtenyt mukaan ympäristödiplomi hankkeeseen päämääränään saada kirkon ympäristödiplomi. Ympäristökatselmus on osa ympäristödiplomin hakuprosessia. Katselmuksessa on käyty lävitse seurakunnan eri toiminnot ja niiden ympäristövaikutukset ja ympäristöhoidon nykytila. Ympäristökatselmus toteutettiin haastattelemalla seurakunnan ympäristötyöryhmän jäseniä. Ympäristökatselmuksen pohjalta laaditaan seurakunnalle ympäristöohjelma.

2 YMPÄRISTÖDIPLOMIN TEOLOGIAA

Luterilainen teologiamme korostaa Jumalan todellista ja salattua läsnäoloa maailmassa. Hän on samanaikaisesti sekä läsnä luomakunnassa että sen ulkopuolella. Puhuessamme kristittyinä maailmasta ja luonnosta tarkoitamme luomakuntaa, joka lepää Luojansa tahdon varassa. Tähän maailmaan Jumala syntyi Pojassaan ihmiseksi. Vaikka luonto ei ole jumalallinen, se on hänen ylläpitämäänsä pyhä. Jumalan luomistyö kattaa kaiken, mitä maailmassa on. Myös ihminen on osa luomakunnan kokonaisuutta. Jumalan tahdosta ihmisellä on kuitenkin luomakunnassa erityisasema. Luomiskertomuksen mukaan Jumala puhalsi ihmisen sieraimiin elämän henkäyksen tehden hänestä elävän olennon. Mutta samalla Jumala teki ihmisen myös omaksi kuvakseen ja asetti hänet hallitsemaan ja vallitsemaan muuta luomakuntaa.

Viime aikoina on hallitsemisen ja vallitsemisen sijasta haluttu nostaa esiin muita ihmiselle annettuja tehtäviä. On alettu nähdä, että vaikka ihminen on monessa asiassa ylivoimainen muuhun luomakuntaan nähden, hän on silti sen osa, riippuvainen luomakunnan elämän ehdoista eikä missään tapauksessa sen herra. Viljeleminen ja varjeleminen vastaavat paremmin tätä näkemystä. Ihmisen tehtävää on myös alettu kuvata taloudenhoitajan tehtävänä. Luojalleen uskollisena taloudenhoitajana ihminen ei etsi omaa hyötyään muun luomakunnan kustannuksella, vaan hänen kutsumuksenaan on elämän ylläpitäminen ja suojeleminen.

3 YMPÄRISTÖJÄRJESTELMÄN LAADINTAPROSESSI

3.1 Ympäristötyöryhmä ja ympäristövastaava

Raahen seurakunta on lähtenyt mukaan kirkon ympäristödiplomihankkeeseen. Hankkeessa on mukana kymmenen henkilön muodostama ympäristötyöryhmä. Työryhmän jäseniä ovat kiinteistöpäällikkö Raimo Juntunen, talousjohtaja Heikki Ilkko, lähetys sihteeri Juhani Pyhtilä, kirkkoneuvoston edustaja Pentti Salonsaari, siivooja Anne Tuomikoski, seurakuntamestari Tarja Kerttula, seurakuntamestari Tanja Merikanto, toimistos sihteeri Tarja Hinkula, keittiömestari Alpo Järvelä ja seurakuntapastori Ville Karppelin. Jokaisella työryhmän jäsenellä on oma vastuualueensa seurakunnan toiminnoista (Liite 1). Työryhmässä on edustajia eri vastuualueilta. Ympäristövastaavana toimii kiinteistöpäällikkö Raimo Juntunen. Työryhmä kokoontui ensimmäisen kerran 25.5.2009 Kultalan leirikeskuksessa. Samassa tilaisuudessa seurakunnan henkilökunnalle pidettiin tiedotustilaisuus ympäristödiplomihankkeesta. Tilaisuudessa kävi Riitta Kukkohovi-Colpaert kertomassa ympäristödiplomihankkeesta Muhoksen seurakunnassa.

3.2 Ympäristökatselmus ja ympäristöohjelma

Ympäristökatselmus tarkoittaa seurakunnan kaikkien toimintojen ympäristövaikutusten kartoittamista. Ympäristökatselmuksen tekee opinnäytetyönä liiketalouden opiskelija Hanne Tokola Oulun seudun ammattikorkeakoulun Raahen yksiköstä. Ympäristökatselmuksessa käydään läpi kaikki seurakunnan toiminnoista syntyvät ympäristövaikutukset. Opiskelija käy eri toimintoja läpi ympäristötyöryhmän jäsenten kanssa. Haastattelujen pohjalta opiskelija laatii ympäristökatselmuksen. Sisäinen ympäristökatselmuksen teko aloitettiin toukokuussa 2009.

Ympäristökatselmuksen pohjalta laaditaan ympäristöohjelma, jossa asetetaan konkreettiset tavoitteet ja aikataulut katselmuksessa ilmenneiden ongelmien ratkaisemiseksi.

3.3 Henkilöstön koulutus ja ulkoinen tiedotus

Ympäristöaiheista koulutusta ei ole järjestetty. Ympäristödiplomihankkeesta on tiedotettu paikallislehti Raahen Seudussa 11.1.2010.

4 TOIMINTA JA TALOUS

4.1 Rakentaminen ja maankäyttö

Maankäyttö- ja rakennuslaki korostaa monin tavoin kestävän kehityksen periaatetta. Lain tavoitteena on järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurillisesti kestävää kehitystä. Rakentamisen ympäristövaikutukset on selvitettävä huolellisesti suunnitteluvaiheessa, ja osaksi nämä selvitetään Raahen seurakunnan rakennushankkeissa. Ympäristöasiat otetaan huomioon rakentamisessa. Seurakunnan rakennusten ja kiinteistöjen käyttöä ohjaavat kirkkolain 14 luvun pykälät 1-7. Seurakunnan kirkollinen rakennuskanta on vanhaa, mikä asettaa lisävaatimuksen rakennusten kunnostukseen ja hoitoon. Kirkollinen rakennus, joka on rakennettu ennen vuotta 1917, on suojelunalainen. Rakennuksen suojelu kohdistuu myös sen kiinteään sisustukseen, siihen liittyviin maalauksiin ja taideteoksiin sekä piha-alueeseen.

4.2 Hankinnat ja ympäristömerkityt tuotteet

Hankintojen yhteydessä tehdään merkittäviä ympäristöön vaikuttavia päätöksiä. Kaikkiin materiaalihankintoihin liittyy ympäristövaikutuksia. Hankintojen ympäristöhaittoja voidaan vähentää tehokkaimmin vähentämällä hankintoja. Tuotteen ympäristökuormitusta voidaan pienentää suosimalla tuotteiden uudelleenkäyttöä ja kierrätysmateriaalista valmistettuja tuotteita. Hankinnoissa tulee suosia ympäristömerkittyjä tuotteita. Ympäristömerkkejä löytyy keittiö- ja siivouspuolelta. Myös seurakunnan käyttämästä kopiopaperista löytyy ympäristömerkki. Tietokoneissa on energiansäästö toiminnot. Kun taloustoimisto ja kirkkoherranvirasto muuttivat uusiin tiloihin, sinne hankittiin uudet toimistokalusteet, mm. uudet pöydät. Pöydät ovat kestävää puumateriaalia, joiden puhtaudesta huolehtiminen on helppoa. Vanhat kalusteet vietiin uusiokäyttöön muualle seurakunnan toimipaikoille.

4.3 Lähetystyön ja kansainvälisen diakonian osuus verotuloista

Kirkon Ulkomaanavun ja lähetyjärjestöjen pysyvä suositus on antaa 2 % verotuloista avustuksiin. Lähetystyön ja kansainvälisen diakonian avustusten määrät Raahen seurakunnassa olivat tilinpäätöksessä 2008 121 146 euroa, verotulot vuonna 2008 oli 5 174 578 euroa. Avustusten osuus verotuloista oli 2,35 %. Talousarviossa vuonna 2009 lähetystyön ja kansainvälisen diakonian avustusten määrät on 104 200 euroa, verotulot talousarviossa vuonna 2009 on 4 800 000 euroa. Osuus verotuloista 2,17 %.

4.4 Ympäristöindikaattorit

Ympäristöjärjestelmän toimivuus tulee näkyä ympäristöhaittojen pienentämisenä. Raahen seurakunnalla on ympäristöindikaattoreista käytössä kiinteistöjen sähkön, polttoöljyn, lämmön ja veden kulutuksen seuranta.

5 YMPÄRISTÖKASVATUS

Seurakunnan toteuttama ympäristökasvatus voi olla ihmisen luontosuhteen pohdintaa käskyjen valossa, elintapojemme punnintaa Raamatun opetusten valossa, oikeudenmukaisuuden ja jakamisen opettelua ja henkisen hyvinvoinnin etsimistä luonnon kauneuden ja pyhyiden kokemuksesta. Sen tulisi olla myös konkreettisia tekoja paremman ympäristön puolesta.

Parhaimmillaan ympäristökasvatus toteutuu läpäisyperiaatteella kaikessa seurakunnan toiminnassa. Luontevasti se liittyy varhaiskasvatustyöhön, nuorisotyöhön ja rippikouluopetukseen, mutta yhtä hyvin se voi näkyä jumalanpalvelusten saarnoissa, virsissä ja esirukouksissa.

Raahen seurakunnassa vietetään luomakunnan sunnuntaita touko-elokuussa. Muuten ympäristöasiat ovat esillä mm. virsissä ja saarnoissa aina, kun asia liittyy ko. sunnuntain teemaan/tekstiin.

Ympäristödiplomissa edellytetään, että vähintään kolmella seurakunnan tehtäväalueella on pohdittu ympäristökasvatuksen toteuttamista ja kehitetty konkreettisia toimintamuotoja. Kaikilla

seurakunnan tehtäväalueilla seurakuntatyöstä hautausmaiden hoitoon tehdään ympäristökasvatusta. Ympäristödiplomin toteuttaminen merkitsee koko seurakunnan osallistumista ympäristökasvatukseen.

6 JÄTEHUOLTO

Jätelain mukaan kaikessa toiminnassa on mahdollisuuksien mukaan ehkäistävä jätteen syntymistä sekä pyrittävä vähentämään sen määrää ja haitallisuutta. Jätteen tuottajalla on velvollisuus tuntea käyttämänsä aineet ja niistä syntyvät jätteet sekä järjestää asianmukainen jätehuolto. Jätteet on myös hyödynnettävä mahdollisuuksien mukaan ensi sijassa aineena ja toissijaisesti energiana. Lain lisäksi seurakuntia velvoittavat myös kunnalliset jätehuoltomääräykset. Käytännössä jätteiden lajittelua säätelee se, mitä hyötyjätteitä kunnan alueella kerätään ja vastaanotetaan. Seurakunnalla on sopimuksia kolmen eri yhtiön kanssa, jotka ovat Lassila&Tikanoja Oyj, M Rusko Ky ja Kuljetus Haikara Oy:ltä siirtolavat. Seurakunnassa jätemääriä ei varsinaisesti ole seurattu, mutta kustannukset on pyritty pitämään vähintään samalla tasolla kuin aikaisempina vuosina.

6.1 Kunnan jätehuoltomääräykset

Raahen kaupungin jätehuoltomääräyksessä veloitetaan keräämään paperi ja biojäte, mikäli kiinteistöllä on vähintään kymmenen huoneistoa. Muita kiinteistöjä, kuten toimisto-, liike-, teollisuus-, koulu- ja ravintolakiinteistöjä veloitetaan keräämään kierrätyskelpoinen paperijäte ja biojäte, mikäli kiinteistöllä on ruokala, elintarvikemyymälä tai vastaava. Pahvi- ja lasijäte, mikäli niitä syntyy yli 20 kg viikossa. Puujäte, mikäli sitä syntyy yli 20 kg viikossa ja metallijäte, mikäli sitä syntyy yli 200 kg vuodessa.

6.2 Ongelma-, bio- ja hyötyjäte

Ongelmajätettä ei saa laittaa tavanomaisen yhdyskuntajätteen joukkoon eikä laskea viemäriin tai maaperään. Ne on toimitettava kunnan ongelmajätteiden vastaanottopisteisiin tai suoraan

ongelmajätelaitokseen. Ongelmajätteiden käsittely on järjestetty Raahen seurakunnassa lain ja kunnan jätehuoltomääräysten mukaisesti. Ongelmajätteitä ovat erilaiset lamput, patterit, öljyt ja maalit. Ne toimitetaan isommissa erissä asianmukaiseen paikkaan, esimerkiksi Rannikon Serolle. Sinne viedään myös vanhat kodinkoneet ja elektroniikkajäte. Biojätteen erilliskeräys ja kompostointi on järjestetty lain ja kunnan jätehuoltomääräysten mukaisesti. Biojätettä kerätään siellä, missä on keittiö toimintaa, eli seurakuntakodeilla ja leirikeskuksessa. Hyötyjätteen keräys on järjestetty kunnan jätehuoltomääräysten mukaisesti.

6.3 Muut jätteet

Ensimmäiset lasin- ja metallinkeräysastiat tulivat Raahen hautausmaalle syksyllä 2008. Hautausmaalta tulee suuri määrä hautakynntiläjätettä, mutta sen vähentämiseen on ryhdytty. Nykyään muoviset hautakynntilät voidaan laittaa steariineineen energijätteeseen, joten ne kaikki eivät mene suoraan sekajätteeseen. Saloisten hautausmaalla on lajittelu viety todella pitkälle verrattuna moniin muihin hautausmaihin. Monilla hautausmailla on vain biojäte ja sekajäte, ja nekin yhdessä paikassa. Keväällä 2009 Saloisissa uudistettiin jätekeräys täysin. Seitsemän sekajäteastian tilalle tuli kolme lajittelupistettä, joista löytyy astiat lasille, metallille, energijätteelle, maatuvalle jätteelle ja sekajätteelle. Maatuva jäte kompostoidaan itse.

Pattijoen pappilan pihalla on ollut paperinkeräysastia jo muutaman vuoden ajan. Pattijoen hautausmaalla on kerätty jo aikaisemmin metallia jonkin verran. Pattijoen hautausmaalla on asianmukaiset lasin- ja metallinkeräysastiat, samoin Raahen seurakuntakodilla. Saloisissa on lähinnä seurakuntakodin käyttöön (keittiö, päiväkerhot, nuoriso- ja diakoniatoimisto) laitettu lasi- ja metallikeräysastioiden lisäksi myös paperin ja kartongin keräys. Kirkosta jää paljon ”kynntilän jämiä”. Monet yksityiset ihmiset ovat kyselleet niitä, ja Pattijoella partiolaiset valavat niistä uusia kynntilöitä.

6.4 Kertakäyttöt tuotteet

Astiat on vaihdettu kestäviin joka toimipaikalla. Kertakäyttöastioita käytetään ainoastaan silloin, kun joku ryhmä on menossa ulos luontoon retkelle. Retkiä on harvoin. Osassa toimipaikoista on vessojen paperipyyhkeet korvattu kangaspyyhkeillä.

7 SIIVOUS

Siivoojilla on tärkeä tehtävä siisteyden ja viihtyisyyden ylläpitämisessä. Päivittäinen ylläpitosiivous on myös ympäristöteko: kun lika ei pääse pinttymään, selvittää kevyemmällä puhdistusaineilla ja ylläpidetään raikasta ja terveellistä sisäilmaa. Siivoustoimesta aiheutuviin ympäristöhaittoihin vaikuttavat halutun puhtaustason määrittely, siivoustyömäärän mitoitus, tilojen suunnittelu ja puhdistusmenetelmien sekä -aineiden valinta. Lisäksi tilojen käyttäjät vaikuttavat tarvittavan siivouksen määrään.

Siivouksessa käytettäviä aineita on mahdollisimman vähän. Yleensä on vain yksi pesuaine, mitä käytetään siivouksessa. Pesuaineet tilataan viiden litran kanistereissa, joista aineita voi siirtää pienempiin litran pulloihin. Tämä helpottaa pesuaineiden käsittelyä ja vähentää pakkausjätteen määrää. Litran pulloissa on annostelukorkit, jolloin pesuainetta tulee annosteltua juuri oikea määrä. Siivouspyykki pestään itse pyykkikoneessa.

Siivouksessa käytetään mikrokuituliinoja ja moppeja. Siivousaineet ja -välineet säilytetään lukkojen takana. Kaikilla siivoojilla on laitoshuoltajan koulutus ja hygieniapassi. Ympäristömerkityistä tuotteista seurakunnalla on käytössä Kiilto Oy:n Sanita, Vieno Aktiivi, Wetrok Mepol H vaha ja Erisanin nestesaippua sekä Primadisk-käsiastianpesuaine. Tuotteilla on joutsenmerkit. Siivousaineet harvoin menevät vanhaksi tai huonoksi. Lattiavaha ei säily montaa vuotta avattuna. Vanhentuneet tuotteet hävitetään asianmukaisella tavalla.

Tällä hetkellä käytössä olevia pesuaineita:

KIILTO SANITA: kosteiden tilojen ylläpitosiivoukseen

KIILTO VIENO AKTIIVI: yleispuhdistusaine

KIILTO TEHO A 100: runsaasti likaantuvien kohteiden yleispuhdistusaine

KIILTO ROIMA TOTAL: tehovahanpoisto

KIILTO WETROK MEPOL H: lattiavaha

KIILTO PRIMAGLAS: ikkunanpesuaine

ERISAN: nestesaippua

SUMA SPECIAL FREE konepesuaine

PRIMADISK käsiastianpesuaine

DISH BRITE käsiastianpesuaine

8 KIINTEISTÖNHOITO

8.1 Energian ja veden kulutuksen seuranta

Hyvällä kiinteistönhoidolla voidaan vähentää rakennusten lämmön, veden ja sähkön kulutusta. Raahen seurakunnassa on seurattu jo useamman vuoden ajan kiinteistöjen lämmön, veden ja sähkön kulutusta. Kaukolämpöä seurataan kuukausittain, ensimmäiset merkinnät ovat vuodelta 1982. Sähkön ja veden kulutusta seurataan vuosittain, ensimmäiset merkinnät ovat vuodelta 1985. Polttoöljyn kulutusta on seurattu vuodesta 1986.

8.2 Energiakatselmus ja energiavastuuhenkilö

Seurakunnan kaikista kiinteistöistä ei ole tehty energiakatselmusta. Rakennusteknisiä tarkastuksia on tehty kiinteistöihin niiden peruskorjausten yhteydessä. Raahen kirkkoon on tehty todella perusteellinen kartoitus, jossa selvitettiin kaikki mahdollinen.

Seurakunnan energiavastuuhenkilönä toimii kiinteistöpäällikkö Raimo Juntunen.

7.3 Tiedot kiinteistöittäin

RAAHEN KIRKKO

Raahen kirkko, Pyhän Kolminaisuuden kirkko, on valmistunut vuonna 1912. Kirkko rakennettiin vuonna 1908 palaneen puukirkon tilalle. Kirkko vihittiin käyttöön 24.3.1912. Kirkon on suunnitellut ja rakentanut arkkitehti ja insinööri Josef Stenbäck. Kirkon alttaritaulun, ”Jeesuksen kanssa myrskyssä”, on maalannut taiteilija Eero Järnfeldt vuonna 1926. Taiteilija itse on antanut maalaukselle nimeksi ”Heräävä toivo”. Saarnatuoli on tehty palaneessa kirkossa olleen saarnatuolin kaltaiseksi.

Kirkko on 1200 brm² ja tilavuus on 8300 m³. Istumapaikkoja kirkossa on noin 800 henkilölle. Tontin pinta-ala on 5551 m², ja lainhuudatus on suoritettu 28.7.1992. Kirkon ulkoseinät ovat harmaagraniittia, joka on louhittu Raahen edustan saarista. Sisäpuolelta kirkon seinät ovat rapattua tiiltä. Kate on valmistettu sementtitiilestä. Kirkkotarhassa sijaitsee sankarihauta-alue,

jossa on vanhoja hautamuistomerkkejä. Kirkkotarhassa on kolmen sodan muistomerkit. Ensiksi vuosien 1808-1809 sodassa Pyhäjoella haavoittuneen ja Raahessa 1809 kuolleen eversti Flemingin muistomerkki. Toiseksi vapaussodassa ja kolmanneksi talvi- ja jatkosodassa kaatuneiden muistomerkit ja sankarihauta-alue. Kirkkotarhaan ei ole haudattu 1700-luvun jälkeen.

Vuosina 1930, 1958, 1969 ja 1972 kirkossa on suoritettu sisätilojen peruskorjauksia. Vuonna 1992 tehtiin eteisen peruskorjaus ja vuonna 1996 uusittiin kate. Vuonna 1997 kirkkoon asennettiin kuivaputkisammutusjärjestelmä sekä automaattinen palohälytysjärjestelmä ja vuonna 1999 yläpohjan lämpöeriste vaihdettiin, se korvattiin puhallusvillalla. Lähivuosina kirkkoon on tulossa isompi peruskorjaus/remontti. Raahen kirkko liitettiin kaukolämmitysverkkoon vuonna 1981.

Raahen kirkko on säännöllisessä, ympärivuotisessa käytössä. Raahen kirkossa jumalanpalvelus pidetään joka sunnuntai klo 10.00. Kirkko toimii kesällä tiekirkkona.

SALOISTEN KIRKKO

Saloisten kirkko, Pyhän Olavin kirkko, on valmistunut vuonna 1932. Kirkko on toiselta nimeltään Kaikkien Pyhien kirkko. Nykyinen kirkko on rakennettu 1620-luvulla rakennetun ja vuonna 1930 palaneen puukirkon paikalle. Kirkko vihittiin käyttöön 6.11.1932. Kirkon on suunnitellut rakennusmestari Juho Karvonen. Kirkossa säilytetään arvokkaana perintönä edellisen kirkon palosta pelastettuja keskiaikaisia pyhimyksiä kuvaavia puuveistoksia ja kahta alttarikaappia, jotka ovat peräisin 1400-luvulta. Alttaritauluna on 1400-luvulla valmistettu puinen krusifiksi. Kirkon lasimaalaukset ovat vuodelta 1979 ja niiden aiheena ”Kärsivä ja Ylösnoussut Kristus”. Lasimaalaukset ovat taitelija Onni Ojan tekemät.

Kirkon rakennusala on 293 m² ja tilavuus on 2160 m³. Istumapaikkoja kirkossa on noin 300 henkilölle. Tontin pinta-ala on kolme hehtaaria, jossa sijaitsee myös Saloisten hautausmaa. Kirkko on valmistettu rapatusta punatiilestä ja kate on tehty yksikouruisesta falssitiilestä.

Kirkkoa on peruskorjattu useaan otteeseen valmistumisen jälkeen. Vuonna 1980 rakennettiin yleisö WC ja vuonna 1983 suoritettiin sisätilojen ja lattian peruskorjaus ja samana vuonna hankittiin kirkkoon uudet urut. Vuonna 1997 kirkkoon asennettiin automaattinen palohälytysjärjestelmä ja rakennettiin kuivaputkisammutusjärjestelmä. Vuonna 1998 uusittiin kirkon ulkopinta. Yläpohjan lämpöeristeet vaihdettiin vuonna 1999. Kirkon lämmitysjärjestelmä vaihdettiin öljystä kaukolämpöön vuonna 2003 ja samana vuonna tehtiin paineviemäri.

Kirkkotarhassa on uusklassinen kellotapuli, joka on valmistunut vuonna 1787. Tapulin piirustukset on laadittu kuningas Kustaa III:n tekemän luonnoksen mukaan.

Saloisten kirkko on säännöllisessä, ympärivuotisessa käytössä. Kirkossa pidetään jumalanpalvelus joka sunnuntai klo 12.00. Kesäaikana kellotapulissa toimii tapulikahvio. Kirkko toimii kesällä myös tiekirkkona.

PATTIJOEN KIRKKO

Pietarinmäellä sijaitseva Pattijoen kirkko valmistui vuonna 1912 ja se vihittiin käyttöön 8.12.1912. Kirkon on suunnitellut ja rakentanut arkkitehti ja insinööri Josef Stenbäck. Kirkon seinät on valettu betonista, ulko- ja sisäpuoli rapattu ja maalattu. Vesikate on valmistettu sementtipaanuista. Kirkon alttaritauluna on tyrolilainen puuveistos ”Jeesus ristillä”.

Korjauksia on tehty vuosina 1957, 1970 ja laaja peruskorjaus vuosina 1997–1998. Tämän remontin yhteydessä kirkkosali palautettiin alkuperäisiin väreihin. Kirkon rakennusala on 250 m² ja tilavuus 2125 m³. Istumapaikkoja kirkossa on noin 250 henkilölle.

Kirkon edustalla on Suomen sodassa vuonna 1808-1809 menehtyneille ja Pietarinmäelle haudattujen sotilaiden muistoksi pystytetty hautapatsas sekä sankarihauta-alue.

Pattijoen kirkko on ympärivuotisessa käytössä. Kirkossa pidetään jumalanpalvelus joka sunnuntai klo 10.00.

RAAHEN SEURAKUNTAKOTI

Raahen seurakuntakodin alkuperäinen osa, eli vanha osa, on valmistunut vuonna 1968. Rakennuksen suunnitteli arkkitehti Bey Heng. Laajennus, eli uusi osa, ja peruskorjaus valmistui vuonna 1988, sen suunnitteli Arktes Oy / Paavo Karjalainen.

Seurakuntakodin vanhan osan kerrosala on 510 m² ja uuden osan rakennusala on 645 m². Kokonaiskerrosala on 1155 m². Vanhan osan tilavuus on 2370 m³ ja uuden osan tilavuus on 2230 m³, rakennuksen kokonaistilavuus on 4600 m³. Vanhaan osaan mahtuu noin 120 henkilöä ja uuteen osaan noin 160 henkilöä, yhteensä rakennuksessa on tilaa noin 300 henkilölle. Tontin pinta-ala 6639 m² ja lainhuudatus on suoritettu 28.7.1992.

Seurakuntakodin kantavat seinät ovat betonia, ulkoseinät ovat parmitermrappausta ja katto on puurakenteinen huopakatteella. Vuosina 1987-88 tehtiin laajennus (uusi osa) ja vanhan osan

peruskorjaus. Vuonna 1995 rakennuksen vesikatto uusittiin. Raahen seurakuntakoti kuuluu kaukolämpöverkostoon.

Raahen seurakuntakodissa on ylä- ja alakerta, sekä vanhassa että uudessa osassa. Vanhan osan alakerta käsittää talonmiehen asunnon, joka on noin 50 m², päiväkerhotilat, kirjaston, liikuntasalin, pesutilat, yleisö WC:n, varaston ja sähköpääkeskuksen. Päiväkerhopuolella on kaksi WC:tä. Talonmiehen asunto on muutettu työntekijöiden kokoontumis- ja taukotilaksi. Yläkerrassa on seurakuntasali ja kappeli, Raahe-huone, toimisto, keittiö, aula ja kaksi yleisö WC:tä, jotka remontoitu vuonna 2009. Uuden osan alakerrassa on kaksi kerhohuonetta, kaksi varastoa, henkilökunnan puku- ja pesuhuone, pommisuoja sekä lämmönjako- ja ilmastointikonehuoneet. Yläkerta käsittää seurakuntasalin, aulan ja kolme yleisö WC:tä sekä tuolivaraston. Vanhan ja uuden puolen erottavat siirtoelementtiseinät, joiden väliin muodostuvassa välissä sijaitsee tuolivarasto.

Muut rakennukset, jotka sijaitsevat seurakuntakodin alueella ovat kolme kellaria. Kaikki kolme kellaria ovat valmistuneet vuonna 1912. Kellari 1:n holvikellari ja hirsikehikko ovat noin 60 m² ja tilavuudeltaan kellari on 300 m³. Holvikellari on toiminut partiokolona, mutta vuonna 2000 se muutettiin varastoksi. Kellarin yläosaa käytetään ulkuvälinevarastona. Kellari 2 on pinta-alaltaan ja tilavuudeltaan samankokoinen kuin Kellari 1. Kellari 2:n holvikellari on vuokrattu perunakellariksi ja yläosaa käytetään tarvikevarastona. Kellari 3:n pinta-ala on noin 34 m² ja tilavuus on 190 m³. Holvikellaria käytetään perunavarastona ja yläosa on rakennustarvikevarastona.

Raahen seurakuntakodin voi vuokrata erilaisten juhlatilaisuuksien ja tapahtumien sekä muistotilaisuuden pitopaikaksi. Tiloja voidaan vuokrata joko erikseen tai molemmat puolet yhdessä. Saleissa voidaan järjestää kaksi eri tilaisuutta samanaikaisesti. Lisäksi kiinteistössä on kanttorin aputyötila sekä nuorisotoimisto.

SALOISTEN SEURAKUNTAKOTI

Saloisten seurakuntakodin alkuperäinen osa valmistui vuonna 1968 ja sen suunnitteli arkkitehtitoimisto E. Laitinen. Korjauksia seurakuntakotiin on tehty vuosina 1986, 1987, 1999 ja vuonna 2007 valmistui seurakuntakodin peruskorjaus ja laajennusosa, jonka suunnitteli Arktes Oy / Paavo Karjalainen.

Rakennuksen pinta-ala on 555,38 m² ja tilavuus on 2800 m³. Laajennusosa 280 m², josta ulkorakennus on 20 m². Ulkorakennus rakennettiin rivitalon tilalle. Lämmitys on muutettu öljystä

kaukolämpöön vuonna 2003 ja samalla liittyttiin kunnalliseen viemäriverkostoon paineviemäröinnillä. Rakennuksen kantavat seinät ovat betonia sekä rapattua ja puhtaaksi muurattua tiiltä. Kate on huopaa. Erilaisten juhlatilaisuuksien ja tapahtumien sekä muistotilaisuuden pitopaikaksi voi vuokrata salin. Saliin mahtuu noin 160 henkilöä. Tontin pinta-ala on 6650 m² ja lainhuudatus on tehty 16.3.1959.

Saloisten seurakuntakoti käsittää ylä- ja alakerran. Alakerrassa on papin huone, diakonia-, nuoriso- ja varhaisnuorisotoimisto, päiväkerhotilat, yleisö WC, henkilökunnan pukeutumis-, peseytymis- ja taukotilat, kaksi varastoa sekä lämmönjakohuone, jossa sijaitsee sähköpääkeskus. Yläkerrassa on seurakuntasali, aula ja kolme yleisö WC:tä sekä keittiö ja keittiön henkilökunnan toimisto- ja sosiaalitilat ja tuolivarasto.

PATTIJOEN SEURAKUNTATALO

Pattijoen seurakuntatalon alkuperäinen osa on valmistunut vuonna 1963. Rakennuksen on suunnitellut arkkitehtitoimisto Bey Heng & V. Pystynen. Lisärakennus on valmistunut vuonna 1975. Lisärakennus toimii nykyisin kerhotilana.

Seurakuntatalon vanhan osan kerrosala on 483 m² ja tilavuus on 1520 m³. Laajennusosan kerrosala on 560 m² ja tilavuus on 2000 m³. Vuosina 1988-1989 tehtiin seurakuntataloon laajennus- ja peruskorjaus. Suunnittelijana oli arkkitehtitoimisto Jorma Paloranta. Rakennus on puurunkoinen ja puuverhoiltu.

Pattijoen seurakuntatalo käsittää salin, kahvion, kerhotiloja, keittiön, lepo huoneen, WC:t ja sakastin. Seurakuntatalolla järjestetään päivä-, esikoulu- ja pienpiiritoimintaa. Lisäksi siellä on partiotilat. Erilaisten juhlatilaisuuksien ja tapahtumien sekä muistotilaisuuden pitopaikaksi on mahdollista vuokrata sali ja kahvio. Saliin mahtuu noin 150 henkilöä ja kahvioon noin 60–70 henkilöä. Tiloja voidaan vuokrata joko erikseen tai molemmat puolet yhdessä.

OLLINSAAREN SEURAKUNTAKOTI

Ollinsaaren seurakuntakoti on osa Ollinsaaren monitoimitaloa. Rakennuksen valmistumisvuosi on 1978 ja suunnittelijana Arkton suunnittelu ryhmä. Rakennuksen kokonaispinta-ala on 935 m², josta seurakuntakodin pinta-ala on 250 m². Kokonaistilavuus on 3655m³, seurakuntakodin osuus

750 m³. Tontin pinta-ala on 2371 m² ja lainhuudatus on tehty 5.6.1978 kiinteistöyhtiölle. Lämmitysmuotona on kaukolämpö.

Ollinsaaren seurakuntakoti käsittää kaksi kerhohuonetta, seurakuntasalin ja keittiön. Tiloja käytetään pienimuotoisissa juhlatilaisuuksissa, muistotilaisuuden pitopaikkana, kerhojen, pienryhmien ja päiväkerhon kokoontumispaikkana. Seurakuntakotiin mahtuu noin 150 henkilöä.

KANTTORILA (LUKKARILA)

Kanttorila on valmistunut vuonna 1952 ja se on nykyisin nuorten ja pienryhmien käytössä. Rakennuksen pinta-ala on 129 m² ja tilavuus 430 m³. Tontin pinta-ala 1,2 hehtaaria ja lainhuudatus on tehty 2.11.1998. Rakennusmateriaali on puu ja kate värjättyä sementtitiiltä. Kanttorilassa on öljylämmitys.

Kanttorilassa on kolme huonetta, keittiö ja WC. Sauna- ja pesutilat on muutettu varastoksi. Yläkerta on muutettu monikäyttötilaksi ja lisäksi siellä on kaksi varastohuonetta. Kanttorilassa on 40 m²:n varistorakennus, joka on puuta ja kate on värjättyä sementtitiiltä. Tilavuus on 160 m³.

SALOISTEN PAPPILAT

Pappilan kotipalstan pinta-ala on 8,6 hehtaaria. Uusin pappilarakennus on valmistunut vuonna 1974. Rakennuksen pinta-ala on 180 m² ja tilavuus 630 m³. Rakennus on varasto ja askartelutilana. Rakennuksessa on neljä huonetta ja keittiö, sauna, pesuhuone ja WC sekä autotalli. Rakennusmateriaalina on käytetty poltettua savitiiltä ja kantava runko on puuta, kate on tehty tiilestä. Rakennuksessa on suora sähkölämmitys.

Muut rakennukset ovat vanha pappila eli punainen rakennus, joka on valmistunut vuonna 1816 ja renkitupa eli keltainen rakennus, joka on valmistunut vuonna 1799. Vanhan pappilan pinta-ala on 200 m² ja tilavuus 800 m³. Rakennus on tehty hirrestä ja kate on konesaumattua peltiä. Vanhassa pappilassa on neljä huonetta, sali, arkisto, keittiö, kylmiö ja WC-kylpyhuone. Rakennus toimii täysin varastona. Yläkerrassa on huone ja avoullakko. Renkitupa on 150 m² ja tilavuus 530 m³. Rakennus on tehty hirrestä ja kate on konesaumattua peltiä. Renkituvassa on pirtti ja kaksi huonetta sekä keittiö. Peltinen autotalli/varasto on poistettu syyskuussa 1999.

PATTIJOEN PAPPILA

Pattijoen uusi pappila valmistui vuonna 2005. Rakennuksen on suunnitellut insinööritoimisto Simo Vedenoja. Alun perin Pattijoen vanha pappila oli tarkoitus kunnostaa perusteellisesti uuteen

käyttöön, mutta rakennus ei kestänyt isompaa remonttia, vaan luhistui jo remontin alkuvaiheessa käyttökelvottomaksi. Tämän jälkeen aloitettiin uuden rakennuksen suunnittelu. Uusi pappila muistuttaa ulkoapäin hyvin paljon vanhaa pappilarakennusta, kuten haluttiinkin. Pappilan pihapiirissä on vanhoja ulkorakennuksia, kaksi varastoa ja lähetystupa.

Tiloissa on seurakunnan toimistoja (seurakunta-, diakonia- ja nuorisotoimisto sekä kanttorin, seurakuntamestarin ja lähetysseurasteerin toimistot), työntekijöiden työtiloja, juhlasali, alakerrassa sauna ja takkahuone sekä yläkerrassa monitoimitila, joka on nuorten ja pienryhmien kokoontumispaikkana. Rakennuksen nimenä käytetty ”Pappila” on jäänne vanhasta pappilasta, vaikka tila ei toimikaan nykyisellään papin virka-asuntona.

Vanhaan tyyliin rakennettua pappilan salia vuokrataan juhlaikäyttöön, kuten esimerkiksi kaste-, hää- ja syntymäpäiväjuhlien, muistotilaisuuksien ja muiden tapahtumien järjestämiseen. Salissa voidaan toimittaa myös pienimuotoinen vihkiminen. Tiloihin mahtuu 40 henkeä. Tiloissa voidaan järjestää ainoastaan kahvitarjoilu.

RAAHEN SEURAKUNNAN VIRASTOTALO

KIINTEISTÖ OY RAAHEN PIKKUPORVARI

Kiinteistössä on kolme osaa. Osa A on 1369,5 m² ja se on liikehuoneistoja ja hotellin majoitustiloja. Osa B on 1089,0 m² ja siinä on kirkkoherran virasto ja seurakunnan taloustoimisto. Osa C on Kiinteistö Oy Raahen Pietarin Pikkuporvarin asuinhuoneistoja. Rakennus on valmistunut kesäkuussa 2007.

Seurakunnan tiloissa on kolme kerrosta. Kellarikerroksessa on arkisto, siivouskeskus, 2 varastoa sekä henkilökunnan tauko- ja sosiaalitilat. Ensimmäisessä kerroksessa sijaitsee kirkkoherranvirasto, taloustoimisto, yleisö WC:t, henkilökunnan WC:t, kopiokeskus sekä käsiarkisto ja siivouskeskus. Toisessa kerroksessa on viraston kokoustilat, monitoimitilat, nuorisotoimisto ja lapsityön toimistot, lähetys- ja kappalaisen toimistot, diakoniat toimisto sekä perheasiain neuvottelukeskus, siivouskeskus ja yleisö- ja inva WC:t.

9 KEITTIÖT JA RUOKALAT

Seurakunnan keittiöistä kerätään biojäte erikseen, sekä lasi ja metalli. Raahen seurakuntakodin biojäteastia tyhjennetään kerran viikossa. Pakkausjätettä tulee keittiöltä vähän. Henkilökunta pyrkii vähentämään veden kulutusta, sekä kiinnittämään huomiota pesuaineiden käyttövoimakkuuteen.

Keittiöllä käytetään Suma special free –merkkistä konepesuainetta, joka ei ole ympäristömerkitty tuote. Käsiastianpesuaineita, joita seurakunnassa käytetään, ovat Primadisk ja Dish Brite - tuotteet. Primadisk-tuotteessa sekä käsipyyhkeissä on ympäristömerkit. Raahen seurakunta käyttää pelkästään Reilun kaupan kahvia kaikissa omissa tilaisuuksissaan. Lähituotteista seurakunta käyttää perunaa, joka tuotetaan Raahessa. Leipää tilataan Pullapirtin leipomosta, joka sijaitsee Pattijoella. Luomutuotteita seurakunta ei käytä. Kasvisruokavalio otetaan huomioon tarvittaessa. Turhaan kasvisruokaa ei tehdä. Ravintosuositukset otetaan huomioon leirikeskuksessa, jossa on paljon leiriläisiä. Seurakuntakodeilla asiakas määrää ruuasta. Kertakäyttöastioita ei käytetä.

10 TOIMISTOTYÖ

Toimistoissa kerätään paperi erikseen. Jokaisessa työhuoneessa on erillinen laatikko keräyspaperille, joka tyhjennetään tarvittaessa. Toimistotiloissa on olemassa jätehuolto-ohjeet työntekijöille. Tulostaminen on keskitetty yhdelle kopiokoneelle, joka sijaitsee keskeisellä paikalla toimistorakennuksessa. Tällöin ei tarvita kaikille omaa tulostinta työhuoneisiin. Kopiokoneen värikasetit lähetetään uudelleen täytettäväksi. Kopiokoneessa on virransäästötoiminto, joka menee päälle kun kone on pitkään käyttämättä. Uusissa tietokoneissa on myös energiansäästötoiminto. Energiaa säästetään sammuttamalla tietokoneet ja valot töistä lähdettäessä. Uusissa toimistotiloissa on energiaa säästävät loisteputket. Toimistotiloissa on luonnonvaloa ja huonekasveja.

Paperin kulutusta on vähennetty sähköisen laskutuksen avulla huomattavasti. Sähköinen kalenteri, sähköpostin tehokas käyttö ja yhteinen verkko ovat myös osaltaan vähentäneet paperin

kulutusta. Osa kopiosta ja tulosteista pyritään ottamaan kaksipuolisina. ”Hukkakopiot” hyödynnetään muistilappuina.

11 HAUTAUSMAAT JA VIHERALUEET

Hautausmaiden toimintaa säädellään mm. hautaustoimilaissa, kirkkolaissa, terveydensuojelulaissa ja -asetuksessa. Hautausmaa perustetaan yleensä asemakaavoitetulle alueelle ja siinä on noudatettava maankäyttö- ja rakennuslain säädöksiä mm. ympäristö- ja maisemavaikutusten huomioon ottamisesta. Lainsäädännöllisten velvoitteiden lisäksi hautausmaiden ja viheralueiden hoidolla on suoria ympäristövaikutuksia.

Kaikki käytössä olevat hautausmaat kuuluvat A1-hoitoluokkaan, eli tehokkaasti, viikoittain hoidettaviin alueisiin. Hautausmailta löytyy myös kevyemmin hoidettavia alueita, jotka on tietoisesti jätetty. Alueiden koot vaihtelevat aarista noin hehtaariin. Varsinaisia luonnonmuistolehtoja ei ole. Raahen hautausmailla käytetään kanankakkaa nurmikolle. Pitkävaikutteista kemiallista lannoitetta käytetään hoitohaudoilla ja astioissa oleville kesäkukille. Vuonna 2009 Raahen seurakunta käytti kesäkukkia 3860 kappaletta. Rikkaruohomyrkkyä ei ole käytetty rikkaruohojen hävittämiseen lainkaan kesällä 2009. Homeentorjunta-ainetta on hieman käytetty.

Hautausmaiden hoitokalusto huolletaan ja korjataan itse mahdollisimman kattavasti. Suuremmissa huolloissa ja korjauksissa käytetään esimerkiksi Raahen ammattikoulun oppilaiden apua, jotka tekevät työn oppilastyönä. Jäteöljy kerätään yhteen paikkaan ja viedään sitten kerralla asianmukaiseen kaupungin järjestämään keräyspisteeseen. Haudankaivuista, lumitöistä yms. isommista konetöistä huolehtii ulkopuolinen urakoitsija isolla traktorikaivurilla. Kulkuväylien liukkaudentorjunnassa käytetään hiekkaa. Portaissa käytetään pääasiassa suolatonta jäänsulatusainetta.

Raahessa ei ole tarvetta poistaa tai hävittää vanhoja hautoja ja hautamuistomerkkejä, koska tilaa on paljon.

Haaralan hautausmaa ja huoltorakennus

Perimätiedon mukaan ensimmäinen uudelta hautausmaalta leposijansa saanut vainaja oli Haarala-niminen mies, ja yleisen tavan mukaan hautausmaata alettiin kutsua ensimmäisen vainajansa mukaan Haaralaksi. Hautausmaan ympärille on rakennettu komea kivimuuri suojaamaan vainajien lepoa.

Raahen hautausmaalla saadaan kompostoimalla uutta multaa nurmikoiden tekoon. Hautausmaalla on sekajäte, energijäte sekä lasin- ja metallinkeräysastiat. Vanhalla puolella haudataan vain sukuhautoihin, koska siellä ei ole tilaa uusille varauksille. Raahen hautausmaalla järjestetään kesäisin ohjattuja kävelykierroksia.

Haaralan hautausmaan uusi huoltorakennus on valmistunut vuonna 1996, suunnittelijana Arktes Oy/Paavo Karjalainen. Huoltorakennuksen pinta-ala 240,5 m² ja tilavuus on 530 m³. Huoltorakennuksessa on tilaa 20 henkilölle. Huoltorakennuksen rakennusmateriaalina on käytetty puuta ja kate on konesaumattua peltiä. Rakennuksessa on suora sähkölämmitys. Huoltorakennuksessa on toimisto, taukotila, kaksi peseytymis- ja pukeutumistilaa henkilökunnalle sekä yleisö WC ja siivouskeskus, korjaushalli, konesuoja ja varasto. Tontin pinta-ala on noin 7 hehtaaria ja lainhuudatuksia on tehty R:no 8:lle 18.7.1974, R:no 11:lle 10.9.1987 ja lisämaalle 26.1.1999.

Vanhin hautausmaan alue on vihitty vuonna 1809 ja sen pinta-ala on 2,5 geometrista tynnyrinalaa. Hautausmaata laajennettiin kaksinkertaiseksi vuonna 1860 ja se vihittiin samana vuonna. Hautausmaa laajennettiin kaksinkertaiseksi vuonna 1887. Vuonna 1956 ostettiin kaupungilta 3,4 hehtaaria, josta vaihdettiin kaupungin kanssa 12320 m² Lepomaa-nimiseksi tilaksi hautausmaan ja Kokkolantien välissä. Lisämaata 8994 m² on vaihdettu kaupungin kanssa vuonna 1999 Lukkaripuistoon. Hautausmaalla on varattuna myös erillinen tunnuksettomien hauta-alue. Hautausmaalle ollaan valmistelemassa uumahautausalueita.

Muita rakennuksia Haaralan hautausmaalla on siunauskappeli, Haaralan kappeli, joka on valmistunut vuonna 1932. Rakennuksen suunnitteli erityisesti hautausmaiden arkkitehtuurisuunnitelmiin erikoistunut arkkitehti Ilmari Wirkkala. Kappelia on korjattu ja laajennettu vuonna 1990, suunnittelijana Arktes Oy / Paavo Karjalainen. Laajennuksen yhteydessä kappeliin tehtiin yleisö WC ja sakastitilat (toimisto, WC ja siivouskeskus). Kappelin alttaritauluna on raahelaisen piirustusopettajan ja taiteilijan Pentti Tuikkalan vuonna 1951 maalaama teos, jonka aiheena on ”Jeesus herättää Jairuksen tyttären”. Kappeli on puuta ja kate

on konesaumattua peltiä. Lämmitysmuotona on suora sähkölämmitys. Kappeli toimii siunauskäytössä sekä hartaustilaisuuksissa ja sen tiloihin mahtuu noin 60–70 henkilöä. Vanha huoltorakennus toimii nykyisin varastona. Se on valmistunut vuonna 1975 ja on 33 m². Rakennus on tehty puusta ja kate on huovasta. Rakennuksessa on sähkölämmitys. Ruumiskylmiö, 24 m², on rapattua kiveä ja kate on konesaumattua peltiä. Rakennus on valmistunut vuonna 2002. Rakennuksen suunnitteli insinööritoimisto T. Partanen Oy. Alueella sijaitsevat myös varastorakennus (luuhuone), Alopaeuksen hautamuistorakennus ja pumppuhuone. Hautausmaan kokonaispinta-ala on 7 hehtaaria.

Raahen sankarihauta-alue sijaitsee kirkkopuistossa, Raahen kirkon vieressä. Kirkkopuistossa on myös kaupunkimme ensimmäinen hautausmaa, jossa on hautamuistomerkkejä 1600-luvulta alkaen.

Saloisten hautausmaa

Saloisten hautausmaa sijaitsee Saloisten kirkon ympärillä. Hautausmaan vanhin osa on peräisin 1600-luvulta. Tältä alueelta ei enää luovuteta hautapaikkoja, ainoastaan vanhoihin sukuhautoihin voidaan edelleen haudata. Sankarihauta sijaitsee kirkkotarhan pääportin läheisyydessä ja sinne on haudattu 67 vainajaa. Sankarihaudalla on taiteilija Ensio Seppäsen toteuttama muistomerkki ”Sotilaan rukous” vuodelta 1971.

Hautausmaan pinta-ala on kokonaisuudessaan 5,6 hehtaaria. Tästä kirkon tontti (R:no 24:6) ja hautausmaa 1 (R:no 7:82) on 3 hehtaaria ja Rautaruukin kanssa vaihdettu palsta (R:no 46) on 2,6 hehtaaria. Lainhuudatukset on tehty 25.9.1998 ja 25.8.1987.

R:no 46 on rakennettu vuonna 1998 huoltorakennus, jonka on suunnitellut rakennusmestari Raimo Juntunen. Muut rakennukset, jotka sijaitsevat saloisten hautausmaalla ovat kellotapuli (43 m²), ruumiskylmiö (23 m²) ja vanha riihi (15 m²). Kellotapuli on valmistunut vuonna 1786–87. Tapuli on rakennettu puusta ja kate on huopaa. Ruumiskylmiö on valmistunut 1930-luvulla, ja se on rapattua kiveä ja kate on tehty tiilestä. Vanha riihi on rakennettu hirrestä ja siinä on pärekatto, joka on uusittu vuonna 2005. Saloisten hautausmaalla sijaitseva kellotapuli on uusklassillisen puuarkkitehtuurin tunnettu ja tunnustettu erikoisuus, joka esiintyy kaikissa 1700-luvun lopun arkkitehtuuria käsittelevissä julkaisuissa, niin Suomessa kuin Ruotsissa.

Saloissa on oma kesäkukkamaa, josta saadaan kukkia alttarille ja seurakuntakodille. Luonnon omia kukkia käytetään paljon. Myös perennapenkeistä saadaan kukkia. Maatuva jäte käytetään täytemaaksi. Koneet ovat suurimmaksi osaksi polttoainekäyttöisiä, mutta ruohotrimmerit toimivat

sähköllä. Hautausmaalla on sekajäte, metallin- ja, lasinkeräys sekä energia- ja maatuvajäte keräykset. Vesijohtovettä käytetään kasteluun, sillä luonnon vesistöistä ei ole mahdollista ottaa vettä.

Pattijoen hautausmaat ja huoltorakennukset

Pattijoella on kaksi hautausmaata, Vanha hautausmaa (noin 7 hehtaaria) ja Uusi hautausmaa (3,9 hehtaaria). Vanhasta hautausmaasta on ensimmäisen haudatun mukaan käytetty nimeä Marian hautausmaa, asiakirjoissa esiintyy myös nimi Kirkkotarha ja myöhemmin yleisin nimitys on ollut Vanha hautausmaa. Vanha hautausmaa sijaitsee kirkon ympärillä. Vanhalta hautausmaalta ei enää luovuteta uusia hautapaikkoja, vaan ainoastaan sukuhautoihin on mahdollista haudata edelleen. Sankarihauta-alue sijaitsee Vanhalla hautausmaalla, kirkon edessä. Vanha hautausmaa on lähes luonnontilassa, kasvaa pääasiassa sammalta. Aluetta ei lannoiteta ja ruoho leikataan vain kerran kesässä. Sankarihauta-alue ainoa alue mitä hoidetaan.

Uusi hautausmaa, Lepomaa, sijaitsee noin 200 metrin päässä kirkosta. Hautausmaat ovat perustettu vuonna 1912 valmistuneen Pattijoen kirkon rakentamisen jälkeen. Vanha hautausmaa on vihitty käyttöön 29.10.1914 ja Uusi hautausmaa on vihitty käyttöön 29.10.1931. Laajennusosan vihkiminen on suoritettu 25.1.1997. Vuonna 1961 valmistunut ja vuonna 1989 ja 1997 laajennettu ruumishuone sijaitsee Uudella hautausmaalla. Vanhalla hautausmaalla sijaitsee 1950-luvulla rakennettu ulkovarasto, jossa on konesuoja ja ulkokäymälä. Varasto on noin 80 m² puurakenteinen, lautaverhottu ja harjakatto huopakatettu.

Uusi hautausmaa on täysin hiekkapohjalla, ei ole nurmikoita. Pappilan pihassa käytetään kaivovettä kasteluun. Käytettävät koneet ovat polttomootorikäyttöisiä. Lehtiroska, risut ja havut käytetään täytemaaksi epätasaisille alueille. Hautausmaalla on sekajäte-, metalli- ja lasinkeräykset.

Muita viheralueita

Saloisissa on vanhan Pappilan alue. Pappilan alue on kevyemmin hoidettu, ruoho leikataan säännöllisesti. Sieltä on purettu ylimääräiset rakennukset pois. Vanhat rakennukset ovat museoviraston suojeluksessa. Kesäkodin, kanttorilan ja leirikeskuksen viheralueet ovat kevyemmin hoidettuja. Ensimmäisen luokan hoitoalueita ovat Pattijoen Pappilan piha ja seurakuntakotien pihat leikkikenttineen.

12 LEIRI- JA KURSSIKESKUKSET

KULTALAN LEIRIKESKUS

Kultalan leirikeskus sijaitsee Piehinggissä. Leirikeskuksen päärakennus on valmistunut vuonna 1980 ja sen on suunnitellut arkkitehti Matti Pennala. Rakennuksen pinta-ala on 773 m², huoneistoala on 626 m², ja tilavuus 1940 m³. Tontin kokonaispinta-ala on 3,15 hehtaaria. Seinien pintamateriaali on puuta ja katto on vuodesta 2004 lähtien ollut konesaumattua peltiä. Vuonna 1990 on tehty keittiön laajennus ja peruskorjaus. Viimeisin laajennus- ja peruskorjaus valmistui vuonna 2004, sen suunnitteli arkkitehti Heli Kittilä. Rakennuksessa on suora sähkölämmitys.

Kultalan leirikeskus on ympärivuotisessa käytössä. Leirikeskus toimii leirien ja erilaisten tapahtumien ja koulutustilaisuuksien pitopaikkana. Leireille on järjestetty yhteiskuljetus linja-autolla. Rakennuksen yhteydessä on 44 m²:n huoneisto, jossa on kaksi huonetta ja keittiö. Majoitustilaa on 50 henkilölle ja ruokailu voidaan järjestää 50–150 henkilölle. Kultalassa on myös erillinen sauna/takkahuone -rakennus noin 20 henkilön käyttöön. Rakennus on valmistunut vuonna 1977 ja rakennuksen pinta-ala on 94,5 m² ja tilavuus 307 m³. Terassin pinta-ala 84 m². Pintamateriaali ja kantavat rakenteet ovat puuta ja kate on huopaa, joka on uusittu syyskuussa 1999. Sauna/takkahuoneessa on myös suora sähkölämmitys.

Muita leirikeskuksen alueella sijaitsevia rakennuksia ovat vanha keittiörakennus, aittarakennus sekä puuvaja/varasto/ulkovälinekatos. Keittiörakennus on 35 m² ja tilavuudeltaan 100 m³. Se on valmistunut vuonna 1971 ja se on tehty hirrestä ja kate on huopaa. Aitta-rakennus on valmistunut vuonna 1971, tehty hirrestä ja kate huovasta. Aitan pinta-ala on 6 m² ja tilavuus 10 m³. Puuvaja/varasto/ulkovälinekatos on valmistunut vuonna 1971. Rakennuksen pinta-ala on 93 m² ja tilavuus on 230 m³. Rakennusmateriaali on puu ja kate huovasta.

Leirikeskus sijaitsee meren rannalla, joka ei ole pohjavesialuetta. Rakennuksista ei pääse jätevesiä luontoon. Alue ei kuulu kunnalliseen jätevesiverkostoon, vaan siellä on omat jätevesikaivot. Tällä hetkellä olevat jätevesikaivot eivät täytä uusia määräyksiä jätevesien käsittelystä. Uutta järjestelmää ei ole vielä päätetty.

Rakennuksen toiminnallinen kunto on hyvä, sillä päärakennus on vasta remontoitu. Ranta on luonnontilassa, jonkin verran on pajukkoa karsittu. Alueella on luontopolkua, mutta ne eivät ole opastettuja.

RAAHEN KESÄKOTI

Raahen kesäkodin vanha rakennus on valmistunut noin vuonna 1900 ja uudempi sauna/takkahuone rakennus on valmistunut vuonna 1984, suunnittelija rakennusmestari Raimo Juntunen. Vanhan rakennuksen pinta-ala on 87 m² ja tilavuus 280 m³. Sauna/takkahuoneen pinta-ala on 80 m² ja tilavuus 180 m³. Tontin pinta-ala on 6092 m² ja lainhuudatus on tehty 14.1.1985. Tontti on vaihdettu kaupungin kanssa 17.8.1982.

Sekä vanha rakennus että sauna/takkahuone –rakennus ovat tehty hirrestä. Vanhan rakennuksen katto on muovipinnoitettua peltiä ja sauna/takkahuoneen katto on palahuopaa. Korjauksia ei ole tehty. Molemmissa rakennuksissa on suora sähkölämmitys. Raahen kesäkot, ”kesis” on ympärivuotisessa käytössä ja tilaa on noin 20 henkilölle.

Vanhassa rakennuksessa on kolme huonetta, jotka ovat partiolaisten käytössä. Rakennuksessa ei ole mitään mukavuuksia. Sauna/takkahuoneessa on takkahuone, sauna, pesuhuone ja pukeutumistilat sekä WC. Rakennus on piirien ja päiväkerhon käytössä. Muut alueella sijaitsevat rakennukset ovat liiteri ja ulkokäymälä. Liiteri on valmistunut vuonna 1999 ja pinta-ala on 24 m². Ulkokäymälä on valmistunut vuonna 1977 ja pinta-ala on 17 m². Ulkokäymälä on muutettu kompostoivaksi 2009.

13 METSÄNHOITO

Seurakunnan metsiä tulee hoitaa metsälain tavoitteiden toteuttamiseksi vahvistetun metsäsuunnitelman mukaisesti. Näin ollen seurakunnalla tulee olla voimassa oleva metsäsuunnitelma. Ympäristödiplomissa edellytetään, että seurakunnan metsiä hoidetaan metsälain mukaisesti ja erityisen tärkeät elinympäristöt on kartoitettu. Raahen seurakunnalla on metsää 846,8 hehtaaria Raahen, Pattijoen ja Saloisten alueella. Tästä on myyty kultakaivokselle 53,7 hehtaaria. Metsät ovat hyvin monimuotoisia; metsämaata on 777,1 hehtaaria, kitumaata on 38,5 hehtaaria ja joutomaata on 31,2 hehtaaria. Saloinen on suurin metsänomistaja. Raahen seurakunnalla on voimassa oleva metsäsuunnitelma, joka on tehty vuosille 2001-2010. Seurakunnan metsät ovat sertifioitu, PEFC-metsäsertifiointijärjestelmä (Programme for the Endorsement of Forest certification Schemes) sertifikaatti nro: 2803-01 sekä FFCS-metsäsertifiointijärjestelmä (Finnish Forest Certification System). Vuonna 2001 metsässä oli

puustoa 29 596 m³ ja metsänhoitosuunnitelman mukaan siitä hakataan 12 727 m³. Silti metsänhoitosuunnitelman mukaan vuonna 2010 metsää olisi 35 427 m³. Metsä kasvaa keskimäärin noin 4 m³ hehtaarilla vuodessa.

Ympäristödiplomissa edellytetään, että luonnonsuojelulaissa määritellyt suojeltavat luontotyytit on suojeltu tai kartoitettu ja ilmoitettu alueelliselle ympäristökeskukselle. Raahen seurakunta on itse perustanut yhden luonnonsuojelualueen, Rytilammen, joka sijaitsee Saloisissa. Alue on noin 16 hehtaaria ja alueella on suota ja lampi. Kesähakkuita ei ole ollut enää vuosiin. Petolintujen pesät on pyritty säästämään silloin kun niitä on havaittu ja tiedetään pesien olemassa olosta. Metsänhoitoyhdistys hoitaa seurakunnan metsien myynnin. Metsissä ei käytetä myrkytyksiä, vaan raivaukset suoritetaan mekaanisesti. Luontoarvot otetaan huomioon ja pyritään käyttämään ekologisia hoitomenetelmiä.

Metsiin on rakennettu laavuja, mikä edistää metsien virkistyskäyttöä. Pattijoen partiokämppä ja metsäkirkko sijaitsevat Pattijoella seurakunnan maalla. Partiolaiset ovat vastuussa partiokämpän alueen jätteistä ym. Partiolaisilla on myös mutterimaja Saloisissa.

14 LIIKENNESELVITYS

Osa seurakunnan työntekijöistä kulkee työmatkat omalla autolla, osa pyörällä. Seurakunnalla ei ole omia ajoneuvoja käytössään, vaan työntekijät kulkevat työn sisäiset matkat omilla autoilla. Työntekijät käyttävät myös kimpakkyytejä työn sisäisillä matkoilla, mutta muuten kimpakkyydit lähes puuttuvat kokonaan. Itse kukin työmuoto kuljettaa omat työtarvikkeensa. Työmatkoja kertyy osalla työntekijöistä melko runsaasti, esimerkiksi diakonia, papisto ja kiinteistö.

Kevyenliikenteen väylät ovat hyvät ja hyväkuntoisia Raahessa. Kevyen liikenteen liikkumiseen on varattu puku- ja peseytymistiloja sekä pyörätelineitä, melkein joka paikassa. Paikoitusalueita seurakunnalla on riittävästi ja niissä on myös mahdollisuus auton lämmitykseen talvella. Liikuntarajotteisten kulkemisessa on puutteita joillakin kiinteistöillä, mm. Pattijoen, Raahen ja Saloisten kirkoissa. Raahen kirkkoon korjataan suunnitellun korjauksen yhteydessä olemassa oleva kulkutaso, jotta liikuntarajotteiset pystyvät omatoimisesti käyttämään kävely ja rullaustasojä.

Julkinen liikenne ei sovi mihinkään kuljetuksiin eikä kulkemiseen Raahen alueella. Joukkoliikenneyhteydet puuttuvat Raahesta lähes kokonaan. Seurakunnan tilaisuuksiin ei pääse julkisilla kulkuneuvoilla, mutta joihinkin tilaisuuksiin (liikuntarajoitteisille, vanhuksille) on järjestetty kuljetus. Seurakunnan kiinteistöt ovat lähekkäin keskustan tuntumassa, paitsi Kultalan leirikeskus Piehingissä on suhteellisen kaukana keskustasta. Leireille ja retkille on järjestetty yhteiskuljetus linja-autolla.

Seurakunnalla käytössään olevat työkoneet ja traktorit ovat pääsääntöisesti diesel-käyttöisiä. Muissa koneissa käytetään tavallista bensiiniä. Työkoneiden huollot pyritään suorittamaan säännöllisesti. Koneissa käytetään täyssyntetistä moottoriöljyä.

LÄHTEET

Juntunen, R. 5.8.2009. Suullinen tiedonanto

Kerttula, T. 13.8.2009. Suullinen tiedonanto

Järvelä, A. 2.9.2009. Suullinen tiedonanto

Tuomikoski, A. 2.9.2009. Suullinen tiedonanto

Ilkko, H. 3.9.2009. Suullinen tiedonanto

Pyhtilä, J. 10.9.2009. Suullinen tiedonanto

Tuomikoski, A. 10.9.2009. Suullinen tiedonanto

Juntunen, R. 6.10.2009. Suullinen tiedonanto

Ympäristötyöryhmän kokous 26.1.2010.

Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisu. 2005:5. Kirkon ympäristödiplomin käsikirja 2005.

Helsinki: Kirkkohallitus

Raahen seurakunnan julkaisu 2009. Siellä he uinuvat untaan Raahen seurakunnan hautausmaat.

Rannikon Laatupaino Oy.

<http://www.evl.fi/muhos/ymparistokatselmus.htm>. 28.4.2009 klo 15.15

<http://www.raahe.fi/> 2.9.2009 klo 10:41

LIITTEET

LIITE 1

Ympäristötyöryhmän jäsenet ja vastuualueet

Ympäristöjärjestelmän laadintaprosessi

Talouden ja toiminnan suunnittelu

Ympäristökasvatus

Jätehuolto

Siivous

Kiinteistönhoito

Keittiöt ja ruokalat

Toimistotyö

Hautausmaat ja viheralueet

Leiri- ja kurssikeskukset

Metsänhoito

Liikenne

Pentti Salonsaari

Tarja Hinkula, Heikki Ilkko

Juhani Pyhtilä, Ville Karppelin

Tarja Kerttula, Tanja Merikanto

Anne Tuomikoski, Alpo Järvelä

Raimo Juntunen

Anne Tuomikoski, Alpo Järvelä

Tarja Hinkula, Heikki Ilkko

Tarja Kerttula, Tanja Merikanto

Anne Tuomikoski, Juhani Pyhtilä

Heikki Ilkko, Raimo Juntunen

Pentti Salonsaari, Raimo Juntunen

YMPÄRISTÖOHJELMA RAAHEN SEURAKUNNASSA

Hanne Tokola
Opinnäytetyö
Liiketalouden koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

SISÄLLYS

1 YLEISTÄ.....	88
2 RAAHEN SEURAKUNTA	88
3 YMPÄRISTÖJÄRJESTELMÄN LAADINTAPROSESSI.....	89
4 TOIMINTA JA TALOUS.....	89
5 YMPÄRISTÖKASVATUS	90
6 JÄTEHUOLTO	92
7 SIIVOUS.....	93
8 KIIINTEISTÖNHOITO	94
9 KEITTIÖT JA RUOKALAT	95
10 TOIMISTOTYÖ.....	95
11 HAUTAUSMAAT JA VIHERALUEET	96
12 LEIRI- JA KURSSIKESKUKSET	97
13 METSÄNHOITO	97
14 LIIKENNE	98

1 YLEISTÄ

Ympäristöohjelma laaditaan katselmuksen pohjalta ja se sisältää seurakunnan ympäristötavoitteet. Ne ovat konkreettisia tavoitteita katselmuksessa ilmenneiden ongelmien ratkaisemiseksi. Tarkoitus ei ole heti ratkaista kaikkia ongelmia, vaan edetä askel kerrallaan. Sitä tarkoittaa jatkuvan parantamisen idea.

Käytännössä tavoitteet muotoutuvat ympäristökatselmuksen laadinnan myötä. Katselmuksessa hahmottuvat seurakunnan toiminnan aiheuttamat keskeiset ympäristöhaitat. Niihin täytyy tavoitteen asettelussa keskittyä. On myös otettava huomioon käytännön mahdollisuudet saavuttaa tavoitteet.

Samalla kun tavoitteet asetetaan, on ratkaistava, kuka vastaa käytännössä tavoitteen saavuttamisesta. Toteutusvastuu on määriteltävä ympäristöohjelmassa. Tavoitteiden saavuttamiseksi on ohjelmassa asetettava myös aikataulu. Aikataulun lisäksi on myös määriteltävä tapa, jolla tavoitteen saavuttamista voidaan seurata.

2 RAAHEN SEURAKUNTA

Pehr Brahen perusti Raahen vuonna 1649. Raahen on perinteikäs satama-, koulu- ja teollisuuskaupunki Perämeren rannalla. Vuoden 2003 alussa Raahen kaupunki ja Pattijoen kunta lakkautettiin ja tilalle perustettiin uusi Raahen kaupunki. Raahen kaupungissa asukkaita on vajaat 23 000 henkilöä.

Seurakunnan toiminta tapahtuu Pattijoella, Raahessa ja Saloisissa. Sillä on vahvat historialliset juuret alueella ja kaikki kolme kirkkoa seurakuntakoteineen ovat edelleen symbolisesti keskellä näitä taajamia. Seurakuntaan kuuluu noin 20 000 jäsentä. Työntekijöitä on lähes 80 henkilöä.

3 YMPÄRISTÖJÄRJESTELMÄN LAADINTAPROSESSI

Raahen seurakunta on päättänyt toiminnallaan saada kirkon ympäristödiplomin. Seurakunnassa on kymmenen työntekijän muodostama ympäristötyöryhmä, jossa on edustajia seurakunnan eri tehtäväalueilta. Seurakunnan ympäristövastaavaksi nimettiin kiinteistöpäällikkö Raimo Juntunen. Ympäristökatselmuksen ja -ohjelman tekee opinnäytetyönä opiskelija Hanne Tokola Oulun seudun ammattikorkeakoulun Raahen tekniikan ja talouden yksiköstä. Opiskelija kävi seurakunnan eri toimintoja läpi ympäristötyöryhmän kanssa.

Ympäristökatselmuksen pohjalta laaditaan ympäristöohjelma, jossa asetetaan konkreettiset tavoitteet ja aikataulut ympäristökatselmuksessa ilmenneiden ongelmien ja puutteiden ratkaisemiseksi. Kirkkoneuvosto hyväksyy ympäristöohjelman. Seurakunnan työntekijöille järjestetään ympäristöaiheista koulutusta. Hiippakunnan nimeämä auditori tarkastaa ympäristöjärjestelmän syksyllä 2010. Ympäristödiplomi on voimassa neljä vuotta. Sen jälkeen sitä on haettava uudelleen. Seurakunnan ympäristöjärjestelmästä sekä seurakunnan ympäristötoiminnasta tiedotetaan julkisuudessa.

Vastuuhenkilö: Kirkkoneuvoston edustaja Pentti Salonsaari

4 TOIMINTA JA TALOUS

- Seurakunnan toiminta- ja taloussuunnitelmaan sisällytetään ympäristötavoitteet ja niiden toteutumisesta tullaan jatkossa raportoimaan.
- Rakentamisessa ja maankäytössä noudatetaan rakennuslain, metsälain, luonnonsuojelulain ja muiden lakien ympäristösäädöksiä.
- Hankinnoista tehdään ympäristöselvitys vuosien 2011-2012 aikana sekä hankintaohjeissa ja tarjouspyynnöissä huomioidaan tuotteiden ympäristövaikutukset. Konehankinnoissa ja -huolloissa ympäristöasiat otetaan huomioon.
- Kirkkoneuvosto hyväksyy vuonna 2010 vastuullisen sijoittamisen ohjeet.

Vastuuhenkilö: Talousjohtaja Heikki Ilkko

5 YMPÄRISTÖKASVATUS

Jumala on antanut ihmiselle käskyn viljellä ja varjella maata (Herra Jumala asetti ihmisen Eedenin puutarhaan viljelemään ja varjelemaan sitä. 1. Moos. 2:15). Koska kirkon perustehtävä on noudattaa Jumalan sanaa ja muistuttaa ihmisiä siitä, on myös Raahen seurakunta velvollinen sitoutumaan tämän tehtävän vastuulliseen ja johdonmukaiseen toteuttamiseen. Kasvatustyössä haluamme rohkaista, muistuttaa, vaalia ja kasvattaa lapsia ja nuoria muistamaan tätä Jumalan luomisessa antamaa ohjetta. Tärkeintä on itsemme antama esimerkki vastuullisesta luonnon huomioonottamisesta. Omalla esimerkillämme voimme työssämme kannustaa luonnon suojeluun ja ekologisesti kestäviin henkilökohtaisiin kulutustottumuksiin. Keskeistä on myös olla valmis kyseenalaistamaan myös omia kulutustottumuksia.

Toteutamme kasvatustyötä niin lasten kuin nuortenkin parissa esiintuoden Jumalan luomakunnan kauneutta, arvoa sekä vastuutamme siitä. Emme keskity vain ihmiseen ja Jumalaan, vaan otamme ympäristön huomioon työssämme seuraavin tavoin:

Yleisesti kaikessa kasvatustyössä:

- Ympäristökasvatus osana ”normaalia” seurakunnan lapsi ja nuorisotyön viikkotoimintaa –raamattuopetuksessa ja hartauksissa muistamme tuoda esiin luonnon arvoa ja vastuutamme sen hoidosta.
- Työntekijöiden käytännön ympäristötietämyksen lisääminen, sekä sen jakaminen eritavoin kasvatustyössä nuorille ja lapsille.
- Kiinnitetään huomiota jätteiden määrään ja lajitteluun sekä sähkön ja veden kulutukseen.
- Käytetään mahdollisuuksien mukaan kotimaisia, lähialueiden ympäristöystävällisiä tuotteita.
- Suositaan reilun kaupan tuotteita.
- Suositaan hankinnoissa laatua, huolletaan ja korjataan tavaroita jos suinkin mahdollista.
- Toimitaan myös ulkona ja tutustutaan luonnon monimuotoisuuteen soveltavin tavoin.
- Pidetään hartaushetkiä luonnossa mahdollisuuksien ja tilanteiden mukaan.
- Järjestetään metsäkirkkoja silloin tällöin.

- Vähennetään paperin käyttöä vain välttämättömään.

Erityisesti lapsityössä:

- Tutustutaan lähiluontoon eri vuodenaikoina.
- Käytetään askartelussa myös käytöstä poistuneita materiaaleja, kuten esim. vessapaperinhylsyjä, tyhjiä maito- ja mehutölkkejä, jogurttipurkkeja ym.

Erityisesti rippikoulutyössä:

- Pidetään esillä 1. uskonkappaletta sekä sen merkitystä kristityille.
- Toteutetaan erilaisia oppimistilanteita sekä hartauksia luonnossa.
- Huomioidaan luonto myös rukouselämässä.
- Tuetaan käsitystä omasta itsestä osana luontoa.
- Tuetaan positiivisten tunnesiteiden, yhteenkuuluvuuden, kunnioituksen ja rakkauden syntymistä maapallon elämää ja sen kaikkia muotoja kohtaan.
- Tuetaan ilon ja innostuksen kokemista luonnossa.
- Tuetaan käsitystä omasta itsestä osana ympäröivää ihmisyhteisöä ja yhteiskuntaa.
- Tuetaan oman roolin kokemista merkityksellisesti omassa lähipiirissä, työyhteisössä ja koko yhteiskunnassa.
- Tuetaan luottamuksen syntymistä omiin ja yleisiin vaikutusmahdollisuuksiin.
- Tuetaan tietoisuuden muodostamista olemassa olevista ympäristöongelmista.
- Opitaan näkemään ympäristöongelmien taustoja ja oman toiminnan kytkeytymistä niihin.
- Analysoidaan ja arvioidaan kriittisesti omia toimintatapoja.
- Opitaan ympäristövastuullisempia, kestävämpiä toimintamalleja.
- Iloitaan omasta ympäristöystävällisestä toiminnasta, jonka avulla saadaan aikaan muutoksia ja pystytään vaikuttamaan ympäristöä koskeviin asioihin.

Seuranta, arviointi ja ympäristökasvatuksen jatkuvuus

Seurakunnan työntekijöiden on syytä muistaa arvioida työnsä ympäristökasvatuksellista tilannetta säännöllisesti sekä yksin että yhdessä. Ympäristökasvatuksen näkökulman ja myös sen arvioinnin tulisi kulkea mukana kaikessa kasvatustyön toimintasuunnittelussa. Ympäristökasvatus on syytä huomioida myös jollain tapaa toimintasuunnitelmassa, sekä sitä myöten myös toimintakertomuksessa. Seurakunta haluaa suunnata toimintansa ja sanomansa huomioimaan Jumalan luomaa maailmaa. Työntekijät sitoutuvat arvioimaan omaa ja yhteistä toimintaa sekä ajattelumalleja kriittisestikin. Samalla kannustetaan itseä ja toinen toistamme positiivisessa hengessä tapahtuvaan kulutustottumusten, toimintatapojen sekä ajattelumallien uudelleen arviointiin.

- Vuonna 2010 järjestetään ympäristökoulutusta luottamushenkilöille ja työntekijöille.
- Vuoden 2011 toimintasuunnitelmaan vastuuryhmien ympäristönsuojelu ohjelma.
- Vuoden 2011 teemana olisi yhteinen planeettamme: maailma tänään. Tähän osallistuisi ainakin lapset ja varhaisnuoret, rippikoululaiset ja pienryhmät. Kaikkien osalta aktiivista osallistumista erilaiseen toimintaan. Osallistutaan esimerkiksi nuukuusviikkoon, älä osta mitään -päivään, valot pois -tuntiin ja Reilun kaupan viikkoon.
- Vuonna 2012 Pattijoen ja Raahen 100 v. juhlavuonna: Raahesta Reilun kaupan seurakunta sekä tehdään ”joka kodin ympäristöopas” -kirja.

Vastuuhenkilö: Lähetys sihteeri Juhani Pyhtilä

6 JÄTEHUOLTO

Jätehuolto on järjestetty seurakunnan eri toimipisteissä tällä hetkellä eri tavoilla.

- Seurakunnan toiminnoista tehdään jätehuoltoselvitys ja jätehuoltosuunnitelma vuonna 2010.
- Jätteiden lajittelua muutetaan vuoden 2010 aikana toimipisteiden tarpeita vastaaviksi.
- Jätepisteille rakennetaan katokset vuosien 2010-2011 aikana.

- Jätehuollosta tiedottamista parannetaan vuosien 2010-2012 aikana, kun on paikat mihin ohjeita voidaan kiinnittää. Kaatopaikkajätteen määrää vähennetään tiedotusta lisäämällä.

Ongelmajätteiden käsittely, biojätteen erilliskeräys ja kompostointi sekä hyötyjätteen keräys ovat järjestetty kunnan jätehuoltomääräysten mukaisesti. Hautakynntiläjätteen määrän vähentämiseen on ryhdytty, mutta asia vaatii vielä lisää valistusta.

Kirkosta jääviä kynntilänpätkiä poltetaan ulkolyhdyissä talvella, jolloin ei tarvita niin paljon ulkoroihuja. Kynntilöiden pätkiä annetaan partiolaisille soihtujen valamista varten. Sankarihaudoilla käytetään lasisia kynntilälyhtyjä, joihin mahtuu ns. kilokynntilä.

Vastuuhenkilö: Seurakuntamestari Tanja Merikanto

7 SIIVOUS

Seurakunnan siivoustoiminnot selvitettiin ympäristökatselmuksessa. Hankinnoissa suositaan ympäristömerkittyjä tuotteita ja yhtenä ostokriteerinä on tuotteiden ympäristöystävällisyys. Siivousaineostoissa suositaan suuria pakkauskokoja ja täyttöastioita. Siivousaineita käsitellään ja varastoidaan asianmukaisesti. Vanhentuneet pesuaineet toimitetaan ongelmajätteiden keräykseen alkuperäisissä pakkauksissa. Kaikki siivoojat ovat suorittaneet hygieniapassin ja laitoshuoltajan ammattitutkinnon.

Siivoojat osallistuvat alansa ympäristövaikutuksia käsittelevään koulutukseen mahdollisuuksien mukaan. Siivouksessa käytetään kemikaaleja vähentäviä menetelmiä, mm. mikrokuituliinat.

- Siivousaineiden käyttöä tehostetaan, sillä siivousaineiden järkevillä hankinnoilla vältetään aineiden vanhentuminen. Siivousaineiden annostus tarkistetaan ennen käyttöä. Tarkistetaan eri työ- ja toimitilojen siivoustaso, harvoin käytettäviä tiloja voidaan siivota nykyistä harvemmin.
- Vaihdetaan ympäristölle haitallisia siivousaineita ympäristöystävällisempiin tuotteisiin. Siivousaine ostoissa suositaan tuotteita, joilla on ympäristömerkki.

Vastuuhenkilö: Siivooja Anne Tuomikoski

8 KIINTEISTÖNHOITO

Veden, sähkön ja polttoöljyn kulutusta on seurattu vuositasolla vuodesta 1985.

- Tarkennetaan seurantaa, $\frac{1}{4}$ vuosittain tai mahdollisesti kuukausittain.

Kaukolämmön seurantaa vuodesta 1982 alkaen kuukausittain, sitä mukaa kun kiinteistöjä on liitetty kaukolämpöön. Tällä hetkellä kaikki suurimmat kiinteistöt ovat kaukolämmössä, poikkeuksena Kultalan leirikeskus, Kanttorila ja Raahen kesäkotit, jotka lämmitetään suoralla sähkölämmityksellä. Pattijoen metsäkirkossa on puulämmitys.

- Lämmitetään sähkölämmityskiinteistöjä puulämmityksellä mahdollisuuksien mukaan (takat, kiukaat). Polttopuut saadaan omista metsistä metsänhoidollisissa toimenpiteissä (hakkuutähteet, harvennushakkuut).

Raahen kirkkoon on tehty vuosien 2008-2009 aikana kattava kuntotarkastus 2010 alkavaa perusremonttia varten.

- Tehdään energiakatselmus/kuntokartoitus muihin kiinteistöihin vuonna 2011, alkaen vanhimmasta kiinteistöstä.
- Kiinteistöille hankitaan huoltokirjat vuosien 2011-2012 aikana.
- Ilmastointilaitteiden huoltojen ja kanavapuhdistusten yhteydessä tehdään mahdollisia säätö- ja säästökorjauksia.
- Henkilökunnalle annetaan käyttöopastusta laitteiden käytön optimoimiseksi.
- Koulutetaan henkilökuntaa ymmärtämään energiasäästämisen mielekkyys ja siitä saatava hyöty.
- Koulutetaan henkilökuntaa ekologiseen ajatteluun.
- Osallistutaan lähialueella järjestettäviin koulutustilaisuuksiin.
- Vähennetään tietoisesti veden, sähkön ja lämmön kulutusta. Turhat valot ja tarpeettomat koneet sammutetaan sekä havaittujen vikojen välitön ilmoitus kiinteistöpäällikölle.
- Tarpeelliset tuuletukset tehdään tehokkaasti.

- Järjestetään seurakunnan työntekijöille erilaisista energiansäästö ja -kulutustottumuksista tietoisuuksia ja koulutuksia pohjautuen kestäväan ekologiseen kierrätykseen ja -suojeluun.

Vastuuhenkilö: Kiinteistöpäällikkö Raimo Juntunen

9 KEITTIÖT JA RUOKALAT

Keittiöllä tehtävissä hankinnoissa noudatetaan hankintaohjeita, eli suositaan ympäristömerkittyjä ja Reilun kaupan tuotteita. Mahdollisuuksien mukaan käytetään luomutuotteita ja paikallisia tuotteita. Keittiöllä valmistetaan ravintosuositusten mukaista terveellistä ja hyvää ruokaa. Kaikki keittiön työntekijät ovat suorittaneet hygieniapassin. Kasvisruokavaihtoehto on tarjolla jos etukäteen tiedetään, että sitä tarvitaan.

- Keittiöiden jättepisteille tehdään kirjalliset ohjeet syksyllä 2010.
- Jätteet lajitellaan asianmukaisesti ja ongelmajätteet viedään ongelmajätteiden keräykseen.
- Lisätään paikallisten tuotteiden käyttöä.
- Lisätään luomutuotteiden ja Reilun kaupan tuotteiden käyttöä. Lähikaupan luomutuotteiden saatavuus selvitetään syksyllä 2010. Reilun kaupan tuotteista käytetään kahvia ja teetä.

Kaikissa seurakunnan keittiöissä on uudet laitteet.

Vastuuhenkilö: Keittiömestari Alpo Järvelä

10 TOIMISTOTYÖ

- Toimistojen jätehuollosta ja energiankulutuksesta tehdään selvitys vuoden 2010 aikana.

Ympäristömerkittyjä tuotteita valitaan aina kun se on mahdollista. Hankintoja tehtäessä ja valmistajia kilpailutettaessa yhtenä valintakriteerinä ovat tuotteiden ympäristöominaisuudet.

Paperin kulutuksen vähentäminen on tietoinen tavoite.

Vastuuhenkilö: Toimistosihtööri Tarja Pietilä

11 HAUTAUSMAAT JA VIHERALUEET

- Hautausmaiden ja viheralueiden ympäristövaikutuksista tehdään selvitys vuoden 2012 aikana.
- Ympäristöasiat otetaan huomioon hoito-ohjeissa.

Jätehuolto on järjestetty kunnan määräysten mukaisesti. Kulttuurihistorialliset arvot on inventoitu kirjassa "Siellä he uinuvat untaan". Pattijoella puolet hautausmaasta kuuluu luonnonvaraisen hoidon alueeseen.

- Luonnontilassa olevia alueita siistitään (kesäkukka niittyjä).
- Perennojen käyttöä lisätään. Isoja kesäkukkaistutuksia muutetaan perennapenkeiksi (Saloisten kirkon edusta, Pattijoen seurakuntakodin kukka-altaat).
- Myrkkysten käyttöä vähennetään (rikkaruohojen polttamista käytävillä voidaan kokeilla).
- Kasteluvettä sadevedestä, hankitaan sadevesiastioita vuoden 2010 aikana.
- Uutena ostettavissa työkoneissa suositaan vähäpäästöisiä malleja.

Seurakuntakotien pihalla on perennaistutuksia ja lannoitteena käytetään kanankakkaa. Haitallisten kemikaalien käyttöä ja myrkytyksiä on vähennetty.

- Hautakynntiläjätteen määrää vähennetään lisäämällä ohjeistusta.

Omaisille on järjestetty hyötyjätteen lajittelupisteet, kesällä 2010 toteutetaan loppuun. Kasteluveden vähentämiseksi on ryhdytty jo toimiin, Pattijoen pappilan pihalla käytetään kaivovettä. Saviruukut kerätään askartelumateriaaliksi sekä niitä annetaan myös ulkopuolisille. Muoviruukut palautetaan (viedään) kukkien kasvattajille. Saloisissa kasvatetaan kesäisin kylvökukkia kirkon/seurakuntakodin tarpeisiin. Myös luonnonkukkia käytetään silloin, kun se on mahdollista.

Vastuuhenkilö: Seurakuntamestari Tarja Kerttula

12 LEIRI- JA KURSSIKESKUKSET

- Leiri- ja kurssikeskusten ja kesäkotien toiminnoista tehdään ympäristöselvitys vuoden 2010 aikana. Ympäristöselvityksen pohjalta laaditaan leirikeskuksen ja kesäkodin ympäristöohjelma.

Jätehuolto on järjestetty kunnan jätehuolto määräysten mukaisesti. Jätevedet käsitellään niin, ettei niistä aiheudu valumia vesistöihin eikä pohjaveteen. Arvokkaat luontokohteet on suojeltu.

Biojätteet kompostoidaan. Alueella on jonkin verran pesäpönttöjä, mutta luontopolkuja ei ole.

Kultalan leirikeskuksessa lasten leikkipaikka on rakennettu lakien/säädösten mukaisesti, turvallisuus huomioiden.

Vastuuhenkilö: Emäntä Piia Martinmäki

13 METSÄNHOITO

Seurakunnassa metsien hoidossa huomioidaan metsä- ja luonnonsuojelulain vaatimukset. Seurakunnan metsät on sertifioitu PEFC-metsäsertifiointijärjestelmän (Programme for the Endorsement of Forest Certification schemes) sertifikaatti no: 2803-01 sekä FFCS-metsäsertifiointijärjestelmä (Finnish Forest Certification System).

- Seurakunnalla on voimassa oleva metsänhoitosuunnitelma vuosille 2001-2010. Uusi metsänhoitosuunnitelma tehdään vuoden 2010 aikana ja tulee voimaan valtuuston hyväksyttyä suunnitelman. Suunnitelma tulee kattamaan vuodet 2011-2020.
- Suunnitelmassa otetaan huomioon mahdolliset petolintujen ja rauhoitettujen eläinlajien pesinolosuhteet ja reviirit.

- Kesähakkuita ei suoriteta ja Rytilammen luonnonsuojelualuetta sekä muiden muinaisjäännöskohteiden (Pikku Jakenahon jätinkirkko sekä lukuisia esihistoriallisia asuinsijoja painanteina sekä kiviröykkiöinä) alueita varjellaan laajemmalla alueella kuin lait edellyttävät.
- Metsänhoidon vastuuhenkilö osallistuu lähialueella tapahtuviin koulutuksiin.
- Järjestetään henkilökunnalle ja luottamushenkilöille metsäretkiä vuosina 2011-2014 tarpeen ja kiinnostuksen mukaan.
- Selvitetään onko mahdollisesti ennallistettavia soita.
- Osallistuvaa, metsäluontoa suojelevaa metsänhoitoa.

Vastuuhenkilö: Talousjohtaja Heikki Ilkko

14 LIIKENNE

Seurakunnalla ei ole omia ajoneuvoja käytössä.

- Työkoneiden hankinnassa otetaan huomioon ympäristöominaisuudet.
- Kaikissa työkoneissa käytetään vuodesta 2010 alkaen mahdollisimman puhtaita polttoaineita ja öljyjä.
- Kimppakyytejä, yhteiskuljetuksia ja julkista liikennettä käytetään aina kun se on mahdollista.
- Pienennetään pakokaasu- ja muita haitallisia päästöjä ja lisätään kevyen liikenteen käyttöä.

Toimintojen logistiikkaa on kehitetty vähemmän liikennettä vaativaksi, sillä lähes kaikkien atk-laitteiden saanti samaan verkkoon vähentää tarvetta osaltaan siirtyä paikasta toiseen, koska laskut, tilavarauksen, henkilövaraukset sekä työvuorolistat voidaan hoitaa sähköisesti.

Vastuuhenkilö: Kiinteistöpäällikkö Raimo Juntunen

Ympäristöjärjestelmän laadintaprosessi

Minimikriteerit	Toimielin/vastuhenkilö	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
1. Kirkkoneuvosto päättää hakea ympäristödiplomia ja asettaa työryhmän tai vastaavan valmistelevaan asiaa.			
2. Seurakunnan toiminnoista tehdään sisäinen ympäristökatselmus.			
3. Katselmuksessa ilmenneiden ongelmien ratkaisemiseksi asetetaan tavoitteet ympäristöohjelmassa.			
4. Kirkkoneuvosto hyväksyy ympäristöohjelman ja valitsee seurakunnan ympäristövastaavan.			
5. Seurakunnan työntekijöille järjestetään ympäristökoulutusta.			
6. Tuomiokapitulin nimeämä auditoija tarkastaa seurakunnan ympäristöjärjestelmän.			

Pisteet	Pisteitä	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
7. Tehtäväalueille nimetään ympäristövastaavat.	1- 5		
8. Työntekijöille annetaan syventävää ympäristökoulutusta.	1-5		
9. Ympäristöjärjestelmästä ja seurakunnan ympäristötoiminnasta tiedotetaan julkisuudessa.	1-5		
10. Muut toimenpiteet	1-10		

Talouden ja toiminnan suunnittelu

Minimikriteerit	Toimielin/vastuuhenkilö	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
1. Ympäristötavoitteet ovat talous- ja toimintasuunnitelmassa ja niiden toteutumisen raportointi on järjestetty.			
2. Rakentamisen ja maankäytön suunnittelussa noudatetaan rakennuslain, metsälain, luonnonsuojelulain ja muiden lakien ympäristösäädöksiä.			
3. Hankinnoista tehdään ympäristöselvitys ja hankintaohjeissa ja tarjouspyynnöissä huomioidaan tuotteiden ympäristövaikutukset.			

Pisteet	Pisteitä	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
4. Sijoituksissa noudatetaan kirkon eettisiä sijoitusperiaatteita.	5-10		
5. Budjettivaroja ohjataan kansainväliseen diakoniaan ja lähetystyöhön keskimääräistä enemmän.	5-10		
6. Seurakunta toteuttaa ekologisia rakennushankkeita tai investointeja	1-10		
7. Seurakunnassa käytetään paljon ympäristömerkittyjä tuotteita	2-10		
8. Ympäristövaikutuksia seurataan ympäristöindikaattorien avulla.	2-10		
9. Muut toimenpiteet	1-10		

Ympäristökasvatus

Minimikriteerit	Toimielin/vastuuhenkilö	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
1. Ympäristökasvatus on seurakunnan toimintasuunnitelmassa yksi painopiste.			
2. Ympäristövastuu on esillä Luomakunnan sunnuntaina ja jumalanpalveluksissa.			
3. Ympäristökasvatusta on toteutettu vähintään kolmella tehtäväalueella.			

Pisteet	Pisteitä	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
4. Srk järjestää ympäristöaiheisia erityisjumalanpalveluksia.	2-6		
5. Ympäristökasvatusta toteutetaan yli kolmella tehtäväalueella.	1-10		
6. Srk järjestää erityisiä ympäristötapahtumia.	1-5		
7. Srk tekee yhteistyötä eri tahojen kanssa ympäristöasioissa.	2		
8. Srk ottaa julkisesti kantaa ympäristökysymyksiin.	1-5		
9. Muut toimenpiteet	1-10		

Jätehuolto

Minimikriteerit	Toimielin/vastuuhenkilö	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
1. Seurakunnan toiminnoista tehdään jätehuoltoselvitys.			
2. Jätehuoltosuunnitelmassa esitetään tavoitteet ja keinot jätteen määrän vähentämiseksi ja hyötyjätteen keräyksen tehostamiseksi.			
3. Ongelmajätteiden käsittely on järjestetty lain ja kunnan jätehuoltomääräysten mukaisesti.			
4. Biojätteen erilliskeräys tai kompostointi on järjestetty kunnan jätehuoltomääräysten mukaisesti.			
5. Hyötyjätteiden keräys on järjestetty kunnan jätehuoltomääräysten mukaisesti.			
6. Hautakynttiläjätteen määrän vähentämiseen on ryhdytty.			

Pisteet	Pisteitä	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
7. Hyötyjätteiden keräys on järjestetty kattavammin kuin jätehuoltomääräyksissä edellytetään.	2-10		
8. Kertakäyttötuotteita on vaihdettu kestäviin.	1-5		
9. Jätteiden määrää on vähennetty muilla keinoin.	1-10		
10. Kaatopaikkajätteen määrä on vähentynyt.	1-10		
11. Muut toimenpiteet jätehuollon tehostamiseksi.	1-10		

Siivous

Minimikriteerit	Toimielin/vastuuhenkilö	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
1. Seurakunnan siivoustoiminnoista tehdään ympäristöselvitys.			
2. Ympäristömerkityjä tuotteita käytetään siellä missä se on mahdollista.			
3. Hankinnoissa on yhtenä kriteerinä tuotteiden ympäristöystävällisyys.			
4. Jätehuolto ja siivousaineitten varastointi ja käsittely on järjestetty turvallisesti ja siivousalan normien mukaisesti.			

Pisteet	Pisteitä	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
5. Henkilökunnan koulutuksessa on otettu ympäristöasiat huomioon.	1-5		
6. Haitallisia aineita on vaihdettu turvallisempiin.	1-5		
7. Siivouksessa käytetään kemikaaleja vähentäviä menetelmiä.	1-5		
8. Muut toimenpiteet	1-10		

Kiinteistönhoito

Minimikriteerit	Toimielin/vastuuhenkilö	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
1. Energian ja veden kulutuksen säännöllinen seuranta on järjestetty.			
2. Seurakunnan kiinteistöissä on tehty energiakatselmus tai vastaava kuntokartoitus..			
3. Kiinteistönhoitoon on nimetty energiavastuuhenkilö.			

Pisteet	Pisteitä	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
4. Säästävästä energiankäytöstä annetaan ohjeet ja koulutusta henkilöstölle.	1-5		
5. Sähkön, lämmön ja veden ominaiskulutus vähenee vuositasona.	Lämpö 1-10 Sähkö 1-10 Vesi 1-10		
6. Seurakunta käyttää uusiutuvaa energiaa.	1-10		
7. Seurakunta käyttää ekomeerkittyä sähköä.	5		
8. Seurakunta osallistuu energiansäästöviikkoon.	1-5		
9. Muut energiansäästötoimenpiteet	1-10		

Keittiöt ja ruokalot

Minimi	Toimielin/vastuhenkilö	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
1. Keittiöiden ja ruokaloiden jätehuollosta tehdään selvitys.			
2. Keittiöiden ja ruokaloiden energiankäytöstä tehdään selvitys.			
3. Ympäristömerkittyjä tuotteita valitaan aina kun mahdollista.			
4. Seurakunnan kahvi- ja teehankinnoista osa on Reilun kaupan tuotteita.			
5. Seurakunnan joukkoruokailussa noudatetaan ravitsemussuositusten tavoitteita.			

Pisteet	Pisteitä	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
6. Peruselintarvikkeista merkittävä osa on lähituotteita.	2-10		
7. Elintarvikkeista osa on luomutuotteita.	1-5		
8. Tarjolla on kasvisruokavaihtoehto.	1-5		
9. Reilun kaupan tuotteita käytetään runsaasti.	1-10		
10. Jätteiden lajittelu on tehty jätehuoltomääräyksiä perusteellisemmin.	1-5		
11. Muut toimenpiteet	1-10		

Toimistotyö

Minimi	Toimielin/vastuhenkilö	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
1. Toimistojen jätehuollosta tehdään selvitys.			
2. Toimistojen energiankulutuksesta tehdään selvitys.			
3. Ympäristömerkittyjä tuotteita valitaan aina kun mahdollista.			
4. Hankintoja tehtäessä ja valmistajia kilpailutettaessa tuotteiden yhtenä valintakriteerinä ovat ympäristöominaisuudet.			

Pisteet	Pisteitä	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
5. Paperin kulutuksen vähentäminen on tietoinen tavoite.	1-5		
6. Kertakäyttötavotteita vaihdetaan kestäviin ja uudelleenkäytettäviin tuotteisiin.	1-5		
7. Muut toimenpiteet	1-10		

Hautausmaat ja viheralueet

Minimi	Toimielin/vastuuhenkilö	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
1. Hautausmaiden ja viheralueiden ympäristövaikutuksista tehdään selvitys.			
2. Hoito-ohjeissa on otettu huomioon ympäristöasiat.			
3. Jätehuolto on järjestetty kunnan jätehuoltomääräysten mukaisesti.			

Pisteet	Pisteitä	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
4. Hautausmaiden kulttuurihistorialliset arvot on inventoitu.	5		
5. Osa hautausmaasta kuuluu luonnonvaraisen hoidon alueeseen.	1-5		
6. Hautausmaalla on luonnonmuistolehto tai vastaava.	1-5		
7. Istutuksissa suositaan perennoja kesäkukkien sijaan.	1-5		
8. Haitallisten kemikaalien käyttöä on vähennetty.	1-5		
9. Hautakynntiläjätteen määrää on saatu vähennettyä.	1-5		
10. Omaisille on järjestetty hyötyjätteiden lajittelupisteet.	1-5		
11. Kasteluveden vähentämiseksi on ryhdytty toimiin.	1-5		
12. Hautausmaalla käytetään vähäpäästöisiä työkoneita.	1-5		
13. Muut toimenpiteet	1-10		

Leiri- ja kurssikeskukset

Minimi	Toimielin/vastuuhenkilö	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
1. Leiri- ja kurssikeskusten ja kesäkotien toiminnoista tehdään ympäristöselvitys.			
2. Ympäristöselvityksen pohjalta laaditaan leirikeskuksen tai kesäkodin ympäristöohjelma.			
3. Jätehuolto on järjestetty kunnan jätehuoltomääräysten mukaisesti.			
4. Jätevedet käsitellään niin, että niistä ei aiheudu valumia vesistöihin eikä pohjaveteen.			
5. Arvokkaat luontokohteet on suojeltu tai luontoarvojen säilyminen on turvattu hoito-ohjeissa.			

Pisteet	Pisteitä	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
6. Biojätteet kompostoidaan omatoimisesti.	1-10		
7. Alueella on hyvin hoidettuja pesäpönttöjä ja luontopolkuja.	1-5		
8. Seurakunta on vapaaehtoisesti suojellut arvokkaita rantoja tai muita luontokohteita.	1-10		
9. Joukkoliikenneyhteydet toimivat sujuvasti.	1-5		
10. Muut toimenpiteet	1-10		

Metsänhoito

Minimi	Toimielin/vastuuhenkilö	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
1. Seurakunnan metsiä hoidetaan metsälain mukaisesti ja lain luettelemat erityisen tärkeät elinympäristöt on kartoitettu ja säästetty.			
2. Luonnonsuojelulakien ja -ohjelmien mukaiset kohteet on kartoitettu ja suojeltu tai suojelu pantu vireille.			
3. Seurakunnan metsät on sertifioitu PEFC-tai FSC-järjestelmien mukaan.			
4. Isojen petolintujen pesät on merkitty ja säästetty.			

Pisteet	Pisteitä	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
5. Seurakunnassa toteutetaan osallistuvaa metsäsuunnittelua.	2		
6. Metsänhoidosta vastaavat ovat saaneet lisäkoulutusta metsänhoidon ympäristöasioista.	1-5		
7. Seurakunta on vapaaehtoisesti rauhoittanut alueitaan luonnonmuistomerkiksi tai luonnonsuojelualueeksi.	2-15		
8. Seurakunnan metsiä on ilmoitettu WWF:n Perintömetsiksi.	5		
9. Metsiä, soita, ketoja tai vastaavia on ryhdytty ennallistamaan luonnontilaan.	5-10		
10. Seurakunta on vapaaehtoisesti siirtänyt metsien kesähakkuut lintujen pesimäajan ulkopuolelle.	5		
11. Muut toimenpiteet	1-10		

Liikenne

Minimi	Toimielin/vastuuhenkilö	Tavoite- aikataulu	Toteutettu
1. Seurakunnan liikenne- ja kuljetuskäytäntöjen ympäristövaikutuksista tehdään selvitys.			
2. Seurakunnan omien ajoneuvojen energiankulutuksen seuranta ja huollot on järjestetty.			
3. Autoja ja työkoneita hankittaessa ympäristöominaisuudet ovat yksi valintakriteeri.			
4. Ajoneuvoissa käytetään puhtaimpia markkinoilla olevia polttoaineita ja öljyjä.			

Pisteet	Pisteitä	Srk:n pisteet	Auditoijan pisteet
5. Seurakunnan työntekijöille on annettu taloudellisen ajotavan koulutusta.	1- 5		
6. Kimppakyydit ja yhteiskuljetukset toimivat hyvin.	1- 5		
7. Seurakunta on edistänyt kevyen ja joukkoliikenteen käyttöä työmatka- ja muussa liikkumisessa.	1-10		
8. Toimintojen logistiikkaa on kehitetty vähemmän liikennettä vaativaksi.	1-5		
9. Muut toimenpiteet.	1-1		